

PRIMORSKI DNEVNIK
je začel izhajati v Trstu
13. maja 1945, njegov
predhodnik PARTIZANSKI
DNEVNIK pa 26. novem-
bra 1943 v vasi Zakriž nad
Cerknim, razmnožen na
ciklostili. Od 5. do 17. se-
ptembra 1944 se je tiskal
v tiskarni »Doberdob«
v Govcu pri Gorenji Trebu-
ši, od 18. septembra 1944
do 1. maja 1945 v tiskarni
»Slovenija«
pod Vojskim
pri Idriji, do 8. maja 1945
pa v osvobojenem Trstu,
kjer je izšla zadnja števil-
ka. Bil je edini tiskani par-
tizanski DNEVNIK v za-
sužnjeni Evropi.

primorski dnevnik

TRST
Ul. Montecchi 6 - PP 559
Tel. (040) 7796-600
Tlx 460894 PD I
Fax 040/772418

GORICA
Drevored 24 maggio 1
Tel. (0481) 533382-535723

CEDAD
Ul. Ristori 28
Tel. (0432) 731190

Postnina plačana v gotovini
Abb. postale 1 gruppo

Cena 1.000 lir - Leto XLV. št. 271 (13.502)

Trst, petek, 24. novembra 1989

Izročilo ki živi med nami

KLAVDIJ PALČIČ

Slovenski šport ni v naših krajih nastajal nič kasneje kot pri velikih narodih, v velikih središčih. Celo nasprotno: v 120 letih delovanja, kolikor jih šteje slovenska telesna kultura v Trstu, se lahko ponaša le omejeno število okolij. Ta podatek, ki nam je v ponos, ni toliko pomemben zato, ker bi hoteli biti zabeleženi kot nekakšna posebnost, ali zato, ker bi želeli paradiirati v vrsti »najpridnejših«, skozi ta podatek se zrcali stopnja kulturne razvitosti našega naroda v prejšnjem stoletju, njegova odzivnost na najbolj napredne misli in poglede evropskega civilnega sveta. Njegova »modernost«
že v tistih časih nam krepi zavest, da smo integralni del evropske razvite skupnosti narodov že od časa, ko se je oblikovala nacionalna zavest tudi drugih, dosti večjih in močnejših narodov.

Prav gotovo nam pomeni 120 let slovenske telesne kulture v Trstu, a tudi povsod drugod v naših krajih na Tržaškem in Goriškem, kjer se je ta dejavnost ob koncu prejšnjega stoletja začela odvijati v organizirani obliki, dodaten odraz tega, da smo Slovenci tukaj doma. Dodaten odraz ob nešteto drugih: okolje, ki smo ga oblikovali v stoletjih, arhitektura, navade in običaji, vsa naša kultura v najširšem pomenu dokazujejo, da smo svojo zasidranost v teh krajih tudi in še predvsem v preteklosti izživljali na najbolj naraven, spontan, življenjsko poln način - v danih zgodovinskih trenutkih tudi s prizadevanji, ki so nas vključevala v tokove nastajajočega modernega sveta. Prav gotovo je bil eden teh trenutkov pred 120 leti, ko smo se izkazali kot mladosten, v

NADALJEVANJE NA 2. STRANI

Stanovnik je moral odpovedati udeležbo

LJUBLJANA — Med tiskovno konferenco je predsednik Janez Stanovnik sporočil, da žal zaradi izredno dramatičnih razmer v Sloveniji in Jugoslaviji ne bo mogel danes sodelovati na proslavi v Kulturnem domu. Nadomestil ga bo član predsedstva SRS Andrej Marinc, ki bo pozdravil slovenske zamejske športnike ob njih slavnostnem jubileju.

Novembra nižja inflacija

RIM — Prve novembrske ohladike so deloma »zamrzile«
tudi naraščanje življenjskih stroškov in če bo ISTAT potrdil podatke iz sedmih vzorčnih mest, bi morala novembrska rast cen na drobno znašati 0,4 odstotka, letna inflacijska stopnja pa se znižati na 6,4 odstotka. Oktobra so drobnoprodajne cene narasle za 1 odstotek, letna inflacijska stopnja pa je znašala 6,8 odstotka.

Kljub tem pozitivnim novembrskim podatkom pa vladni programski cilj 6-odstotne poprečne inflacije ob koncu leta ostaja nedosegljiv. Poprečna inflacijska stopnja se je namreč novembra dvignila s 6,4 na 6,5 odstotka. Da bi uresničili cilj, ki ga je vlada napovedala pred dvema mesecema, bi se morale drobnoprodajne cene decembra znižati za cel odstotek, kar pa je najbrž neuresničljivo.

Ta mesec so drobnoprodajne cene najmanj narasle v Benetkah, kjer so bile cene le za 0,2 odstotka višje kot oktobra, najbolj pa so se zvišale v Turinu, Bologni in Palermu, kjer so življenjski stroški narasli za 0,5 odstotka. Na letni ravni je najcenejše življenje v Palermu, kjer so bile cene ta mesec v poprečju za 5 odstotkov višje kot novembra lani, najbolj so se cene v letu dni dvignile v Genovi, in sicer za 8 odstotkov, medtem ko je Trst z mesečno (0,4 %) in letno (7,3 %) rastjo drobnoprodajnih cen nekje na sredini.

Če pogledamo posamezne sektorje, vidimo, da so se živila podražila za 0,2 do 0,9 odstotka (Trst), oblečila so bila dražja za 0,2 do 1,1 odstotka, elektrika za 0,1 do 0,8, storitve pa za 0,2 (Trst) do 0,6 odstotka.

Na Trgu sv. Venčeslava v Pragi že sedmi dan več sto tisoč manifestantov

Dubček govoril v Bratislavi

Bivši partijski voditelj se je zavzel za mirno rešitev nasprotij - Danes zasedanje CK
Za ponedeljek oklicana splošna stavka - Vojska izrazila podporo vodstvu ČSSR

PRAGA — Ob številnih vesteh, ki so včeraj prihajale iz Češkoslovaške, je morda še najpomembnejša ta, da je nekdanji voditelj »praške pomladi«
Aleksander Dubček včeraj spregovoril večdeset tisočglavi množici v Bratislavi in se tako dejansko postavil ob bok tistim, ki si prizadevajo, da bi tudi v ČSSR prevladale reforme. Bivši partijski voditelj je v kratkem govoru spregovoril o nasilnem zatrtju reform leta 1968, v zvezi z zadnjimi dogodki, ki so v precejšnji meri razgibali češkoslovaška dogajanja, pa se je Aleksander Dubček zavzel za mirne rešitve brez uporabe sile.

Že sedmi dan zaporedoma pa je bil Trg sv. Venčeslava v Pragi prizorišče množičnih mirnih manifestacij, na katerih iz dneva v dan sodeluje več ljudi. Tako kot v preteklih dneh je tudi včeraj množici spregovoril neformalni vodja Državlanskega foruma Vaclav Havel, ki je prebivalce Prage pozval, da se pridružijo splošni stavki, ki so jo oklicali za ponedeljek.

V zvezi z napovedano stavko velja povedati, da je na spisku zahtev odstop vseh članov partijskega centralnega komiteja, ki so bili na kakršen koli način vpleteni v invazijo sil Var-

šavskega pakta leta 1968, ustanovitev posebne parlamentarne komisije, ki naj bi raziskala vse primere policijskega nasilja, Državlanski forum pa zahteva tudi jamstva za objektivno informiranje v časopisih ter po radiu in televiziji o delovanju reformnega gibanja v državi.

Nekaj ur pred včerajšnjo praško manifestacijo se je sestalo tudi vodstvo češkoslovaških komunistov in odločilo, da za danes skliče zasedanje centralnega komiteja. Kot se je neuradno izvedelo, naj bi na zasedanju govorili tudi o morebitnih spremembah v partijskem vodstvu, ki pa, kot kaže, uživa popolno podporo vojske. Včeraj so se namreč pod vodstvom obrambnega ministra Vaclavika sestali vojaški vrhovi, ki so izrazili svojo zaskrbljenost zaradi zadnjih dogodkov v državi in izrekli popolno podporo partijskemu vodstvu in državnim oblastem. V sporočilu s tega zasedanja je še rečeno, da vojska zavrača anarhijo, »za katero se zavzemajo notranji in zunanji nasprotniki socializma in da bo zato vedno branila svobodo in suverenost države.«

Množica na Trgu sv. Venčeslava je nosila tudi sliko nekdanjega partijskega voditelja Aleksandra Dubčka (Telefoto AP)

Zaradi napovedanega »mitinga resnice«
položaj že dramatičen

Slovenski politiki obsojajo zadržanje zveznega predsedstva

BOGO SAMSA

LJUBLJANA — Ves dan je bilo ozračje v slovenskem glavnem mestu napeto, pa čeprav je po večdnem dežju in megli včeraj posijalo svetlo sonce. Ljudje so govorili in glasno komentirali uradno sporočilo zveznega državnega predsedstva in stalno zaostrovanje groženj s krvavim mitingom.

Nekaj časa je kazalo, da bosta slovenska oblast in politika odgovorila z dostojanstvenim molkom. Taki zaključki pa so bili povsem napačni, odgovori so prišli: jasni, odločni in pokončni. Spregovoril je slovenski član zveznega predsedstva dr. Janez Drnovšek, ki se je znašel v kritičnem trenutku povsem sam. Odločno je govoril slovenski predsednik Janez Stanovnik, predsednik Socialistične zveze Jože Smole, še zlasti pa so ljudje prisluhnili ostremu odgovoru pred-

sednika slovenskih komunistov Milana Kučana. Slovenska vlada pa je razgrnila kompleksno podobo ukrepov, da zagotovi javni red in mir.

Predsednik Stanovnik je ob 17. uri sprejel v svojem kabinetu slovenske novinarje in povedal, da je predsedstvo dvakrat razpravljalo o mitingu in da se je udeležil torkovega zasedanja zveznega predsedstva, nato pa je nadaljeval:

»Stališče predsedstva SFRJ nas je osupnilo. To ni pravi odgovor na grožnjo zakonitosti in ustavnim odnosom v federaciji. Z obžalovanjem ugotavljamo, da je predsedstvo SFRJ pri oblikovanju svojega priporočila zanemarilo stališča državnih in političnih organov SR Slovenije. Zanemarilo je svoje lastno stališče iz oktobra lanskega leta, da politične napetosti in psihoza, ki se ustvarjajo na mitingih poslabšujejo položaj v državi in ogrožajo ustavno ureditev. Predsedstvo SFRJ je preslišalo tudi grožnje z orožjem organizatorjev mitinga.

Protislovno in nerazumljivo je priporočilo predsedstva SFRJ, naj situacijo rešujejo občani, organizacije in organi SR Slovenije z neposredno komunikacijo s predstavniki Srbov in Črnogorcov s Kosova. Namesto odločne zaščite zakonitosti predsedstvo države priporoča pogovore s tistimi, ki pretijo zakonitim ustanovam, miru in varnosti.

Grožnje z orožjem, tudi s krvjo, napovedi o »največjem mitingu v Evropi«
in jasne besede o subverzivnem namenu mitinga nas utrjujejo v našem odklonilnem stališču. Predsedstvo SR Slovenije je in bo v skladu s svojimi ustavnimi pristojnostmi zavarovalo suverenost SR Slovenije. V skladu s sklepi skupščine SR Slovenije, sprejetimi na včerajšnji seji, bo skupaj z izvršnim svetom in drugimi pristojnimi organi v republiki podvelo vse potrebne ukrepe, da se izpolni odločitev o prepovedi mitinga in da se zagotovijo varnost, red in mir.«

V nevezanem razgovoru je predsednik pojasnil, da je bilo torkovo zasedanje sicer živo in polemično, da pa ni bilo dramatično. V tej zvezi smo vprašali:

»Kakšno je bilo razmerje sil, kakšno je bilo stališče JLA?«
»Zasedanje je bilo za zaprtimi vrati in bi kršil pravilnik in zakon, če bi poročal javnosti o poteku zasedanja. Lahko pa povem, da sem se v terek zvečer vrnil zmerno optimističen.«

Iz tega odgovora, kot tudi iz drugih informacij, sledi, da je bilo v terek razmerje sil tradicionalno štiri proti štiri in

NADALJEVANJE NA 2. STRANI

Tolminski puntarji v Gorici

GORICA — Znameniti tolminski punt, ki se je izrazil tudi s pohodom puntarjev v Gorico, je zapustil v zgodovinskem spominu primorskih ljudi neizbrisno sled. Utrinki teh sledi so se pokazali tudi sinoči v goriškem Verdiju, kjer je bila na pobudo Sveta slovenskih organizacij izvedba opere »Tolminski puntarji«. Delo je podpisal naš skladatelj Ubald Vrabec (libreto je izdelal Janez Dolenc po motivih Pregljevih Tolmincev) in je bilo prvič predstavljeno v popolni, čeprav komorni podobi. Vsak ustvarjalni moment naših umetnikov je dogodek vreden pozornosti in prav tak je tudi Vrabčeva opera, kar je podčrtalo sinoči tudi številno občinstvo, ki je zasedlo dvorano in uživalo ob izvajanju ljubljanskega simfoničnega orkestra, moškega pevskega zbora Consortium Musicum in solistov ljubljanske operne hiše. Ob prisotnosti samega skladatelja Ubalda Vrabca je opero dirigiral Mirko Cuderman.

M. Č.

Načrtna provokacija MSI na Opčinah in Proseku

NA 5. STRANI

**Danes, 24. novembra 1989, ob 20. uri v Kulturnem domu v Trstu
svečana proslava 120-letnice slovenskega športa na Tržaškem.**

Jichak Šamir na enodnevnem obisku v Rimu

RIM — Izraelski ministrski predsednik Jichak Šamir se je včeraj mudil na enodnevnem obisku v Rimu, kjer se je sestal s predstavnikih nekaterih strank. Šamirja je najprej sprejel predsednik senata Spadolini; po daljšem razgovoru z gostom je Spadolini izjavil, da ima občutek, »da se v Izraelu nekaj premika, morda tudi pod vplivom sprememb, ki jih doživlja evropski Vzhod«. Šamir je med drugim potrdil, da bo že januarja obiskal Sovjetsko zvezo.

Šefa izraelske vlade so nato sprejeli še Martelli (PSI), Altissimo (PLI), Napolitano (KPI) in Bogi (PRI) in ocene pogovorov so v glavnem pozitivne. Sprejem, ki ga je bil Šamir deležen, pa je že vzbudil polemike. Tajnik DP Russo Spena je izdal sporočilo, v katerem meni, da se izraelska vlada, pa naj se še tako trudi, ne more otresti lažne podobe, s katero hoče prepričati, da je pripravljena na dilao s Palestinci. »Nepojmljivo je,« meni DP, »da italijanska vlada tako široko dušno gosti predstavnik države, ki jo je OZN uradno obsodila zaradi politike zaprtosti na račun Palestincev.«

Umor predsednika Reneja Moavada nevarno stopnjuje napetost Libanon mora dobiti novega predsednika preden se bo položaj ponovno zapletel

BEJRUT — Treba se je podvzati in Libanonu čimprej zagotoviti novega predsednika republike, preden bo prepozno in se bo država cedrov ponovno pogreznila v prepad nasilja in državljanske vojne. Ozračje v Bejrutu je do skrajnosti napeto, zadostovala bi že sama iskrica, da bi ponovno prišlo do požara. Politični opazovalci se namreč bojijo, da libanonskim politikom ne bo uspelo zapolniti praznine, ki je nastala po atentatu, v katerem je izgubil življenje predsednik René Moavad in drugih 23 oseb.

Predsednik parlamenta Husein Huseini je po atentatu takoj odpotoval v Damask, včeraj pa se je vrnil v Bejrut in že začel pogajanja z muslimanskimi in krščanskimi poslanci, da bi čimprej izvolili novega predsednika. Korum za izvolitev predsednika je 48 poslanec. Kakih 20 poslancev je že podprlo Huseinov predlog o takojšnji izvolitvi predsednika. Od 72 poslancev libanonskega parlamenta jih je v Bejrutu pod nadzorstvom sirske vojske slabih štirideset, drugih dvajset jih je v tujini, medtem ko je v krščanskem Bejrutu le deset poslancev. Tem bo seveda skrajno težavno udeležiti se zasedanja parlamenta, ki bo po vsem sodeč že jutri po pogrebu predsednika Movada

v severnem Libanonu. Krščanski premier Aun je namreč poudaril, da zanj poslanci ne predstavljajo več libanonskega ljudstva, ker so državo prodali Siriji. Prav zato ne bo deseterici dovolil, da bi se udeležila zasedanja »odstavljenega parlamenta«.

Ob tem se samo po sebi zastavlja vprašanje, kdo in zakaj je ubil Reneja Moavada? Tega vprašanja si ne zastavljajo samo Libanonci temveč vsa mednarodna javnost, ki ji je pri srcu mir na Bližnjem vzhodu. Seznam osumljenih je izredno dolg. Sirija je takoj uperila prst v generala Auna, češ da so storilci njegovi muslimanski zavezniki v Libanonu. Morilce pa je treba bržkone iskati globlje, med tistimi silami, ki so nasprotovale mirovnemu načrtu iz Taifa. Krog domnevnih morilcev se tako širi. Poleg Auna so spoznavali nasprotovali šiitski fundamentalisti proiranske Božje stranke, nad njim se ni navduševal niti vodja družov Džumbat, prav tako marsikdo obtožuje Irak, ki je glavni zaveznik generala Auna. Sprava v Libanonu pa ni bila pogodu niti Siriji, še manj pa Izraelu, tako da bodo bržkone atentatorji ostali neznani.

Moavadova vdova Naila objokuje svojega tragično preminulega moža (AP)

V CK KPI konec razprave Kritična Craxijeva ocena

RIM — Centralni komite KPI je sinoči zaključil štiridnevno razpravo. V teh štirih zelo intenzivnih dneh so prišla do izraza v vseh otenkih velika prepričanja v pravilnost Occhettove prenovitvene linije, pa tudi veliki dvomi, pomisleki, zaskrbljenosti in odkrita nasprotovanja. Danes bo Achilles Occhetto potegnil zaključke te občutene in mučne debate. To ne bo lahka naloga glede na tako široko pahljačo mnenj in stališč, Occhetto sicer ve, da imajo njegovi predlogi večino v CK, ve pa tudi, da je povzročil precejšnje razburjenje v delu svoje baze in da je deležen hudih kritik v delu samega vodstva, zato ne bo mogel preveč nagnetni vrvi. Po vsem tem naj bi torej prevladala nekakšna postopnost v uvajanju sprememb. Prevladala naj bi skratka prva od dveh hipotez, ki jih je sam Occhetto iz previdnosti nakazal že v svojem uvodnem poročilu. To pomeni v prvi fazi širša programska debata, po upravnih spomladanskih volitvah pa kongres, ki naj bi uvedel fazo oblikovanja nove levičarske stranke in eventualno odločil o spremembi imena in simbola partije.

»Samo izredni kongres lahko odloča o spremembah,« je včeraj dejal koordinator vlade v senci Gianni Pellicani in dodal, da se je sprva nagibal k temu, da bi kongres sklical že v začetku prihodnjega leta. V teku razprave pa je sprevlel, da je vendarle potrebna neka globlja predpriprava, neka širša razprava. Vse to pa mora biti moment prenovitvenega procesa, ki se mora vsekakor začeti.

Takšna mnenja nekoliko prevladujejo v centralnem komiteju. Occhettove predloge so med drugimi podprli tudi Renato Zangheri, senator Gerardo Chiaromonte, ki je sicer kritiziral Occhettove metode postavljanja problemov, in predsednica poslanske zbornice Nilde Iotti, ki je med drugim povedala, da je sam Togliatti že v daljnih petdesetih letih nakazoval možnost

prehoda v socialistično družbo tudi brez vodilne vloge komunistične partije, kar je povzročilo veliko razburjenje. Dejstvo pa je, da ta trditev obstaja.

Popolno nasprotovanje vsakršni prelevitvi KPI v neko socialdemokratsko stranko je med včerajšnjo debato izrazil podpredsednik komunističnih poslancev Adalberto Minucci, ki je kritiziral zlasti trditve Napolitana in Petruccioli o razliki med sedanjo partijo in njenim imenom.

Kako pa spremljajo dogajanje v KPI druge italijanske politične sile?

Vsa pozornost javnosti je bila včeraj usmerjena v Ženevo, kjer se je začelo zasedanje socialistične internacionale, ki se ga je udeležil tudi tajnik PSI Bettino Craxi. Socialistični voditelj očitno gleda s precejšnjim zanimanjem na Occhettove predloge. »Naš pogled mora biti uprt v daljavo,« je izjavil in s tem nekako odgovoril vsem tistim, ki se znotraj centralnega komiteja KPI upirajo Occhettovim predlogom. V KPI se po njegovem mnenju še ni pričela prava metamorfoza. Ves proces je še v povojih, vendar prvi koraki so bili storjeni in to je za Craxija pozitivno. Manj pozitivno ocenjuje dejstvo, da nekateri člani CK KPI nadaljujejo s polemičnimi izjavami na račun PSI.

Na vprašanje, ali namerava PSI zahtevati od komunistov še kakšne odpovedi, je Craxi dejal, da nima namena nikogar učiti. Meni pa, da se perspektive za bodočnost lahko razvijajo samo v okviru socialistične enotnosti, kar je njegova stara teza, ki komunistom ni po godu. Član komunističnega vodstva Claudio Petruccioli je takoj polemiziral s to tezo očitajoč Craxijevo običajno zaprtost. Socialistični tajnik je včeraj v Ženevi tudi napovedal skorajšnje sklicanje vsedržavnega vodstva PSI, ki bo obravnavalo prav razpravo znotraj KPI.

D. K.

Poslanci KPI o fašistični izzivalni akciji v Gorici

RIM — Italijanska vlada mora jasno in odločno odgovoriti na nezaslišano provokacijo misovskih parlamentarcev in drugih fašističnih razgrajčev z vsedržavnim tajnikom Finijem na čelu, ki so predvčerajšnjim priredili ob italijansko-jugoslovanski meji pri Gorici manifestacijo. To zahtevajo komunistični poslanci Pascolat, Quercini, Bordon in Gasparotto v pisnem vprašanju, ki so ga naslovili na zunanjega ministra Giannija De Michelisa. Komunistični poslanci označujejo fašistično akcijo za absurdno in povsem protizgodovinsko. Italijansko-jugoslovanska meja, ki so jo potrdili mednarodni mirovni sporazumi, med katerimi je bil osimski sporazum zadnji po časovnem zaporedju, je po splošni sodbi med najbolj odprtimi mejami v Evropi. Prav zaradi tega, pripominjajo Pascolat in tovariši, ne gre enačiti položaja te meje z nobenim drugim položajem v Evropi. Kako se namerava po vsem tem ravnati zunanji minister De Michelis, zaključujejo svoje parlamentarno vprašanje komunistični poslanci.

D. K.

Vllasi v drugo pred sodniki

TITOVA MITROVICA — V Titovi Mitrovici se je nadaljevala sodna obravnava proti Azemu Vllasiu in 14 drugim obtožencem. Odvetniki so ugotavljali neprijetna dejstva, ki kažejo v čudni luči okrožno sodišče v Titovi Mitrovici, zlasti pa senat, ki vodi sedanjo obravnavo. Zaradi tega so zahtevali, da se obravnava v Titovi Mitrovici prenese drugam. Opazne so bile tudi intervencije odvetnikov iz Slovenije. Doktor Peter Čeferin je na primer zahteval, da bi se sestal s svojim varovancem, ki ga doslej sploh ni smel obiskati. Podobne zahteve so postavili tudi odvetniki Andrej Razdrih, Miha Kozinc in Jože Hribenik.

● Izročilo ki živi med nami

svet razgledan, spodbudni del tukajšnjega prebivalstva.

Dokazovati vse to verjetno ni toliko potrebno zaradi nas samih, kolikor zato, da bi se v drugih - v sodržavljanih večinskega naroda - utrnila misel o potrebi pravičnejšega vrednotenja naše prisotnosti. Pa vendar - tudi za nas same! V času, ko se mora naša narodnostna skupnost tako krčevito spoprijemati z omalovaževanjem te naše prisotnosti, ko nam hoče država odmeriti pravice na tako skop način, kot smo ravno v teh dneh lahko ponovno ugotovili, nam potrjuje naše vraščeni na tej naši zemlji pomeni prav gotovo spodbudo za ohranjanje in razvijanje naše skupnosti. Gotovo je prav, da to storimo zaradi naših mladih generacij, ki so še najbolj izpostavljene vsem pritiskom in vsiljivosti okolja, ki je v tolikšni meri nepozorno, če ne celo sovražno do nas. Prav gotovo je dobršen del teh generacij vključenih v telesnokulturno dejavnost, ki je zavzela v naši narodnostni skupnosti tolikšen in tako pomemben prostor. V tem smislu je ta dejavnost, v vseh svojih pojavnih oblikah, zelo pomemben, rekli bi nenadomestljiv del našega vsakdanjega življenja.

Glede na zgodovinsko izkušnjo slovenstva na Primorskem lahko rečemo, da se je v 120 letih šport izkazal za vztrajnega in trdoživega, kot se športu pač spodobi, saj je dvakrat vzniknil iz totalnega pogorišča, se prebil skozi dvajsetletno fašistično preizkušnjo in se v povojnem obdobju v ne-lahkih pogojih razvil do današnje ravni.

Vse to dokazuje, da telesna kultura pri nas ni samo nekaj, kar sodi v osnovne človekove potrebe, temveč je od začetkov sokolskega gibanja do danes trdno povezana z razvojem slovenske narodne zavesti: v prejšnjem stoletju kot izraz navdušenja ob samem prebujanju slovenskega naroda, v fašistični dobi kot odpor vsem, ki so naš narod hoteli odpisati, danes kot sestavni del naših prizadevanj, da smo v tej družbi enakopravni in nič manj vredni kot vsi drugi.

● Slovenski politiki obsojajo zvezne oblasti

da je najbrž JLA bila proti mitingu, kot je to njena tradicionalna politika. Drugačno, bolj prosrbsko pa naj bi bilo stališče zveznega notranjega ministrstva srbskega generala Petra Gračanina, ki zagovarja represijo na Kosovu kot edino možno rešitev kosovskega vprašanja.

V sredo se je nadaljevalo zasedanje zveznega predsedstva, tokrat že brez prisotnosti predsednikov republik in drugih državnih predstavnikov. Takrat pa naj bi bilo razmerje sil dramatično slabo in je bila v tej zvezi na račun dr. Drnovška izrečena ocena, da je bil »osamljen jezdec«.

Iz vsega do sedaj znanega je očitno, da je za mitingom kosovskega združe-

nja »Božur« v resnici predsednik Srbije Milošević in vsa njegova politika. Zamenjali so nekatere vodstvene organe »Božurja«, tako da imajo organizacijo trdno v rokah, predvsem pa je značilno in odločilno zadržanje na zveznem predsedstvu in pravi propagandni napad srbskega tiska, ki na primer v včerajšnji Politiki seže že na nekaj strani.

Temeljito se pripravlja tudi slovenska vlada, tako da izpolni naročilo slovenske skupščine zavarovati javni red in mir. O tem je na včerajšnji seji vlade poročal notranji minister Tomaž Ertl, ki je med drugim povedal, da imajo organi za notranje zadeve že pripravljen načrt za delovanje, ki obsega vso Slovenijo, če bo treba, bodo vpoklicali tudi del rezervne sestave miličnikov. Storili bodo vse, da bodo tudi v primeru prihoda mitingašev zagotovili spoštovanje javnega reda in miru, varnost prebivalcev Slovenije in njihove ter skupne imovine. Sodelujejo tudi z zveznimi, republiškimi in obema pokrajinskima sekretariatoma za notranje zadeve. Tomaž Ertl je med drugim tudi povedal, da po sprejetih spremembah zakona o notranjih zadevah nihče v Sloveniji, tudi predsedstvo republike ne, nima pravice sprejeti nobenega ukrepa, s katerim bi omejili gibanje na ozemlju republike, vse dotle, dokler nista kršena javni red in mir. To pa seveda pomeni, da morebitnih »gostov« fizično nihče ne bo omejeval pri njihovem gibanju po Sloveniji. Ertl je za lažnive imenoval trditve, da so v Ljubljani dovoljevali mitinge Albancem. Povedal je, da kratkih shodov Albancev noben organ ni dovolil in da so se le-ti po ustreznem pozivu miličnikov takoj razšli, varnostni organi pa so organizatorje prijavi. Tudi v primeru, da bodo mitingaši prišli v Ljubljano, bodo slovenski miličniki ravnali skladno z zakoni in zavarovali javni red in mir, varnost in premoženje. Prebivalci Ljubljane in drugih mest pa lahko za svojo varnost ob morebitnem poskusu organiziranja mitinga storijo največ sami s tem, da se »določenim« krajem izognejo. Predsednik republiškega komiteja za promet in zveze Milan Jelenc pa je izvršni svet seznanil s pravilom, da mora vsak, ki hoče organizirati vožnjo s posebnim vlakom, to prošnjo posredovati vsaj deset dni prej. Ljubljanski železničarji pa doslej še nobene take prošnje niso dobili.

Predsednik slovenskih komunistov Milan Kučan pa je na proslavi obletnice kliničnega centra imel izredno oster govor, med katerim je med drugim dejal:

»Nezaupanje v Sloveniji do federacije je veliko. Pričakujemo, da bo jamčila suverenost republik - kot je to določala prva povojna ustava, da bo poglobitni garant pravic svojih državljanov in narodov, garant enakopravnosti in svobode republik. Toda organi zvezne države se ukvarjajo s političnimi obsodbami in etiketiranjem dopolnil k ustavi ene suverene republike, ki poskušajo ta temeljna ustavna načela utrditi in zavarovati. Zdaj, ko gre za odkrite grožnje suverenosti SR Slovenije in je v resnici ogrožena ustavna ureditev Jugoslavije, ko je praktično legitimno obtoževanje Slovenije za separatizem, ko je ogrožen mir v državi in napovedan pohod na Ljubljano z zlo večšo slutnjo krvavega obračuna.

Nekateri od teh organov ne kažejo niti približno enake vneme, da bi ravnali skladno s svojimi odgovornostmi in branili ustavno določene pravice in položaj vseh, torej tudi naše republike. Verjetno je blede in protislovno sporočilo predsedstva države vendarle presenečenje. S svojim priporočanjem neposredne komunikacije organov suverene slovenske države s kosovsko-poljskim odborom se je izognilo svoji dolžnosti, da zavaruje zakonito odločitev organov ene republike, da zaustavi znanilce nasilja in prepreči razbijanje Jugoslavije. To je bila prava pri-ložnost, da bi ob jasnem stališču, ki ne bi bilo besedičenje o bratstvu, ampak dejanski dokaz zoper njegovo razbijanje, vsak državljani slovenske republike občutil federacijo kot svojo državo, kot garanta lastne varnosti in sredstvo zavarovanja miru, svojih svobod, pravic in enakopravnosti, kot garanta obstoja SFRJ. Tako pa ostane vprašanje ali je ta država res enako prijazna vsem svojim republikam in narodom in ali so Slovenci znotraj nje tudi zares enakopravni, kar je bistvena značilnost avnojske zamisli Jugoslavije.

Zvezni predsednik dr. Drnovšek pa je včeraj v Beogradu po Tanjugu pozval vse one, ki zagovarjajo ultimativni miting Srbov in Črnogorcev, da se mu odpovedo, ker tako ne prispevajo k poboljšanju položaja v državi. V krajšem prepričljivem pozivu je skratka naredil vse, da bi prepričal mitingase in sile, ki so za njimi, da je njih politika v resnici razbijanje Jugoslavije.

Trenutni položaj je zelo jasen: srbska boljševisko nacionalistična politika pripravlja »marš na Ljubljano«, slovenska država in politika je odločena ohraniti javni red in obraniti suvereno, zvezni organi kolebajo ali pa podpirajo nacionalistično napeto. Stvari so izredno dramatično napete. Končno in dokončno stališče bo sprejel slovenski parlament na skupnem zasedanju vseh treh zborov, ki bo v ponedeljek posvečeno izključno položaju na Kosovu in zlovesčemu mitingu.

Naročnina: mesečna 16.000 lir - celoletna 192.000 lir; v SFRJ številka 12.000.- din, naročnina za zasebnike mesečno 30.000.- din, trimesečno 85.000.- din, letno 320.000.- din, upo-kolenci mesečno 25.000.- din, trimesečno 65.000.- din, polletno 120.000.- din, letno 240.000.- din. Naročnina plačana vnaprej se med letom ne poviša.

Poštni tekoči račun za Italijo
Založništvo tržaškega tiska, Trst 13512348
Za SFRJ - žiro račun 51420-603-31593
ADIT 61000 Ljubljana
Glonarjeva 8 - telefon 329761

Oglaš - Ob delavnih trgovski 1 modul (šir. 1 st. viš. 23 mm) 80.000 lir. Finančni in legalni oglaš 1 modul (šir. 1 st. viš. 23 mm) 120.000 lir. Mali oglaš 850 lir beseda. Ob praznikih povisek 20%. IVA 19%. Osmrtnice, zahvale, sozolja po formatu. Oglaš iz dežele Furlanije-Juljske krajine se naročajo pri oglašnem oddelku PUBLIST - Trst, Ul. Montecchi 6 - tel. 7796688, tr 460270 EST i, iz vseh drugih dežel v Italiji pri podružnicah SPI.

TRST - Ul. Montecchi 6 - PP 559
Tel. (040) 7796600 - Tx 460894
GORICA - Drevored 24 maggio 1
Tel. (0481) 533382 - 535723
CEDAD - Ul. Ristori 28
Tel. (0432) 731190

Odgovorni urednik **Marko Waltritsch**

Izdaje in tiska **ZTT** Trst **FIEG** Član italijanske zveze časopisnih založnikov FIEG

S tiskovne konference deželnega odbornika Gianfranca Carboneja

Deželna uprava obrazložila stališče do ES in »paketa za Trst in Gorico«

TRST — »Sistem deželnih prispevkov ne zgleda tak, da bi lahko pomenljivo vplival na pogoje konkurence, in to niti z vidika načina podeljevanja sredstev niti ne z vidika obsega ustreznih olajšav. To drži še toliko bolj, če pomislimo na dimenzijski ustroj industrije v deželi in na njeno periferičnost nasproti širnemu evropskemu tržišču, ki jo še zastruje geopolitična lega Furlanije-Juljske krajine.« To piše v noti, ki sta jo predsednik deželnega odbora Adriano Biasutti in deželni odbornik za odnose z Evropsko skupnostjo Gianfranco Carbone 14. oktobra poslala stalnemu zastopstvu Italije pri ES v Bruslju, kot tudi predsedstvu rimske vlade, zunanjemu ministrstvu in ministrstvu za industrijo, da bi obrazložila stališče Dežele FJK do postopka, ki ga je sprožila pristojna komisija dvanajsterice proti Italiji, češ da je z denarno pomočjo industrijskim podjetjem v smislu državnega zakona št. 26/1986 ("paket za Trst in Gorico") in deželnega (finančnega) zakona št. 3/1988 kršila člen 92 ustanovne listine EGS o svobodni konkurenci.

O tem je bil govor na včerajšnji tiskovni konferenci, ki jo je sklical odbornik Carbone, da bi znova pojasnil stališče Dežele, potem ko sta v tšek sklicala srečanje z novinarji o isti zadevi združenji tržiških in goriških industrijcev. Deželno upravo je Bruselj pozval na zagovor samo zaradi tistega dela deželnega proračuna, ki je predvideval vnovično finansiranje zakonskih ukrepov v prid industriji. Dežela je na to pravočasno odgovorila, medtem ko Rim tega še zmeorom ni storil glede "paketa", čeprav ga je evropski komisar Leon Brittain, "zagnan thatcherjevec in hiperliberist", k temu izrecno pozval. »Dežela je bila v Bruslju osamljena, ko je šlo za obrambo tudi državnega zakona, ki pa je bistven element njene razvojno-gospodarske politike,« je poudaril Carbone in zadržanje osrednje vlade seveda ožigosal. Izra-

zil je solidarnost z industrijci, ki so v tšek sprožili alarm, soglašal, da je potrebna zdaj »najširša solidarnostna fronta«, a tudi opozoril, da še ni prepozno. Prvič, ker ima Rim na razpolago še ves december za protiukrepanje - prav toliko časa pa parlamentarci iz naše dežele za pritisk nanj - in drugič, ker so takšni postopki kakršen je Brittainov, relativne učinkovitosti: ta je odvisna predvsem od politične volje in politične teže, ki jo ima ta ali ona članica ES. To najnazorneje kaže primer Zvezne republike Nemčije, ki jo je imela zadevna bruseljska komisija ravno tako na piki, a ji ni mogla do živega, ker so länderji avtonomni. Ali nima določene avtonomije tudi FJK? Deželna uprava je vsekakor že zaprosila za pojasnilno srečanje s komisarjem Brittainom in s 4. direktorjo EGS v upanju, da bo lahko do konca decembra v Bruslju uspešno zagovarjala svoje teze.

V našem sredinem članku o tiskovni konferenci v prireditvi industrijcev smo se vprašali, kaj pravzaprav tiči za rimskim molkom. Včeraj pa je nek kolega vprašal Carboneja, ali se mu ne zdi, da bi za vsem tem lahko bil manever proti avtonomiji FJK. Odbornik je razložil, da je zamude morda krivo dejstvo, da je sila težko določiti, kdo je v Rimu neposredno pristojen za odgovor Skupnosti (kaže, da oddelek za stike z ES pri predsedstvu vlade), »sicer pa je s političnega vidika vse mogoče«.

Na naše vprašanje, ali se Deželi ne zdi potrebno prilagoditi svojo gospodarsko zakonodajo evropskemu normativu pred letom 1993, je Carbone odvrnil, da velja počakati, kdo bo glede "paketa" prevladal: »Seveda pa ne bi radi prav mi igrali vloge vzorca, po katerem se take zadeve rešujejo.«

DRAGO GAŠPERLIN

MS SSK za čim večjo akcijsko enotnost Slovencev v Italiji

TRST — Mladinska sekcija Slovenske skupnosti meni, da bi ob vprašanju globalne zaščite Slovinci v Italiji morali doseči čim večjo akcijsko enotnost, še zlasti v tem političnem trenutku, ki je posebno delikaten in pomemben. V tem smislu - navaja tiskovno sporočilo - MS SSK daje pobudo, da bi se predstavnik vseh mladinskih organizacij, v katerih slovenska mladina v Italiji organizirano deluje, zbrali v ponedeljek, 27. novembra, na sedežu SSK v Gorici, da bi zavzeli po možnosti skupno stališče do zakonskega osnutka o zaščiti Slovencev, ki ga je odobrila italijanska vlada. Ta sklep je vodstvo MS SSK sprejelo na zadnji seji v Nabrežini, ki jo je vodil tajnik Damjan Terpin. MS SSK meni, da gre za vsebinsko izredno omejevalno besedilo, ki že z zemljepisnega vidika ne upošteva dejanskega stanja slovenske manjšine in je tudi v nasprotju z mednarodnimi obvezami in samo demokratsko ureditvijo Italije. Vlada je skoraj v celoti sprejela Camberjev "nasvet", naj se globalna zaščita zreducira na združitev obstoječih zakonskih ukrepov v prid Slovencev v enotno besedilo, in dokazala, da namerava nadaljevati asimilacijsko politiko. »Zato se MS SSK čudi ocenam nekaterih slovenskih predstavnikov in krogov, po katerih bi manjšina morala sprejeti vladni osnutek, ki naj bi končen koncept ne bil niti tako slab (!)«,

KPI o Biasuttiju in uzakonitvi pravic Slovencev

TRST — Deželni svetovalci KPI Bratina, Budin, Paolo Padovan, Del Negro in Travanut so naslovili predsedniku deželne vlade Biasuttiju interpelacijo, s katero želijo vedeti, v kakšnem svojstvu se je udeležil seje ministrskega sveta v Rimu, na kateri so odobrili »splošno in celovito omejevalni« zakonski osnutek o zaščiti Slovencev. Vprašujejo ga, ali morda pojmuje tozakonodajno listino bolj kot ukrep za asimilacijo Slovencev na dobrem delu ozemlja, ki ga že zgodovinsko naseljujejo, kakor pa kot resnično zaščitni ukrep. Glede predloga, da se Podgora pri Gorici briše s seznama območij, ki jih zadeva zaščita, vprašujejo, ali meni, da gre zaščito povezati s številčnim razmerjem Slovencev, ki da jih je treba torej de facto, četudi ne materialno prešteti, in to ob dejstvu, da že to razmerje znaša najmanj 50%. Dalje želijo zvedeti za "zgodovinske in znanstvene" razloge, ki so narekovali predlog o izključitvi Režije in Kanalske doline s seznama območij, kjer naj velja zaščita. Nazadnje Biasuttija še sprašujejo, od kod predlog, da se črta zamisel o odprtju samostojnega slovenskega zavoda po vzoru IRSAE v Gorici oziroma, da se odpre samo slovenska sekcija v Trstu: je ta sugestija prišla mogoče iz vrst Liste za Trst, »edine politične sile, ki je v teh letih nasprotovala odprtju slovenskega zavoda v Gorici?«

Zeleni svariijo pred nevarnostjo centrale Plomin

TRST — Deželna svetovalca Zelene liste Rossi in Wehrenfennig sta v tiskovnem sporočilu spet opozorila na nevarnosti, ki bi jim utegnili biti izpostavljeni Furlanija-Juljska krajina zaradi del za povečanje premogovne centrale v Plominu. V tej zvezi sta pred dobrima dvema mesecema poslegla v deželni skupščini z interpelacijo, na katero nista dobila odgovora in v kateri pozivata Deželo, naj se v sklopu Delovne skupnosti Alpe-Jadran pozanima, ali pristojne oblasti onkraj meje res nameravajo centralo opremiti z napravo za razčiščevanje dima, kakor so to obljubile. Svetovalca naglašata, da bodo dela za podvojitve centrale končana čez 3-4 leta in da bo tedaj 350 metrov visoki dimnik izbruhal vsako uro 15.000 ton žveplovega dioksida, ki je glavni krivec kislega dežja in morije gozdov.

Ta pojav pa je v FJK že tako in tako hudo zaskrbljujoč, saj podatki WWF kažejo, da je v deželi že več kot 55 odstotkov vseh dreves "bolnih", a ta odstotek naglo narašča. Zastrupljanje zraka in okolja naj bi še bolj pospeševali vzhodni in jugovzhodni vetrovi ter dim potiskali ne le do Trsta, ki je v zračni črti od Plomina oddaljen 70 km, ampak tudi v vso Furlanijo-Juljsko krajino pa še v doberšen del drugih severnih pokrajin Italije. To pa zato, navajata svetovalca ZL, ker je dimnik centrale tako visok.

MANJŠINSKI MOZAIK

Razgledi po manjšinski teoriji in praksi

Piše: Pavel Stranj

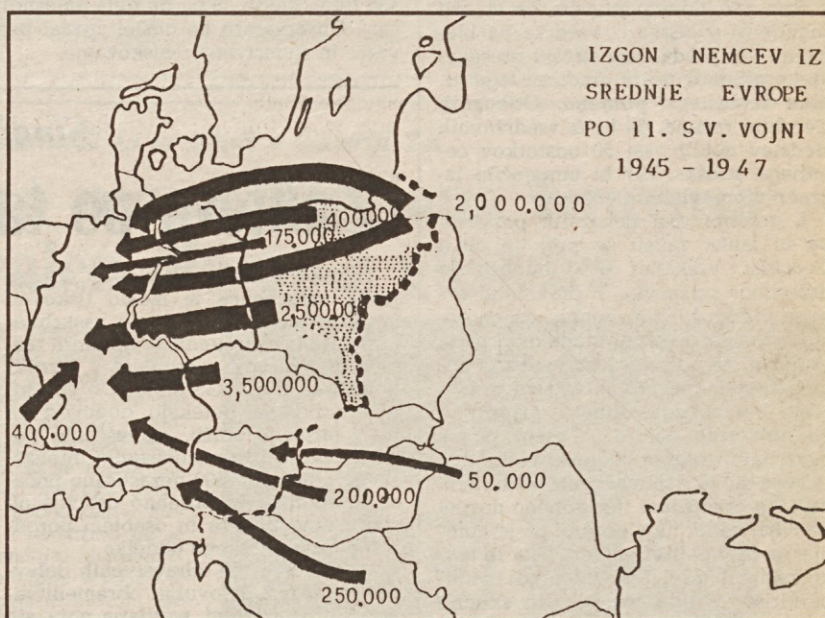
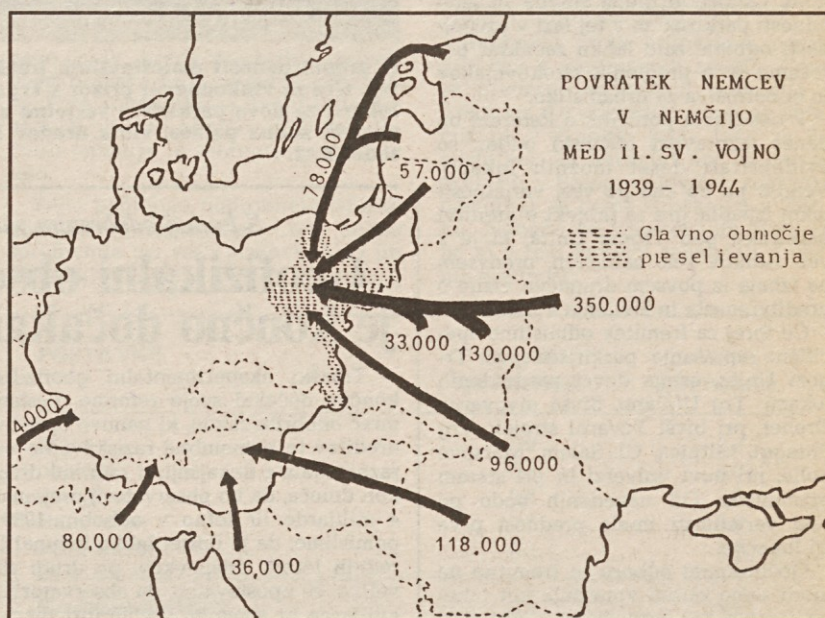
Vročeta leta izseljevanja nemških ljudi v vzhodnem in srednjem delu Evrope

V prejšnjem prispevku so bile orisane glavne etape in glavne smernice preseljevanja nemškega prebivalstva iz Srednje in Vzhodne Evrope, kot posledica nemškega napada in sledečega poraza v obdobju druge svetovne vojne.

Da bodo ti premiki - vsaj tisti iz »najtoplejših let« 1939-1947 - bolj jasni, sta tokrat prikazana tu spodaj dva shematična zemljevida, ki označujeta glavne smeri in obseg teh premikov, glede na časovno razporejenost, v glavni dve etapi.

V prvo fazo so vključeni v prvi vrsti optanti in še drugi bolj ali manj prostovoljni izseljenci. V Nemčijo se je na ta način vrnilo 982.000 Nemcev.

V drugo fazo pa spadajo bolj ali manj neprostovoljni odhodi posameznikov oziroma tudi celih skupnosti, ki niso mogle, hotele ali smele ostati v državah, ki so bile nedavno plen nemške agresije, pogostoma tudi z aktivnim sodelovanjem domačih nemških skupnosti. To gibanje je zajelo veliko večjo množico nemškega življa: samo za nakazano obdobje nam ustreza daje vsota vrednost 9,5 milijona ljudi.

Nekatere tekme bodo leta 1990 tudi v tem mestu

Bogato sponzorstvo Coca Cole za nogometno prvenstvo v Vidmu

VIDEM — V glavnem mestu Furlanije se z vso vneto pripravljajo na svetovno nogometno prvenstvo ob koncu pomladi 1990. V Vidmu bodo namreč tekme ene od šestih skupin. Ni še znano, katere ekipe bodo igrale v tem mestu. Nekateri se nadejajo, da bi sem prišli tudi Nemci in Jugoslavlani, seveda pa tudi kakšna južnoameriška ekipa. Dopolnilna dela na nogometnem igrišču potekajo v skladu s predvidenim načrtom (Videm je v tem oziru z Genovo na prvem mestu v Italiji, medtem ko drugod z deli kasnjajo). V Vidmu urejajo parkirišča. V Ronkah bodo povečali kapaciteto letališča. Upajo tudi, da bo do začetka prvenstva urejena povezovalna cesta med letališčem in avtocesto.

V Vidmu se na ta športni praznik pripravljajo tudi v podjetju znanih osvežilnih pijač Coca Cola, ki je eden od šestih sponzorjev prvenstva. Coca Cola je, kot znano, kot sponzor prisotna že več let na vseh večjih športnih prireditvah. V Vidmu bo za to poskrbela družba SOFIB, ki ima v tem mestu polnilnico in skrbi za razdeljevanje vseh pijač s to oznako na Videmskem in na Pordenonskem. To videmsko podjetje je s svojo dejavnostjo pričelo leta 1966. Takrat so imeli na razpolago 1.200 kv. m za polnjenje značilnih steklenic s to pijačo in imeli 400 milijonov lir prometa. Danes uporabljajo 30.000 kv. m (od teh 13.500 pokrije površine) ter imajo 50 milijard lir prometa. Imajo 129 uslužbencev, 400 nadaljnjih osebam nudijo dodatno zaposlitev. V vsej Italiji je 22 podobnih polnilnic. To so samostojna pod-

jetja, ki imajo od mednarodne družbe Coca Cola dovoljenje, da pripravljajo znano pijačo s to oznako.

Na tiskovni konferenci v Vidmu so novinar Isi Benini, predsednik videmskega odbora za svetovno prvenstvo Dino Bruseschi, lastnik družbe SOFIB Dino Novaja in odgovorni za stike z javnostjo Fabio Albanese povedali, kaj pripravljajo za to prvenstvo. V Vidmu že deluje tiskovni urad. V času prvenstva bodo oddelki tega urada in sprejemne pisarne na letališču v Ronkah, na železniški postaji ter na igrišču. V teh službah bodo namestili 40 brhkih deklet. Izbrali so jih med 100 kandidatkami iz Vidma, Trsta in drugih krajev dežele. Na razpolago novinarjem in gostom bo nadaljnjih 50 uslužbencev podjetja SOFIB. Ob vpadnicah v mesto in v mestu samem bo veliko smerokazov. Na igrišču bodo namestili veliko kioskov za prodajo pijače tega podjetja (edino te bodo lahko prodajali na igrišču, saj gre za zelo dorežljivega sponzorja, ki se mu taka reklama seveda izplača). Predsednik SOFIB Novaja je še povedal, da je prav za svetovno prvenstvo Coca Cola pripravila posebne plastične stekleničke. Edino te bodo prodajali na igrišču. S tem nameravajo dati svoj doprinos borbi proti nasilju na igriščih, kjer so doslej prenapeteži marsikdaj metali na nasprotnike steklenice in kovinske doze.

V Vidmu si seveda nadejajo, da bo do začetka prvenstva vse nared in da bo mesto od tako pomembnega športnega dogodka imelo veliko reklame. (mw)

Milan Kučan na dvodnevem posvetu v Ljubljani

»Povezanost med demokracijo in socializmom neločljiva«

LJUBLJANA — Reforme na gospodarskem in političnem področju so pogoj za reafirmacijo ideje socializma. Da bi ta preživel, se mora nujno spremeniti, kajti v nasprotnem primeru bo gotovo propadel. Tako ali drugače pa vseeno obstaja možnost, da bo izgubil veljavo, vsaj v prvotnem smislu.

V duhu te ugotovitve se je včeraj v Ljubljani začelo dvodnevno študijsko zasedanje o socializmu in demokraciji. Prireditelj srečanja je Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo (FSPN) v Ljubljani, na njem sodeluje z referati vrsta družboslovcev iz Jugoslavije. Po pozdravu dekana omenjene fakultete Nika Toša je uvodni govor imel predsednik CK ZKS Milan Kučan - v začetnem delu se je zvrstilo še šest govornikov.

Kučan je kritično razčlenil degeneracije, do katerih je prišlo v imenu socializma. V prvi vrsti je poudaril zatekanje k t. i. večnim resnicam in pa pomanjkljivo prilagajanje družbenim spremembam. To je povzročilo, da različni modeli socializma niso znali zagotoviti ekonomske učinkovitosti in hkrati uveljaviti demokratičnih načel. Kljub temu je izrazil zaupanje v socialistično prenovu in povedal, da sta glavni gesli ZKS za bližnji kongres višja kvaliteta življenja in delo. Povezanost med socializmom in demokracijo je označil za neločljivo, kot dokaz demokratizacije pa je navedel primer nedavnega sprejetja amandmajev k slovenski ustavi. Prenovitev ima seveda svoje omejitve, saj je ZKS kot dedič nekdanje slovenske partije tudi dedič njenih grehov in napak.

V popoldanskem delu posvetovanja sta potekali dve okrogli mizi o teoretičnih problemih. Posvet se bo nadaljeval in zaključil danes z drugima dvema okroglima mizama.

I. V.

Delavci tiskarne Jadran bodo dobili odpravnino

KOPER — Kot so sklenili člani občinskega IS v Kopru, bodo devetnajstim delavcem tiskarne Jadran, za kajcijskih postopek, iz likvidacijske mase, ki je ostala po zaključku postopka, izplačali odpravnino. Odpravnino bodo dobili tisti delavci, ki so že štiri mesece brez zaposlitve, ali pa so čaka-

li na novo zaposlitev več kot štiri mesece. Teh je, kot smo zapisali, trenutno devetnajst, prejeli pa bodo 43.304.600 din odpravnine, toliko kot je predvideno s sindikalno listo.

Preostali del likvidacijske mase (sprva je ta znašala okrog 1,6 milijarde din, zdaj pa zaradi tega, ker nerazdeljeni denar oplajajo, brččas že presega

2 milijardi din) bodo namenili kot pomoč za nakup računalniške opreme za založbo Lipa v Kopru, končni obračun oziroma dokončno delitev sredstev - nekaj denarja bo verjetno ostalo tudi potem, ko ga bodo "razdelili" delavcem in Lipi - pa bo izvršni svet sprejel na eni od prihodnjih sej.

DUŠAN GRČA

Jutri v Vidmu posvet o mamilih

VIDEM — Deželni komite KPI priredi jutri, 25. t. m., ob 15. uri na Trgovinski zbornici v Vidmu (dvorana Made in Friuli) javno zborovanje o temi "Boj mamilom - skupen cilj". Predsedoval bo zastopnik FJK v partijski komisiji za zdravstvo Nicola Delli Quadri, osrednji referat bo podal socialni delavec Fabio Turchini, poročali bodo Franco Rotelli (Trst), Athos

Michicich in Renzo Bonn (Trst), sodnica Antonello Maria Fabbro, Ennio Martin (Pordenon), deželni tajnik policijskega sindikata SIULP Nicola Zito, tajnica FGCI-ZKMI za Tri Benečije Carla De Lazzeri in milanski podžupan Luigi Corbani, zaključke pa bo povzel deželni tajnik KPI Roberto Vi-

Danes o njem razpravlja občinski odbor

Načrt o mestnih parkiriščih je začel svoj dolgotrajni iter

Pomanjkanje parkirišč je zadnje čase tudi za Trst eno izmed najbolj perečih vprašanj, in to ne samo ob koncu tedna, ko se v mestno središče zgrne množica tujih in domačih nakupovalcev. Na tem področju se stvari izredno počasi premikajo, vendar so se, kot kaže, le premaknile. Danes popoldne bo tržaški občinski odbor vzel v pretres okvirni projekt o mestnih parkiriščih, nato pa naj bi Tržačani decembra prejeli »božično darilo«, kajti pred koncem leta bi po predvidevanjih morali vendarle odpreti v veliko parkirišče preurejeni nekdanji silos v bližini železniške postaje.

Okvirni projekt, ki ga bodo odboru predstavili pristojni odborniki Eraldo Cecchini in skupina projektantov, predvideva približno deset parkirišč, ki naj bi jih pretežno zgradili pod zemljo. Odločitve glede števila in značilnosti parkirišč so v tej fazi v pristojnosti odbora, zato lahko zaenkrat poročamo le o predlogih strokovnjakov in odborništvu za urbanistiko.

V obsežnem poročilu, o katerem bo danes razpravljala občinski odbor, so evidentirali deset možnih lokacij. Vendar pa bo ena po vsej verjetnosti takoj izpadla: gre za projekt o ureditvi parkirišča pod Trgom Unità, ki je z več vidikov zelo zahteven, predvsem pa izhaja iz povsem drugačne vizije o ureditvi mesta in življenja v njem.

Če torej za trenutek odmislimo specifično vprašanje parkirišča pod Trgom Unità, ostaja devet predvidenih lokacij: Trg Ulpiano, bivša pivovarna Dreher, pri bivši Tovarni strojev, Trg Foraggi, Mitnica, Ul. Salemi, Marsovo polje, pri novi univerzi in pri starem pristanišču. Od navedenih bodo po vsej verjetnosti imele prednost prve tri lokacije.

Občinskemu odboru se trenutno ne mudi samo zaradi vprašanja kot takega, temveč ker mora čimprej odposlati v Rim vsa dokumentacija, če si želi zagotoviti sredstva iz vsedravnega blagajne. Ker predvideni stroški presega sto milijard lir, je ureditev tega vidika izrednega pomena. Odbornik Cecchini računa, da bi iz vsedravnih sredstev dobili vsaj 50 odstotkov celotnega stroška, kar bi omogočilo izgradnjo predvidenih objektov.

Z gradnjo vsaj nekaterih parkirišč pa bi lahko začeli že prej, je dejal Cecchini, vsekakor pred odobritvijo državnega prispevka. S pravno-upravnega vidika bi bilo dovolj, da se občinski odbor opredeli glede okvirnega projekta, da pošlje v Rim ustrezno dokumentacijo, da projektanti na osnovi izbire občinskega odbora pripravijo podrobne načrte, o vsem pa se mora nato izreči še občinski svet.

Tvegano je napovedovati, v kolikem času bo predpisani iter končno dospel do cilja, odbornik Cecchini pa je mnenja, da bi v poltretjem letu Trst le lahko računal na katero od predvidenih parkirišč. V njih naj bi bilo skupno več kot 7.100 mest, večinoma naj bi jih zgradili pod zemljo, na Mitnici naj bi preuredili neko poslopje, medtem ko naj bi pri Ul. Salemi postavili nekakšno stopničasto zgradbo. Vendar bodo značilnosti posameznih parkirišč, ki jih bodo upravljali zasebniki, opredelili v naslednji fazi. Zaenkrat pa je pomembno, da je dolgotrajni birokratski postopek vendarle v teku. (bip)

O prenatrpanosti maloštevilnih tržaških parkirišč priča tudi zgornji posnetek. Gre za vsakodnevni prizor s Trga Ulpiano, ki je na seznamu predvidenih lokacij za nova parkirišča verjetno na prvem mestu. V neposredni bližini so namreč sodna palača, vrsta uradov in trgovine, nedaleč pa je tudi deželni sedež RAI. (Foto Križmančič)

S komaj odobrenim zakonom

Geofizikalni observatorij je končno dočkal reformo

Tržaški eksperimentalni geofizikalni observatorij je končno dočkal svojo reformo. Poslanska zbornica je namreč odobrila zakon, ki nanovo opredeljuje pravni status in ureditev te pomembne raziskovalne ustanove, ki bo odslej razpolagala z dokajšnjimi rednimi državnimi prispevki. Zakon določa, da bo observatorij prejel iz državnih blagaj 4 milijarde lir letno v obdobju 1989-91. To ni malo, če pomislimo, da je doslej lahko računal le na 15 milijonov lir rednih letnih prispevkov, po drugi strani pa ni niti tako veliko, če upoštevamo, da observatorij porabi vsako leto 7,5 milijarde lir samo za osebje (pri njem je stalno zaposlenih 130 ljudi, kakih 50 pa jih dela na osnovi pogodb za določen čas). Observatorij bo odslej spadal pod ministrstvo za univerze in znanstveno raziskovanje.

Dogovor med predstavniki PSI

Ureditev bazoviške fojbe je treba čimprej dokončati

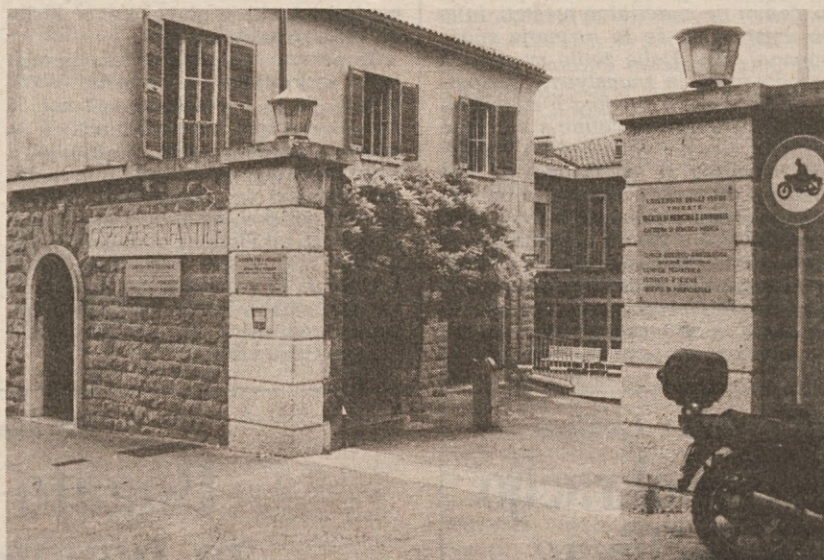
Te dni so se sestali pokrajinski tajnik PSI Perelli, tržaški podžupan Seghene in dolinski podžupan Marino Pečenik, da bi razpravljali o ureditvi bazoviške fojbe. Nedavno so namreč prekinili že začeta obnovitvena dela. Po Perellijevem mnenju bi morali nastavljenemu delu nemudoma nadaljevati »zaradi obveze krajevne uprave in ker je takšna operacija nujno potrebna, da bi spomenik o zgodovinskih dogodkih, na katere so v Trstu posebej občutljivi, dobil primeren izgled«. Seghene je izjavil, da namerava tržaška občinska uprava rešiti vprašanje takoj, ko bodo preostali pravno-birokratske težave glede pristojnosti. Dolinski podžupan Pečenik pa je opozoril, da si je njihova občinska uprava ves čas prizadevala predvsem za to, da bi spoštovali meje jusarskih zemljišč.

Sindikata CGIL za javne uslužbenke

Zahteva po takojšnji rešitvi položaja v Burlu

Tržaško tajništvo sindikata CGIL za javne uslužbenke je izdalo tiskovno noto, v kateri izraža hudo zaskrbljenost zaradi neurejenosti sindikalnih razmer in odnosov z osebjem v otroški bolnišnici Burlo Garofolo. Ob splošni ugotovitvi, da potekajo dogovori za reorganizacijo služb, nameščanje novega osebja in uresničevanje ministrskega odloka št. 409 nezaslišano počasi, se sindikat še posebno ustavlja ob sporu med upravo in osebjem porodniško-ginekološkega oddelka.

Na zahteve teh zdravstvenih delavcev v zvezi z delovnimi obremenitvami in pristojnostmi, poudarja nota, sta uprava in primarij odgovorila povsem neustrezno - z omejitvijo sprejemov in odložitvijo posegov za prekinitev nosečnosti. Ta sklepa, še posebno pa drugi, sta za sindikat povsem nesprejemljiva, saj ukinjata specializirane javne storitve, ki jih predvideva zakon. CGIL zato zahteva od uprave bolnišnice, naj takoj reši položaj in poskrbi za izvajanje zakona o splavu.

(Foto Križmančič)

Kaj pravi zdravnik dr. Renato Štokelj

Virus letošnje gripe se bo pojavil šele ob koncu leta ali pa januarja

Kaj nas v teh mračnih, meglenih in vlažnih, od časa do časa pa tudi mrzlih in vetrovnih dneh najbolj skrbi? Prav gotovo naše zdravje. Nekateri se borimo s prehladom, drugi že z bronhitisom, tretji tožijo, da imajo razne težave z želodcem, črevesjem, da bruha in imajo tudi močne bolečine. So to že simptomi influence ali gripe, ki jo doživljamo vsako zimo? Za odgovor smo se seveda obrnili na zdravnika, in sicer na dr. Renata Štoklja.

»Ljudje so navajeni, da rečejo influenza vsakemu prehladu ali drugim virusnim vnetjem. Tudi ta obolenja, ki so sedaj kar precej pogosta, etiketirajo kot influenco. V resnici gre res za razna virusna obolenja, toda ne za obolenja, ki jih povzroča virus gripe, saj se bo ta po predvidevanjih pojavil šele konec decembra ali pa v januarju.«

Ali je trenutno veliko bolnikov z različnimi prehladi, bronhitis in drugimi obolenji dihalnih poti?

»No, sedanje vreme je seveda naklonjeno prehladom. Toda mislim, da je še več obolenj povezanih z motnjami v delovanju želodca in črevesja. Pri teh se sicer pojavi tudi vročina, a ne traja več dni. Lahko pa trajajo kar precej dni bolečine v želodcu, v trebuhu,

kot tudi težave s črevesjem. Seveda pri teh obolenjih ne pomagajo antibiotiki, temveč le zdravila, ki lajšajo bolečine ali ki so proti prehladu, proti gripi in drugim črevesnim motnjam.«

Pa je sedaj še čas, da se ljudje cepijo proti gripi in kdo so tisti, ki bi se morali na vsak način cepiti?

»November je mesec, ko je primeren čas za cepitev proti - kakor jo imenujemo - kitajski gripi. Zdravniki priporočamo, da se cepijo proti tej boleznij ljudje, ki so presegli 65 let starosti, srčni bolniki, diabetiki, vsi tisti, ki imajo kronični bronhitis, pacienti, ki so izpostavljeni intenzivnemu zdravljenju drugih obolenj, skratka vsi, ki so manj odporni proti raznim obolenjem. V ambulantah krajevnih zdravstvenih ustanov se lahko ljudje cepijo brezplačno. Če se letos prvič cepijo, morajo pokazati napotnico svojega zdravnika, če pa cepljenje ponavljajo, pomeni, da so že vpisani v seznam in ni potrebno drugo potrdilo.«

Vse lekarne imajo v prodaji cepivo proti influenci. Cene so morda različne, toda sestava cepiva je v glavnem enaka, morda z majhnimi spremembami, toda ne na račun vsebine cepiva.

»Prava influenza ali gripa se pojavlja z visoko temperaturo, z bolečinami

v sklepih, s kašljem, solzenjem oči, z glavobolom in splošnim slabim počutjem. Po uradnih napovedih ne bo puščala težjih posledic, za zdravljenje pa veljajo zdravila, ki smo jih predpisovali že pretekle zime. Seveda se virus iz leta v leto nekoliko spreminja in temu primerno se spreminja tudi tip cepiva in ostalih zdravil. Kontraindikacij pri cepljenju skorajda ni, čeprav veljajo v glavnem priporočila za tiste kategorije, ki sem jih že prej naštel.«

Če so se ljudje že cepili pretekla leta, potem zadostuje ena sama doza cepiva; če so ali bodo to opravili letos prvič, pa bo dobro, da cepljenje ponovijo po preteku enega meseca.

Kaj torej svetujete za to, da bi se izognili obolenju za gripo?

»Virus se prenaša v glavnem s slino. Bivanje v prostoru, kjer je več oseb, zahajanje v dvorane v času, ko se pojavijo obolenja, ni priporočljivo. V teh okoliščinah je namreč možnost okužbe večja. Vlažno in mrzlo vreme sta kot nalašč za pojav bolezni. In če zbolimo ali kadar se nam to zgodi, potem sami spoznamo, da sta nam poleg zdravil potrebna tudi postelja in počitek.«

N. L.

Zasedanje 4. komisije deželnega sveta Potreben je širši posvet o delovanju carin pri nas

Deželna svetovalska komisija za industrijo, trgovino in obrtništvo se je včeraj sestala na svojem sedežu v Trstu in pod predsedstvom Adalberta Donaggia obravnavala vprašanje delovanja carin v tržaški pokrajini. Na sejo so bili povabljeni tudi predstavniki nekaterih gospodarskih organizacij, ki so pri zadevi v večji ali manjši meri zainteresirani, in sicer Giulio Petrucco ter Elio Geppi za združenje Unione Commerciali, Roberto Prioglio in Michele Di Nicolò za združenje špediterjev in za špediterska podjetja ter predsednik tržaških industrijcev Piero Torsella. Iz navedenega je razvidno, da ni bil povabljen nikak predstavnik Slovenskega deželnega gospodarskega združenja, kar nas preseneča, saj je znano, da se v tej organizaciji združujejo številna in pomembna podjetja, ki delujejo na področju zunanje trgovine, špedicije in prevoznitva in ki bi torej imela marsikaj povedati o delovanju carin na Tržaškem.

Na sestanku je bil govor predvsem o vzrokih, zaradi katerih carine na Tržaškem ne delujejo na zadovoljiv način. Predstavniki špediterjev Prioglio

je izrazil mnenje, da je treba glavne vzroke za sedanji položaj iskati v pomanjkljivi državni zakonski ureditvi. Tako bi carine morale delovati najmanj dvanajst ur dnevno, dejansko pa redno delujejo šest ur, zunaj rednega urnika pa še kaj več. Po mnenju Prioglia bi se carine morale prilagoditi normam Evropske skupnosti tudi kar zadeva mehanizacijo carinskih služb.

Predstavniki trgovcev Petrucco je pristavil, da je slabo delovanje carin odvisno tudi od premajhne koordinacije med različnimi državnimi in deželnimi službami in ustanovami, ki delujejo na carinah, predsednik industrijcev Torsella pa se je na srečanju zavzel za to, da bi tržaška prefektura ob sodelovanju z deželno upravo priredila posvet o tržaških carinah. Ta predlog je deželna svetovalska komisija osvojila. Njen predsednik Donaggio se je obvezal, da bo za njegovo izvedbo skušal zainteresirati samega predsednika deželnega odbora Biasuttija, saj gre za pomembno problematiko, v kateri bi deželna uprava lahko s pridom odigrala posredniško vlogo.

V nedeljo nov protest proti osnutku

V nedeljo, 26. novembra, bo na Trgu zedinjenja Italije od 11.30 do 12.30 skupina Slovencev in Slovenec z zastavami, transparenti in letaki izrazila protest proti napadu na ustavno zakonitost in na mednarodni pravni red, ki ga je ministrski svet začel z odobritvijo neznanega zakonskega osnutka. Obvestilo o javnem zborovanju je v smislu kraljevega odloka št. 773 z dne 18. 6. 1931 predstavnik skupine predložil pristojnemu uradu kvesture v slovenskem jeziku, in sicer v sredo, 22. t. m.

Blagajne Bancomat bodo 28. novembra odprte le do 14.30

Avtomatske bančne blagajne sistema bancomat bodo v torek, 28. novembra, izjemoma delovale samo do 14.30 namesto do 22.30 kot običajno. Tako sporoča Italijansko bančno združenje (Associazione Bancaria Italiana - ABI), ki pojasnjuje, da bodo avtomatske bančne blagajne bancomat tistega dne predčasno zaprli zato, da bi lahko izvedli vrsto posegov za izboljšanje delovanja sistema. Ti posegi so že daj časa v načrtih in z njimi nameravajo izboljšati predvsem povezavo med posameznimi denarnimi zavodi, ki nudijo to storitev.

Kdor se redno poslužuje blagajne bancomat, bo torej prav storil, če se bo prihodnji torek pravočasno založil z denarjem, tako da ne bi ostal na cedilu v primeru, ko bi ga v večernih urah potreboval. Sicer pa velja pristaviti, da bodo avtomatske bančne blagajne bancomat delovale s takim skrajšanim urnikom samo v torek, 28. novembra.

S simpozija o terapiji bolečine

Avtotransfuzija preprečuje širjenje nalezljivih bolezni

V okviru šestdnevnega simpozija o terapiji bolečine in o zdravstvenih, farmakoloških in organizacijskih dosežkih na tem področju, ki v teh dneh poteka v Trstu v organizaciji Kluba za anestezijo, bolečino, intenzivno nego in nujne primere APICE, je bil včeraj govor o avtotransfuziji krvi in ponovni uporabi le-te pri kirurških posegih. Tema je na prvi pogled suhoparna za navadnega smrtnika, je pa nadvse pomembna, ker zadeva tudi preprečevanje širjenja aidsa.

Avtotransfuzija, ki jo v Italiji uvajajo zaenkrat le v maloštevilnih zdrav-

stvenih centrih, namreč preprečuje, da se bolniku med kirurškim posegom dodaja tujo kri. Med posegom skušajo namreč na dokaj zapleten način ohraniti pacientovo kri, jo očistiti in jo ponovno vrniti pacientu. Avtotransfuzija torej ne preprečuje samo širjenja nalezljivih bolezni, med katerimi je trenutno najhujši aids, pač pa omogoča tudi prihranek krvi, katere na tržišču, zlasti na italijanskem, čedalje bolj primanjkuje.

Shranjevanje pacientove krvi terja sicer še vedno visoke stroške, zato je priporočljivo samo v primerih, ko je pacientu potrebno zamenjati več kot šest enot krvi. Avtotransfuzija pa po drugi strani omogoča velik prihranek pri nakupu tuje krvi. Lani so na mi-pri univerzitetnem ortopedskem lanskem univerzitetnem ortopedskem inštitutu Gaetano Pini operirali na tak način več kot tri tisoč oseb. Tako jim je uspelo v 59 odstotkih primerov zadostiti potrebam po transfuziji.

80 specializiranih zdravnikov iz Evrope in severne Amerike pa je včeraj prisluhnilo tudi izvajanjem holandskih in italijanskih zdravnikov o kroničnih boleznih dihal in o morebitnem posledicah slabšanja le-teh. Te bolezni je namreč mogoče zdraviti z dokaj naravnimi »prezračevanjem« dihalnih organov.

V Dolini preložili občinsko sejo

Uprava Občine Dolina obvešča, da je za drevi sklicano zasedanje občinskega sveta preložila na prihodnji torek, 28. t. m. Za ta korak se je odločila zaradi slovesne prireditve v počastitev 120-letnice organizirane telesne kulture pri nas, ki bo drevi v Kulturnem domu v Trstu.

Na Opčinah in na Proseku nedopusten napad na slovenščino

Kraška rajonska sveta tarča neofašističnih skrajnežev

Nedopustni dogodki zadnjih dni pričajo, da misovci izrabijo vsako pretežno za surov napad na pravico do rabe slovenščine, v bistvu pa na demokratične svoboščine vseh državljanov. O tem nedvoumno pričajo sinočnje hude provokacije v rajonskih svetih za vzhodni in zahodni Kras, ki sta morala prekiniti z zasedanjem. Povod za sinočnji »bojni pohod« misovskih svetovalcev v omenjenih svetih in peščice somišljenikov pa gre iskati v vladni odobritvi osnutka za zaščito slovenske manjšine v Italiji.

Na lepakih, ki jih je predstavnik MSI v rajonskem svetu za vzhodni Kras Marco Coassin sinoči nalepil v občinski izpostavi na Opčinah, je namreč pisalo »No al bilinguismo« in »Bilinguismo mal«. V prostoru, kjer se odvijajo seje, so se že zbrali skoraj vsi svetovalci, manjkal je predsednik Turrito, ki je šel po občinskega odbornika Cecchinija. Na dnevnem redu je bila namreč razprava o prečitih urbanističnih vprašanjih.

Bilo je torej okoli 20. ure, ko je svetovalec MSI Coassin na vrata v sobi nalepil lepak in razprostrl italijansko trobojnico. Med drugim je okoli vratu nosil črn šal, v gumbnici pa je imel pripeto značko s fašistično butaro. Ko je načelnik svetovalske skupine KPI Dolfi Wilhelm opazil, kaj je Coassin nalepil, je odstranil lepak. Coassin ni ostal brezbrizen in se zapodil proti Wilhelmu, nakar je prišlo do splošnega pretepa, v katerega je bilo vpletenih več svetovalcev in predstavnikov občinstva, med temi je bil tudi misovski svetovalec v rajonskem svetu za zahodni Kras Parovel.

Občinski funkcionar je telefoniral varnostnim organom in v par minutah so v občinsko izpostavo prišli karabinjerji in policijski agenti, ki so o zadevi izvedli krajšo preiskavo in sestavili zapisnik. Ko je končno

prišel predsednik Turrito z odbornikom Cecchinijem, je Coassin izoristil priložnost in spet nalepil lepak. Tako Turrito kot Cecchini sta mu dokazovala, da je lepljenje lepakov v javnih prostorih prepovedano, predstavnik MSI je upošteval nasvet in vzel lepak v roke. Ko pa je Wilhelm takoj nato začel v slovenščini ostro obsojati misovsko provokacijo, je Coassin začel silovito tolči z mapo po mizi. Odbornik Cecchini je še enkrat prevzel vlogo »posrednika« in predlagal Wilhelmu, naj ne govori v slovenščini, čeprav je to njegova pravica, zato da bi lahko obravnavali vprašanje, ki je bilo na dnevnem redu. Na tak nesprejemljiv predlog so predstavnika SSk, komunistična skupina in slovenski socialisti zapustili dvorano. Ker ni bilo več zadostnega števila svetovalcev, je predsednik prekinil sejo.

Nad takšnim razpletom dogodkov je bila večina svetovalcev več kot nezadovoljna, čeprav so bile ocene različne. Svetovalci, ki so odšli iz dvorane, so jasno pokazali, da vračajo tako fašistične provokacije, kot tudi poskuse, da bi omejevali pravico do izražanja v slovenščini. Slovenski svetovalci so bili posebej izredno ogorčeni, zelo pretresen je bil tudi predsednik Turrito. Po mnenju odbornika Cecchinija bi se lahko slovenski svetovalci v določenih okoliščinah odpovedali rabi slovenščine. Načelnica svetovalske skupine KD Morova pa je dejala, da podobni dogodki ne peljejo nikamor. Istočasno pa, dodajamo mi, ne morejo biti odraz demokracije, ki jo slični dogodki prezirljivo teptajo.

BREDA PAHOR

Provokacija na Proseku

Zasedanje zahodnokraškega rajonskega sveta je sinoči mirno potekalo ob prisotnosti uradnega občinskega prevajalca, ko je med vprašanji in interpelacijami listarski predstavnik grobo napadel socialističnega predsednika rajonskega sveta Busettija, češ da je na nedavni skupščini tega izvoljenega telesa v križu »dovolil« udeležencem, da so govorili v slovenščini. Melonarski svetovalec je takrat v znak protesta proti javni rabi slovenskega jezika zapustil kriški občinski rektorij, v dvorani pa ga kasneje resnici na ljubo ni nihče pogrešal.

Busetti je zavrnil vse očitke in napade melonarskega predstavnika, obžaloval je, da na kriški skupščini ni bilo občinskega prevajalca in utemeljil, zakaj imajo Slovenci pravico, da na podobnih javnih skupščinah govorijo v materinem jeziku. Predsednikova izjava je sprožila živčno in glasno reakcijo svetovalca neofašistične stranke, ki je najprej začel histerično kričati in tolči s pestmi po mizi, nato pa je ob podpori skupinice somišljenikov, ki je sedela med publiko, razprostrl v dvorani rajonskega sveta transparent z italijansko zastavo in z napisom proti dvojezičnosti.

Predsednik Busetti in slovenski svetovalci so odločno in ogorčeno reagirali na to provokacijo, predsedniku pa kljub dobri volji in grožnji, da bo poklical karabinjerje, ni uspelo ohraniti reda in ustvariti pogoje za mirno nadaljevanje seje. Komunisti in predstavnika Slovenske skupnosti so nato zapustili zasedanje, tako da je zmanjkalo legalno število prisotnih svetovalcev. Predsednik rajonskega je napovedal, da bo avtorje sinočnje provokacije prijavil sodnim organom.

Po podatkih občinskega statističnega urada

Inflacija se je novembra v Trstu nekoliko umirila

Po podatkih statističnega urada Občine Trst kaže, da bo november v našem mestu minil brez posebno negativnih presenečenj, vsaj kar zadeva gibanje življenjskih stroškov. Cene osnovnih življenjskih potrebščin so se namreč v primerjavi z letošnjim oktobrom dvignile pri nas le za 0,4 odstotka, tendenčna letna stopnja inflacije pa naj bi znašala 7,3 odstotka. Prejšnji mesec je mesečna stopnja inflacije znašala 0,6 odstotka, letna je za dve stotinki odstotka višja, vendar pa ostaja ista kot septembra.

Podoben trend so zabeležili tudi v Bologni, Milanu, Turinu in Genovi, to je v mestih, ki jih uporabljajo za vzorce pri izračunavanju stopnje inflacije na vsedrži ravni. Pri tem je vsekakor potrebno upoštevati, da bo v prihodnjih mesecih inflacijska stopnja prav gotovo močno poskočila, saj je medministrski odbor za cene prav predčerašnjim določil nove poviške tarif za številne storitve. Prve cene se bodo dvignile že decembra, glavne poviške pa bomo občutili januarja in februarja prihodnje leto.

Toda pogledimo podrobneje tržaške podatke za november. Cene so se spremenile pri vseh postavkah, ki jih statistiki jemljejo v poštev. Še najbolj

so cene poskočile pri hrani (0,9 odstotka) in energiji (0,4 odstotka), nekoliko manj pa pri oblačilih (0,3 odstotka), stanovanju (0,2 odstotka) in tako imenovanih raznih stroških (0,2 odstotka).

Skromen porast življenjskih stroškov v novembru seveda ugodno vpliva na tendenčno letno stopnjo inflacije, ki naj bi v tem mesecu znašala 7,3 odstotka, torej le dve desetinki več kot prejšnji mesec. Na tak način se tržaški podatki zdaj — kar zadeva stopnjo inflacije — v primerjavi z drugimi mesti uvrščajo med povprečne vrednosti. Podobno kot v Trstu so namreč v tem mesecu po še nedokončenih podatkih zabeležili najvišjo tendenčno letno stopnjo inflacije v Genovi (8,0 odstotka) in Bologni (7,4 odstotka), najnižjo pa v Turinu (6,8 odstotka) in Milanu (6,9 odstotka).

Zanimiva je še primerjava poviškov cen v posameznih mestih. Cene za prehrano so najbolj poskočile v Trstu (za 0,9 odstotka), cene za oblačila pa v Bologni (prav tako za 0,9 odstotka). Za energijo naj bi največ potrošili v Bologni (povišek znaša 0,8 odstotka), za razne stroške pa v Turinu. Nobena od upoštevanih postavk pa ni v tem mesecu zabeležila znižanja vrednosti.

POSTAVKE

mesečna sprememba *

letna sprememba *

hrana
oblačila
energija
stanovanje
razni stroški

0,9
0,3
0,4
0,2
0,2

7,2
6,0
7,8
5,9
7,7

SPLOŠNI INDEKS

0,4

7,3

* spremembe cen so izražene v odstotkih

Occhetto razburkal tudi vrste tržaških komunistov

Predlog vsedržavnega tajnika KPI Occhetta za ustanovitev nove politične formacije v italijanski levici vzbuja izredno živahno razpravo tudi v vrstah tržaških komunistov. To je prišlo do izraza tudi na sinočnjem aktivu na tržaškem sedežu KPI, ki ga je uvedel pokrajinski tajnik Costa s poročilom o razpravi v centralnem komiteju v Rimu. Za njim se je za mikrofonom vrstilo okrog 30 razpravljalcev, še najbolj pa so se oglašali tisti, ki nasprotujejo korenitim spremembam. O razpravi bomo podrobneje še poročali.

(Foto Križmančič)

Predstavili so jo sinoči v Galeriji TK

Nova grafična mapa Marjana Kravosa za izzivalen dialog z gledalci

V prazničnem vzdušju so sinoči v Galeriji Tržaške knjigarne predstavili novo grafično mapo in nov ciklus grafik priljubljenega grafika Marjana Kravosa. Mapa, ki jo je založila sama Galerija TK in ki nosi naslov »Znotraj ali zunaj nič«, vsebuje tri manjše jedkanice v različnih barvah. Spretni tekst (v slovenščini, italijanščini, nemščini in angleščini) je napisal tržaški umetnostni zgodovinar Giulio Montenero, ki se zaradi boleznih ni mogel udeležiti otvoritve, a je vseeno prispeval uvodno besedo. »Tri - popolno število, najmanjše nepogrešljivo število grafik za spoznavanje umetnika,« je v tekstu, ki ga je prebral vodja galerije Franko Vecchiet, razmišljal Montenero. O sodobnem umetniku Montenero meni, da »vpije v puščavo, kjer prebiva veliko samotnih ljudi, v puščavo, ki gostuje vse nas - množico nekomunicirajočih ljudi.« Po Monteneru pa je Kravos sposoben porušiti ta zid nekomuniciranja in vzpostaviti dialog z gledalcem, in to na zelo konsekventen način, kot pričajo vsi njegovi ciklusi, od interjerjev do današnjih kvadratov. O vznemirljivem »nič« naslova pa je spregovorila kritičarka Laura Safred, po mnenju katere se praznini zoperstavlja umetnikovo obvladovanje likovne govorice in grafične tehnike. Pomanjkanje razpoznavnega lika pa je Safredova razložila s citatom Jannisa Kounellisa: »Smo ikonoklasti, a samo zato, ker ljubimo podobe.« (bg)

Na sliki (foto Križmančič): Kravos (levo) in Safredova.

Obsodili so ga na 24 let in osem mesecev zaporne kazni

Za sodišče je bil Antonio Vinci med umorom prišteven in je torej moril premišljeno

Številnemu občinstvu, ki je včeraj sledilo drugemu zasedanju porotnega sodišča o umoru Marie Angele Lobinu de Vecchis, je ob 11.20 zastala sapa, ko sta se sodnika Brenici in Colarieti s šestimi porotniki po triletnem posvetovanju vrnila v sodno dvorano. V njej je namreč še vedno odmevala zahteva po dosmrtni ječi, ki jo je v sredo nekajkrat izrekel javni tožilek De Nicolo. Le-ta je namreč zahteval, naj 19-letnega morilca Antonia Vincija obsodijo na najvišjo možno kazen, češ da je bil med umorom prišteven, da je bil zločin premišljen in storjen iz nepomembnih razlogov.

Porotno sodišče pa je upoštevalo prošnjo Vincijevega enakovredne bremenilnim in fanta obsodilo na 24 let in osem mesecev zapora. Ob branju razsodbe je napetost med zoročenka in hči pokojnice Annalisa, nekoliko popustila, vendar je razsodba razočarala tako Vincijevo branilca, ki sta skušala prepričati sodišče, da je Vinci neprišteven kot javnega tožilca, ki je odločno zahteval zgledno kaznen.

Sodišče pa dejansko ni moglo razkriti, če lahko tako rečemo, Vincijeve življenjske »skrivnosti«. Po uradnem psihiatrčnem pregledu naj bi bil fant popolnoma prisenben fant doživljal, ko je (moril), kar pa je psihiatrčna preiskava, ki sta jo naročila branilca, odločno izpodbijala. Po drugi duševne motnje oziroma na izkrivljeno doživetje zunanega sveta. Med procesom sta se tudi med časnikarji in občinstvom izoblikovali dve mnenji: po eni strani, da je Vinci neobčutljiv in hladnokrven morilec, ki se niti v zaporu ni

kesal svojega dejanja, po drugi strani pa, da fant ni sposoben soditi o svojem dejanju in je torej duševno neprisenben.

Slednje je skušal dokazati branilec Tassan, ki je bil na vrsti včeraj. Dejal je, da je Vinci nadvse želel in ljubil Annaliso, ki je bila njegova prva ljubezen in ki mu je zato-rej odprla nova obzorja. Če bi Vinci moril hladnokrvno in premišljeno, bi se torej zavedal, da ne bo več mogel imeti Annalise, ker bi vedel, da ga bodo skušali kaznovati. Vinci pa ni niti skušal zbežati, saj se je po zločinu vrnil na svoje delovno mesto. Po drugi strani pa mu Annalisini starši, kot je Annalisin oče izjavil med zasliševanjem, niso prepovedali, da bi se shajal z njo, kar bi dejansko izpodbilo tezo javnega tožilca, da se je Vinci skušal otestiti staršev, da bi lahko nemoteno srečeval dekline. Podrobno je nato orisal Vincijevo vedenje na dan zločina in dejal, da je Vinci šel na svoj dom po večji kuhinjski nož (kar po tožilčevem mnenju dokazuje, da je bil umor premišljen) le zato, da bi bolj učinkovito prestrašil Annalisinne starše. Njegov namen naj bi bil torej samo zagroziti staršem, naj mu dovolijo pogostejše srečevati hčerko. Tassan je omenil tudi neskladnosti v poročilu, ki sta ga psihiatra napisala za sodišče, in dejal, da zaključki niso v skladu z opisom: medtem ko v začetku poročila ugotavljata, da se Vinci vede zelo nenavadno, zaključujeta, da je fant popolnoma prisenben.

V dvorani porotnega sodišča je včeraj obvisela torej velika uganka, kateri še nihče ni našel odgovora. Vincijevo branilca bosta verjetno vložila priziv in ponovno zahtevala nov psihiatrčni pregled. Vincija pa so zaenkrat obsodili na 24 let in 8 mesecev zapora, na 150 tisoč lir globe in povračilo odškodnine civilni stranki, ki jo bo treba določiti posebej, ter na povračilo sodnih stroškov. Fantu so poleg tega prepovedali opravljanje javnih funkcij. (B. G.)

Antonio Vinci takoj po aretaciji novembra lani, ko je imel komaj 18 let (Arhivski posnetek)

Ob 1. obletnici smrti dragega

Rudolfa Olenika

se ga z ljubeznijo spominjajo

družina in svojci

Mačkolje, 24. novembra 1989

Ob izgubi raznašalke Daniele Pahor vd. Legiša izreka prizadeti družini iskreno sožalje uprava Primorskega dnevnika in ZTT.

Kmečka zveza izreka občuteno sožalje Lilijani Legiši in svojem ob smrti drage mame Nele.

Ob prijetnem izletu na Belopeška jezera

Domačini od Piščancev in Lajnarjev snujejo poživitev vaše dejavnosti

Iz Piščancev in Lajnarjev smo prejeli poročilo o zelo uspešnem izletu, ki so ga vaščani imeli preteklo nedeljo, ko so obiskali Belopeška jezera in se nato zadržali v prijetni družabnosti v Domu Mangart v Kanalski dolini.

Ni veliko priložnosti, ko se nam oglašajo ljudje iz tega območja, ki ga ne moremo imenovati predmestje Trsta, pa tudi ne njegovo daljno okolico. Domačini nimajo svojega društva, nimajo svojega sedeža in tako je o tem kraju morda še največ govora v času odpiranja osmic, ki so tu že zelo znane, saj prodajajo zelo dobro vino.

Sedaj pa so se vaščani le malo pogovorili in sklenili, da bi bilo treba dejavnost v Piščancih in Lajnarjih le popestriti. Tak vaški sestanek so tako imeli preteklo poletje.

Rezultat tega sestanka je bil nedeljski izlet, ki so se ga udeležili kar 104 izletniki. Ta številka pa pove, da so bili na izletu, z izjemo nekaterih, vsi vaščani, kar že predstavlja velik uspeh te iniciative. Vreme jim je bilo naklonjeno. Odpeljali so se od doma z dvema avtobusoma ob osmih zjutraj, vrnil pa so se okrog 20. ure.

Najbolj prijetno je bilo v domu Mangart, kjer so imeli izletniki dobro kosilo, popoldan pa so izkoristili za poslušanje harmonike in kitar, za prepevanje, a tudi za razgovor o tem, kako bi prišli v Piščancih do prostora, v katerem bi se lahko shajali, se o marsičem pogovorili, imeli predavanja, morda tudi razstave in podobno.

Ukrepati je treba hitro - so ugotovili - saj so bile nekatere hiše na njihovem območju že prodane tujim ljudem. Ker tu ni domačega društva, ki bi razpolagalo z denarjem, so bili vsi mnenja, da bi morda lahko dobili zaenkrat v

najem prostor v eni od domačih hiš. Piščanci namreč nimajo niti gostilne, kjer bi se lahko vaščani zbirali. Pri Cesarjih, domači vzdevek za enega od zaslekov, je vaščanka že ponudila prostor, kjer bi se lahko začasno shajali.

Pred 30 leti so bile pri Piščancih in Lajnarjih še v tradiciji sagre. Danes je tudi takšne praznike težko organizirati, saj morajo prostori, kjer se vršijo, odgovarjati vsem predpisom, razen tega zahteva vsaka takšna prirediteljska vrsta prošnji in drugih dokumentov.

»Mi pa bi se kljub vsemu radi shajali, radi bi, da bi se tudi pri nas kaj zganilo, da bi se kaj dogajalo,« so nam povedali. Velik uspeh nedeljskega izleta, na katerem je bilo »stano in mlado«, je dokazal, da je to želja vseh. Ker so imeli na izletu tudi svoje fotografe in celo filmske snemalce, si bodo lahko udeleženci ogledali film, ko bo pripravljen in montiran. Tudi to bo priložnost, da se vidijo, pogovorijo in še marsikaj sklenejo za v prihodnje. In gradiva za razgovore ne bo zmanjkalo, saj je tu na primer vprašanje slovenske šole v Rojanu, njene prihodnosti, pa tudi vprašanje večje povezave obeh zaslekov s samim mestom in dogajanjem v njem.

Zaenkrat so prebivalci Piščancev in Lajnarjev zadovoljni. Izlet je bil lep in če mu bodo sledile podobne iniciative, lahko pričakujemo, da bomo v našem dnevniku še poročali o marsičem s tega območja, ki si želi večje dejavnosti, predvsem pa sedeža, pa čeprav še tako skromnega, kjer bi lahko ta dejavnost in srečevanje domačinov tudi potekalo. (N. L.)

Na sliki (foto Egon Piščanc) izletniki pred domom Mangart.

Petdesetletniki iz zgoniške občine veselo proslavili življenjski jubilej

V soboto navsezgodaj so se petdesetletniki iz zgoniške občine zbrali pred županstvom in odšli k spomeniku padlim v NOB (na sliki), kjer so položili velik šop rdečih nageljnov in z enominutnim molkom počastili spomin padlih domačinov. Po zajtrku, ki so ga imeli v domači gostilni, so odpotovali v Begunje, kjer so prav tako položili cvetje in z enominutnim molkom počastili spomin vseh tistih, ki so v tamkajšnjem taborišču darovali življenje za boljše bodočnost. Po kosilu so se vrnili v Zgonik, kjer so v gostilni pri Guštinu imeli skupno večerjo in zabavo s svojci. Ob zvokih harmonike, plesu in obujanju spominov na mlada leta, posebno s tistimi, ki živijo zunaj domače občine, je čas potekel zelo hitro in veselo. (mm)

prispevki

V počastitev spomina Stanislava Zidariča darujeta Jožko in Nives Colja 30.000 lir za vzdrževanje spomenika padlim v NOB v Prečniku.

Ob 1. obletnici smrti dragega strica Rudolfa Olenika daruje Danica 10.000 lir za KD Primorsko.

V spomin na teto Pino Doles darujeta Mirjana in Nino 15.000 lir za SKD Barkovlje.

Namesto cvetja na grob Marije Žagar in Andreja Pečarja darujeta Bruno in Marija Kalc 20.000 lir za pevski zbor Lipa.

V spomin na svaka in strica Bogota Guština darujeta Roza in Edvin Guštin z družino 30.000 lir za MePZ Rdeča zvezda.

Adalgisa Biekar daruje 35.000 lir za TPPZ P. Tomažič, 35.000 lir za KD I. Grbec in 10.000 lir za Društvo slovenskih upokojencev.

Namesto cvetja na grob Stanka Zidariča daruje Stanislav Legiša (Prečnik) 10.000 lir za SKD Vigred.

Namesto cvetja na grob Stanka Zidariča daruje družina Jankovič 20.000 lir za SKD Barkovlje in 20.000 lir za TPK Sirena.

V spomin na Tonči in Maria Martelanca daruje družina Jankovič 20.000 lir za SKD Barkovlje in 20.000 lir za TPK Sirena.

V spomin na Tonči in Maria Martelanca darujeta Mirko in Milka Frandolič 20.000 lir za SKD Barkovlje.

gledališča

ROSSETTI
Gledališka sezona 1989-90 - Tržaški Teatro Stabile sporoča, da so v teku vpisovanja novih abonmajev in potrjevanja starih pri osrednji blagajni v Pasaži Protti.

Nocoj ob 20.30 (red petek) bo ponovitev predstave gledališča Teatro di Roma z Goldonijevim delom UNA DELLE ULTIME SERE DI CARNOVALE. Režija Maurizio Scaparro. V abonmaju: odrezek št. 4. Prodaja vstopnic pri osrednji blagajni v Pasaži Protti.

VERDI
Simfonična sezona gledališča Verdi 1989-90 - Pri blagajni gledališča so v teku vpisovanja novih in potrjevanja starih abonmajev.

V soboto, 2. decembra, ob 20. uri bo v gledališču Verdi premiera opere F. Cilea ADRIANA LANCOURVREUR.

TEATRO CRISTALLO - LA CONTRADA
Nocoj ob 20.30 je na sporedu predstava bocenskega Stalnega gledališča LE SMANIE PER LA RIVOLUZIONE. Režija Luca De Fusco. Nastopajo Gianrico Tedeschi, Vittorio Franceschi, Angela Cardile. Predstava je v abonmaju. Prodaja vstopnic pri osrednji blagajni v Pasaži Protti in pri blagajni gledališča.

Gledališka sezona 1989-90 - Pri osrednji blagajni v Pasaži Protti in pri blagajni gledališča so v teku vpisovanja novih in potrjevanja starih abonmajev.

Tor Cucherna
Nocoj ob 22. uri bo v Music Clubu večer brazilske glasbe z Albo Mario Lopez od Matos, Francom Vallisnerijem, Robertom Preverjem in Giancarlo Spirito.

KULTURNI DOM SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE
Jutri, 25. t. m., ob 13.30 ponovitev predstave STRICEK VANJA A. P. Čehova.

koncerti

Società dei concerti - Tržaško koncertno društvo - V ponedeljek, 27. t. m., ob 20.30 bo v gledališču Rossetti nastopila JASMINKA STANČUL.

Glasbena matica Trst - koncertna abonmajska sezona 1989/90. V torek, 28. t. m., ob 20.30 nastopijo v Kulturnem domu v Trstu SLOVENSKI MADRIGALISTI, dirigent Janez Bole. Prodaja vstopnic v Pasaži Protti - Utat od danes dalje in eno uro pred pričetkom koncerta pri blagajni Kulturnega doma.

razstave

V TK Galeriji, Ul. sv. Frančiška 20, je na ogled razstava MARJANA KRAVOŠA.

V galeriji Cartesius bo od jutri, 25. t. m., ob 18. uri do 7. decembra na ogled razstava slikarja Carmela VRANICA.

V muzeju Sartorio je do 21. januarja 1990 na ogled razstava o ruskih baletih Diaghileva. Urnik: vsak dan razen ponedeljka od 9.00 do 13.00 in od 16.00 do 19.00. V muzeju je na ogled tudi zanimiva razstava o čarobnih svetilkah.

V dvorani Franco na sedežu Nadzornišstva za umetniške dobrine na Trgu Libertà je na ogled do 30. t. m. razstava igralnih kart pod naslovom »Dve stoletji igralnih kart«, ki jo je pripravilo tržaško podjetje Modiano. Urnik: vsak dan razen ob praznikih od 9. do 13. ure.

V kulturnem centru VOLTAIRE - Trg S. Giovanni 3 - je še danes, 24. t. m., na ogled fotografska razstava Alessandra MLACHA.

V Palači Costanzi je do 5. decembra odprta fotografska razstava znanih tržaških mojstrov WULTZ.

V galeriji Juliet's room - Ul. della Guardia 16 - je na ogled razstava ANGELA PRETOLANIJA. Razstavo je pripravila Skupina 78 v sodelovanju z galerijo Cristine Busi iz Chiavarija.

kino

ARISTON - 17.00, 22.00 L'attimo fuggente, i. R. Williams.

EXCELSIOR - 16.45, 22.15 Johnny il bello, i. Mickey Rourke.

EXCELSIOR AZZURRA - Festival festivalov: 16.30, 21.45 Rosalie va a fare la spesa, kom., r. Percy Adlon.

NAZIONALE I - 16.30, 22.00 Giochi di morte, fant.

NAZIONALE II - 16.15, 22.15 Non guardarmi, non ti sento, i. Gene Wilder, Richard Pryor.

NAZIONALE III - 16.15, 22.10 Didietro tutta, porn., □□

NAZIONALE IV - 16.30, 22.00 Skin Deep, il piacere è tutto mio, r. Blake Edwards.

GRATTACIELO - 17.30, 22.15 Black Rain - Ploggia sporca, i. Michael Douglas, □

MIGNON - 16.00, 22.15 Indiana Jones e l'ultima crociata, pust., i. Sean Connery, Harrison Ford.

EDEN - 15.30, 22.00 Teresa Orłowski, la furia del sesso 5, porn., □□

CAPITOL - 17.30, 22.15 Batman, i. Jack Nicholson, Kim Basinger, Michael Keaton.

LUMIERE FICE - 17.00, 22.15 L'ultima Salomé, r. Ken Russell, □□

ALCIONE - 16.00, 22.15 Due, i. Gerard Depardieu, Maruschka Detmers.

RADIO - 15.30, 21.30 Rapporti carnali di gruppo, porn., □□

Prepovedano mladini pod 14. letom □ - 18. letom □□

včeraj-danes

Danes, PETEK, 24. novembra 1989
CVETKA

Sonce vzide ob 7.17 in zatone ob 16.27 - Dolžina dneva 9.10 - Luna vzide ob 3.21 in zatone ob 14.08.

Jutri, SOBOTA, 25. novembra 1989
KATARINA

PLIMOVANJE DANES: ob 0.12 najnižja -17 cm, ob 6.44 najvišja 43 cm, ob 13.47 najnižja -41 cm, ob 19.57 najvišja 13 cm.

VREME VČERAJ: temperatura zraka 5,8 stopinje, zračni tlak 1007,5 mb raste, veter 32 km na uro vzhodnik-severovzhodnik, burja, vlaga 38-odstotna, nebo rahlo oblačno, morje razgibano, temperatura morja 13,5 stopinje.

ROJSTVA IN SMRTI
RODILI SO SE: Giada Annunziato, Consuelo Fontanot, Lorenzo Benvegnù, Andrea Di Fiore, Nisola Bregant.

UMRLI SO: 89-letna Giovanna Okroglic, 89-letni Antonio Giorgi, 81-letni Mario Franceschi, 74-letna Nella Nadi por. Buttignoni, 83-letna Ottavia Predonzani vd. Tagliapietra, 97-letna Maria Kovacic vd. De Candusso, 77-letna Aurelia Drekonja vd. Cocevar, 87-letni Egidio Canzani, 80-letni Ernesto Ventin.

DNEVNA IN NOČNA SLUŽBA LEKARN

Od ponedeljka, 20., do sobote, 25. novembra 1989

Dnevna služba - od 8.30 do 19.30
Drevored XX. septembra 4, Ul. Bernini 4, Ul. Commerciale 21, Trg XXV. aprila 6 (Nasleje sv. Sergija), MILJE, Lungomare Venezia 3.

NABREŽINA (tel. 200466) - samo po telefonu za najnujnejše primere.

Dnevna služba - od 19.30 do 20.30
Drevored XX. septembra 4, Ul. Bernini 4, Ul. Commerciale 21, Trg XXV. aprila 6 (Nasleje sv. Sergija), Ul. Settefontane 39, Trg Unità 4, MILJE, Lungomare Venezia 3.

NABREŽINA (tel. 200466) - samo po telefonu za najnujnejše primere.

Nočna služba - od 20.30 do 8.30
Ul. Settefontane 39, Trg Unità 4, MILJE, Lungomare Venezia 3.

NABREŽINA (tel. 200466) - samo po telefonu za najnujnejše primere.

ZDRAVSTVENA DEŽURNA SLUŽBA
Nočna služba od 20. do 8. ure, tel. 7761, predpraznična od 14. do 20. ure in praznična od 8. do 20. ure.

razne prireditve

KD Lipa vabi danes, 24. t. m., na srečanje s psihologoma Marijo in Vinkom Skalarjem na temo: SAMOVREDNOTENJE IN UČNA USPEŠNOST. Predavanje bo ob 20.30 v Bazovskem domu.

ZSKD in KD I. Grbec - Škedenj priredita v društveni dvorani v Škedenju danes, 24. novembra, ob 20.30 VEČER LJUDSKIH PESMI - koncert MePZ Primorsk-Tabor - Trebče-Opčine ter 1. večer prireditve ob nabiralni akciji za ustanovitve LUDOTEKE v Škedenju TISOČ RADOBARNIH ROK ZA VESELJE OTROK. Vabljeni!

V Domu A. Sirka v Križu bo danes, 24. t. m., ob 20.30 VEČER POSVEČEN JADRALNEMU PADALSTVU. Sodelovali bodo Peter Regent, Martin Starc, Slavko Bezin in Ivan Milič. Prireditelja sta Skdanc in kriški pustni odbor.

Slovenski kulturni klub, Ul. Donizetti 3, vabi jutri, 25. t. m., na večer z naslovom BERLINSKI ZID SE RUŠI. Predvajali bomo film »Berlin: izbira svobode« (Berlin: opzione zero), igrata Martin Sheen in Sean Penn. Uvodno besedo o tej problematiki bo podal prof. Aleš Breclj. Začetek ob 18.30.

KD Rdeča zvezda in ansambel Lojze Furlan pod pokroviteljstvom Občine Zgonik vabita na narodnozabavni večer GLASBA TREH DEŽEL, ki bo v Športno-kulturnem centru v Zgoniku v nedeljo, 26. t. m., ob 17. uri. Sodelujejo: ansambel Korenika iz Avstrije, ansambel Lojzeta Furlana iz Zgonika, ansambel Jožeta Burnika z Nadjo Fabris in Bracom Korenom, ansambel Heimatland Echo iz Avstrije, ansambel Jasmin, citrar Miha Dolžan, oktet bratov Pirnat, harmonikar Joško Videgar, imitator Sašo Hribar in profesor za šale Zare iz Ljubljane. Program bo povezovala televizijska napovedovalka Mojca Blažej - Cirej.

V Društvu slovenskih izobražencev bo v ponedeljek, 27. t. m., razgovor s psihologom dr. Danilom Sedmakom na temo POSKUS PSIHOLOŠKE OZNAKE TRŽAŠKEGA KRASA. Začetek ob 20.30.

Zveza cerkvenih pevskih zborov priredi REVIJO ZBOROV v nedeljo, 26. t. m., ob 17. uri v Kulturnem domu v Trstu.

SPDT vabi v četrtek, 30. t. m., ob 20. uri v Gregoričevu dvoranu v Ul. sv. Frančiška 20 na predavanje z diapozitivi Branka Bratuža iz Kopra PO PIRENEJIH.

izleti

Radio Opčine organizira skupaj s turistično agencijo Globtour božične in novoletne počitnice na otoku Cipru. Vse informacije dobite na Radiu Opčine, tel. 212658, od 9. do 11. ure.

menjalnica

TUJE VALUTE	FIXING MILAN	BANKOVCI TRST
Ameriški dolar	1338,200	1325.—
Nemška marka	736,390	734.—
Francoški frank	216,180	214.—
Holandski florint	653,030	650.—
Belgijski frank	35,093	34,500
Funt šterling	2088,300	2070.—
Irski šterling	1941,400	1935.—
Danska krona	189,680	186,500
Grška dramma	8,125	7,600
Kanadski dolar	1143,500	1100.—

razna obvestila

Mladinska skupina Pinko Tomažič organizira 6. LOV NA ZAKLAD. Zbirališče in vpisovanje v nedeljo, 3. decembra, od 9.30 do 10. ure v Bazovici pri kra. Informacije ob sredah od 21. do 23. ure na tel. št. 226446.

SKD Vigred prireja TEČAJ standardnih in latinskoameriških plesov za odrasle pod vodstvom Davida Poljska. Za informacije in vpisovanje tel. na št. 201102 od 19. do 21. ure, najkasneje do 26. t. m.

Enotna komisija za socialno-zdravstvena vprašanja borcev, aktivistov in vojaških invalidov NOV v Trstu obvešča borce NOV in aktiviste OF, da je do 20. decembra odprt rok za vlaganje prošnje za zdravljenje v naravnih zdraviliščih v SFRJ za leto 1990. Prošnje sprejemajo: VZPI-ANPI, Ul. Crispi 3, in vsje njene sekcije, Združenje aktivistov Osobodilnega gibanja na Tržaškem ozemlju, Ul. Cicerone 8/B, in Zveza vojnih invalidov NOV, Ul. Cicerone 8/B.

Openski jurski odbor vabi predstavnike športnih, kulturnih in rekreativnih društev, ki imajo svojo dejavnost na Opčinah na sestanek, ki bo danes, 24. t. m., ob 20. uri v Prosvetnem domu na Opčinah, Ul. Ricreatorio 1. Dnevni red: načrtovanje novega športnega objekta - telovadnice.

čestitke

V sredo sta praznovala 25-letnico poroke MIRANDA in EVGEN BANDI v pritačkanju na zlato poroko jima voščilo Davorin, Edi, Patricia in Tamara.

Danes praznuje PINA PERTOT 80. rojstni dan. Čestita ji in ji želi obilo zdravja Zorko z družino.

mali oglasi

V NABREŽINI je odprl osmico Ušaj. Toči belo in črno vino.

BERTO TONKIČ je v Doberdobu na Tržaški cesti odprl osmico, kjer nudi svež prigrizek in domačo pijačo.

TRGOVSKA FIRMA import/export s sedežem v centru Gorice takoj zaposli računovodjo z večletno prakso. Pogoj: dobro znanje finančno-uvozno/izvoznega poslovanja v računovodstvu in bankah. Interesente naprošamo, da nam pošljejo curriculum vitae na upravo Primorskega dnevnika, Ul. 24 Maggio 1, 34170 Gorica, pod šifro "GODIGO".

NUDIMO vam možnost prihranka pri nakupu pohištva, ugodni pogoji, posebno za tiste, ki nameravajo kupiti pohištvo na novo ali zamenjati staro v roku dveh let. Tel. (040) 44294.

PRODAM računalnik ZX spectrum 128 K z registratorjem, dvema joystickoma, 140 igrar na kasetah in tri knjige z navodili jezikov basic in logo. Lahko tudi zamenjam ali odkupim računalnik amiga 500. Telefonirati na upravo Primorskega dnevnika v Gorico na št. (0481) 533382 v jutranjih urah.

PRODAM ape 500 v dobrem stanju. Tel. na št. 220189 ob večernih urah.

FIAT 126 personal, letnik 1977, malo rabljen, držan v garaži, prodam. Tel. 639536.

ALFA SUD sprint veloce 1.5, letnik 1979, dobro ohranjen, edini gospodar, prodam. Tel. 64813.

LESENO POSTELJICO od novorojenčka do pubertetnika, odlično ohranjeno, prodam. Tel. 639536.

PRODAM dva nova varnostna avtomobilska sedeža za otroke s težo od 0 do 9 kg in od 9 do 18 kg. Tel. na št. 200620.

PRODAM vilo s 5.000 kv. m zemljišča v okolici Trsta. Krasen razgled, sončna lega. Tel. 228390.

POLDNEVNO zaposlimo prodajalko s prakso. Tel. 369576.

RAZVESELITE vaše najmlajše z dišečimi darili Walt Disney, ki so v prodaji na Opčinah v parfumeriji KOZMETIKA 90.

UNIVERZITETNA ŠTUDENTKA nudi lekcije italijanščine. Tel. na št. 274103 ob urah obeda in vprašajte po Eleni.

RIBARNICA CERKVENIK na Kozini št. 25, tel. (003866) 81258 obvešča, da ima dnevno veliko izbiro svežih morskih rib, školjk in rakov. Odprto vsak dan od 8. do 11. ure in od 13. do 17. ure ob nedeljah in ponedeljkih zaprto. Za obisk se pripravljamo!

IŠCEM v našem skladišču, primerno za Silvestrovo praznovanje. Tel. 911400 od 20. ure dalje.

ČREVA IN VSE potrebne začimbe za zakol nudi kmetijska trgovina pri Mili v Ul. mučenikov v Doberdobu. Sprejema tudi naročila za semenski krompir. Tel. (0481) 78072.

PRODAJAMO sestavljivo pohištvo za trgovino z oblačili, lakirano, svetlosive barve, skupaj s svetlobnimi telesi ter 15 94 kv. m aluminijastega stropa za milijonov lir (cena se lahko tretira). Tel. ob urah obeda na št. (0431) 73187-733753.

POTREBUJETE pomoč v gospodinjstvu? Ob sobotah in nedeljah čistim, likam in pospravljam. Tel. (003865) 53586 - popoldan.

Likovni katalog ali omaka za testenine?

Očitno so Franku Sinatru leta vse prej kot v oviro, pa tudi njegova ustvarjalna žilica se ne da kar tako. Svetovno znani ameriški pevec italijanskega porekla se bo namreč v kratkem predstavil svojim oboževalcem tudi kot ploden likovni umetnik. Ameriška založniška hiša Random House, ena izmed najprestižnejših, si je prav te dni zagotovila avtorske pravice za prvo izdajo Sinatrove likovne zbirke. Katalog naj bi obsegal približno petdeset likovnih del, predstavljaj pa naj bi najboljše, kar je Sinatra ustvaril v svojem dolgem in umetniško raznolikem življenju. Prava posebnost tega literarnolikovnega prvenca bodo didaskalije. Vsaka slika bo namreč imela svojo spremeno besedo. Obrazložitve je pevec, ki si je zaradi svojih odličnih pevskih sposobnosti zaslužil vzdevek *The Voice*, celo lastnoročno pripisal, tako da bo katalog pravzaprav tudi v pikah in vejicah popolnoma avtorski. Neutrudni Frank pa bo svojo ustvarjalno podjetnost preizkusil še na drugem, sicer umetniško manj cenjenem področju. Odločil se je namreč, da bo sledil zgledu plavookega Paula Newmana in tudi sam ponudil kulinaricnemu tržišču posebno »avtorsko« postlastico. Ameriškim sladokuscem bo tako na voljo še *Frank Sinatra Pasta Sauce*, dišeča omaka za testenine, ki bo sicer ne prav neposredno tekmovala z Newmanovimi solatnimi prelivi.

Biasutti in Šinigoj o sodelovanju po radiu v živo

Gosta radijske oddaje Studio ob 17., ki bo na Radiu Ljubljana danes, 24. novembra, ob 17. uri, bosta Adriano Biasutti, predsednik Furlanije-Juljske krajine, in Dušan Šinigoj, predsednik izvršnega sveta SRS.

Gre za pogovor v živo na ljubljanskem prvem radijskem programu, ki ga bosta iz studia Radia Koper-Capodistria vodili novinarki Zvonka Bricej in Devana Jovan. Tema pogovora je meddeželno sodelovanje kot ena od poti v Evropo oziroma, kako bi lahko Jugoslavija prišla v Evropo 92 s pomočjo medregionalnega sodelovanja. Gosta bosta poleg vprašanja gospodarskega sodelovanja obravnavala tudi skupnost Alpe Jadran, ekologijo, gradnjo cest in drugih prometnih povezav, pa tudi vprašanje narodnosti v Sloveniji in Furlaniji-Juljski krajini.

Poslušalci lahko postavljajo vprašanja že danes dopoldan tako, da pokličejo po telefonu na št. (iz Trsta) 003866/24290 in v času oddaje neposredno na št. 003866/24888. (bš)

filmske premiere

Scottova hvalnica dežju

Dežuje. Vendar ne povsod enako. V nekaterih krajih, denimo v Osaki, padajo debele kaplje umazane dežja, ki moči še bolj umazano in ostudno človeštvo.

Ridley Scott je v preteklosti že večkrat posnel hvalnice dežju, ki je neizbežno dopolnilo postindustrijski gnolobi, tokrat pa je deževnosti posvetil celo naslov svojega zadnjega filma *Black Rain*. Scott ni režiser, ki bi kar mimogrede podpisal film, zato je tudi *Black Rain* delo, ki ga ne gre prezreti. Kljub temu mislim, da mu še ni uspelo prekositi samega sebe, ko je pred desetimi leti režiral *Blade Runner*. Vendar je v tem času podpisal režijo *Aliena* ter romantično pravljico *Legend*, nekaj let prej pa baročno dramo o dveh gentlemeni, ki sta si stregla po življenju. Sicer je Scott znan po tem, da postavi protagonista pred dejstvo, da se mora z antagonistom spoprijeti neposredno in, če je le mogoče, od začetka do konca filma. Kaj je počenjal Harrison Ford v *Blade Runnerju*? Spustili so ga sredi fantomatičnega vlemesta tretjega tisočletja, kjer naj bi pokončal pobesnele dvojnike človeške rase. Tudi v *Alienu* gre za dosmrtni boj med brhko Sigourney in trpko fanta-kobilico. *Black Rain* ostaja

zvest tradiciji in nam nudi boj med posamezniki in... japonsko mafijo.

V eni glavnih vlog nastopa Michael Douglas, ki je tudi koproducent filma. Igra newyorškega policijskega agenta in detektiva, ki mora aretirati ubežnega japonskega mafijca. Vsi bi radi zločinca čimprej spravili v ječo, birokracija pa je menda na strani zlikovcev, saj morajo ubogi detektivi spoštovati zakon in so zato močno penalizirani. To je seveda filozofija Scottovega junaka, ki se bo kaj kmalu naveličal predpisov in se bo na lastno odgovornost podal na lov. Pri tem mu bo pomagal japonski kolega, ki ga interpretira danes največja zvezda tokijskega filmskega vsemirja Ken Takakura. Da bi bilo zadoščeno prav vsem postavkam solidne kriminalne zgodbe, nastopa v filmu še »dekke«, tista Kate Capshaw, ki si je že ob Indiani Jonesu služila kruh kot kabaretna pevka.

Black Rain je soliden in prepričljiv predvsem v prvem polčasu, nato dramaturško ogrado nekoliko popusti in si dogajanje ne opomore vse do zaključnih kadrov filma. Občutek nezadovoljstva je v dobršni meri odvisen od nadpovprečnega začetnega tempa, iz katerega je mogoče razbrati vso režijsko moč avtorja, kot je Ridley Scott. (ef)

Radijsko potepanje po Krasu Petra Handkeja

Mutter Karst - Mati Kras je naslov radijske nanizanke, ki jo bo RAI predvajala v treh nadaljevanjih v okviru rubrike *Il Paginone* na prvem programu ob 16. uri; prvo nadaljevanje bo na sporedu že danes, ostali dve pa se bosta zvrstili v ponedeljek in prihodnji petek. Kot daje slutiti že naslov, bo nanizanka sprehod po naših krajih s spominom na avstro-ogrske čase. Avtorja Hans Kitzmueller in Lilla Cepak sta nanizala vrsto povesti sodobnega pisatelja Petra Handkeja in drugih avstrijskih avtorjev, rdeča nit skozi pripoved pa je prav Handkejevo potepanje po Krasu. Handke je namreč že peš prehodil Kras dopolgem in počez, nekoč se tako dolgo ni javil, da so se prijatelji zbal zanj. Na srečo se ni zgodilo nič hudega, le pri Trnovci je odkril svojo »savano svobodo«, ko se človeku zadi, da je na »koncu sveta«.

Skoraj vse izbrane povesti so v Italiji še neobjavljene, od pravljične *Odsotnosti*, za katero je filmski režiser Wim Wenders izjavil, da je najlepši roman našega stoletja, do *Epoje kresnic*, ki je posvečena Pieru Paulu Pasoliniju. *Epoje bliskov nad Krkom* je seveda posvečena temu otoku, medtem ko je *Pesem o trajanju posvečena* Doberdobskemu jezeru. Zadnja povest nosi naslov *Ponovitev*.

Poleg Handkejevega Krasa bomo ugleдали še Sesijski breg, kot ga je videl Robert Musil v daljnem letu 1907 in ga opisal v nedokončanih fragmentih za roman *Mož brez posebnosti*. Spoznali bomo nato še Furlansko nižino in njene poganke legende iz povesti Otta von Leitgeba, medtem ko se bomo v besedah Huga von Hofmannsthal in Karla Krausa vživeli v grozote prve svetovne vojne. (bov)

današnji televizijski in radijski sporedi

RAI 1	RAI 2	RAI 3	RTV Ljubljana 1	TV Koper	RADIO TRST A
7.00 Aktualno: Uno mattina 9.40 Nan.: Santa Barbara 10.30 Jutranji dnevnik 10.40 Variete: Ci vediamo 11.55 Vreme in dnevnik 12.05 Nanizanki: Cuori senza età, 12.30 La signora in giallo 13.30 Dnevnik - tri minute 14.00 Politična tribuna 14.10 Rubrika: Fantastico Bis 14.20 Glasbeni variete: Tam Tam Village (vodi Carlo Massarini z dvojčkoma Ruggeri) 15.00 Tednik: L'Aquilone 16.00 Mladinska oddaja: Big! 17.55 Iz parlamenta in vesti 18.05 Nanizanki: Santa Barbara, 19.10 E' proibito ballare 19.40 Almanah, vreme in dnevnik 20.30 Gala večer 32. festivala Zecchino d'oro (vodi Cino Tortorella) 22.30 Dnevnik 22.40 Variete: Gala del vino d'autore 24.00 Nočni dnevnik 0.15 Rubrika: Mezzanotte e dintorni 0.35 SP v smučanju: ženski slalom (povzetki)	7.00 Otr.variete: Patatrac 8.30 Nanizanka: Cuore e batticuore 9.30 Tečaj angleščina in francoščine za otroke 10.00 Varieteja: Aspettando mezzogiorno, 12.00 Mezzogiorno è 13.00 Dnevnik - ob trinajstih 13.15 Rubrika: Diogenes 14.15 Nanizanka: Capitol 15.00 Film: La steppa (dram., SZ 1979, r. Sergej Bondarčuk, i. Oleg Kuznetsov, Nikolaj Trilimov) 17.25 Vesti - iz parlamenta 17.35 Videocomic in šport 18.35 Nanizanka: Miami Vice 19.30 Rubrika: Rosso di sera 19.45 Dnevnik, šport, vreme 20.30 TV film: Affari di famiglia (4. del) 22.05 Dnevnik - nocoj 22.25 Oddaja o aktualnostih: Diogenes 23.35 Dnevnik, vreme in horoskop 23.55 Film: Infanzia, vocazione e prime esperienze di Giacomo Casanova veneziano (kom., It. 1969, r. Luigi Comencini, i. Leonard Whyting, Lionel Stander)	12.00 Gledališka predstava: Inquisizione (Diego Fabbri, r. Ottavio Spadaro, i. Turi Ferro, Paolo Ferrari, v parterju Laura Lattuada) 14.00 Deželne vesti 14.30 Dokumentarna oddaja: Aladinova svetilka 15.30 Italijansko prvenstvo v bilijardu 16.55 Odprti prostor 17.15 Nanizanki: I mostri - L'allenatore dell'anno, 17.45 Vita da strega - Quel vanitoso di Darrin 18.10 Dok. oddaja: Geo 18.45 Športna rubrika: Derby 19.00 Vreme in dnevnik 19.30 Deželne vesti 19.45 BlobCartoon 20.00 Variete: Blob - Di tutto di più 20.25 Aktualno: Una cartolina spedita da A. Barbato 20.30 Aktualno: Telefono giallo, vmes dnevnik 23.00 Nočni dnevnik 23.15 Film: Il valzer dell'imperatore (glas., ZDA 1948, r. Billy Wilder, i. Bing Crosby, Joan Fontaine) 1.00 Dnevnik - v kiosku	10.10 Mozaik. Tednik, 11.00 nadaljevanje Domovina (E. Reitz, 2. del) 12.30 Video strani 15.45 Video strani 15.55 Žarišče (pon.) 16.30 Dnevnik in poslovne informacije 16.50 Mozaik. Tednik (pon.) 17.40 Pesem je... Aleksander Mežek 18.15 Spored za otroke in mlade: Prigodbe priljubljenih pravljic - Cesarjev slavček, 18.35 nanizanka Pika Nogavička (10. del) 19.05 Risanke 19.10 TV Okno 19.15 Naše akcije 19.30 Dnevnik in vreme 20.05 Dokumentarna oddaja: Po stopinjah (VB) 21.00 Nanizanka: Ulice San Francisca (ZDA, 4. del) 21.50 Dnevnik in vreme 22.05 Kronika 9. konference ZK v JLA 22.10 Ex Libris: Medicina in kultura 23.25 Film: Brez konca (dram., Poljska 1984, r. Krzysztof Kieslowski, i. Grazyna Szapolowska)	13.30 TVD Novice 13.40 Rubrika o nogometu: Mon-gol-fiera (pon.) 15.00 Športna oddaja: Juke Box - Zgodovina športa po želji (pon.) 15.30 TVD Novice 15.45 Nočni boks (pon.) 16.30 Košarka - prvenstvo NBA 18.00 Rubrika: Pillole 18.15 Wrestling Spotlight 18.50 TVD Novice 19.00 Odprta meja 19.30 TVD Stičišče 20.00 Nogomet - argentinsko prvenstvo 21.45 Rubrika o košarki: Sotocanestro 22.30 TVD Novice 22.45 Rubrika: Veliki tenis (vodi Rino Tommasi) 1.00 Rubrika: Eurogolf (pon.)	8.00, 13.00, 19.00 Dnevnik; 14.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše: Koledar, (7.40) Pravljiča; 8.10 Ekologija; 8.25 Orkestralna glasba; 9.00 Folklor jugoslovanskih narodov; 9.25 Beleška; 9.30 Revival; 10.00 Dnevni pregled tiska; 10.10 Z opernega repertoarja; 11.30 Blues; 12.00 Iz filmskega sveta; 12.25 Priljubljene melodije; 12.40 Zbori Bedricha Smetane; 13.20 V žarišču; 13.30 Glasba po željah; 14.10 Otroški kotichek: Črna na belem; 14.30 Od Milj do Devina; 15.00 Glasbena medigra; 15.10 Kulturni dogodki; 15.40 Jazzovski utrip; 16.00 Mi in glasba: Glasbena kronika s Hrvaškega; 17.10 Roman: Pod svobodnim soncem; 17.25 Mladi val: Radio za vas - vi in radio; 19.20 Zaključek sporedov.
CANALE 5	RETE 4	ITALIA 1	TMC	TELEFRIULI	RADIO KOPER (slovenski program)
7.00 Nanizanki: Fantasiland, 8.00 Hotel 9.00 Aktualni oddaji: Agenzia matrimoniale, 9.30 Cerco e offro 10.00 Zdravniški pregled 10.30 Kvizi: Casa mia, 12.00 Bis, 12.40 Il pranzo è servito (vodi Corrado), 13.30 Cari genitori (vodi Enrica Bonaccorti), 14.15 Il gioco delle coppie 15.00 Aktualni oddaji: Agenzia matrimoniale (vodi Marta Flavi), 15.30 Cerco e offro (vodi Massimo Guarischi) 16.00 Zdravniški pregled 16.30 Canale 5 vam ponuja 17.00 Kvizi: Doppio slalom, 17.30 Babilonia, 18.00 O.K. il prezzo è giusto, 19.00 Il gioco dei 9, 19.45 Tra moglie e marito (vodi Marco Columbro) 20.30 Variete: Finalmente venerdì (vodita Johnny Dorelli in Heather Parisi) 23.00 Variete: Maurizio Costanzo Show 0.55 Filmske novosti 1.00 Nanizanki: Petrocelli, 2.00 Lou Grant	8.30 Nanizanka: La grande vallata 9.30 Nadaljevanke: Una vita da vivere, 10.30 Aspettando domani, 11.20 Così gira il mondo 12.15 Nanizanka: Strega per amore 12.40 Otroška oddaja: Ciao ciao, vmes risanke 13.40 Nadaljevanke: Sentieri, 14.35 Topazio, 15.20 La valle dei pini, General Hospital, 18.00 Febbre d'amore 19.00 Aktualno: C'eravamo tanto amati 19.30 Kviz: Telecomando 20.00 Nanizanka: Dragnet 20.30 Film: I violenti (western, ZDA 1957, r. Rudolph Mattè, i. Charlton Heston, Anne Baxter) 22.25 Rubrika o filmu: Ciak 23.15 Aktualno: Money 23.45 Film: Il cacciatorepeditore maledetto (vojni, VB 1952, r. Compton Bennett, i. Trevor Howard, Richard Attenborough) 1.40 Film: Le traviate (dram., Fr. 1952, r. Daniel Tinayre, i. Fanny Navarro)	7.00 Risanke 8.30 Nanizanke: Cannon, 9.30 Operazione ladro, 10.30 Agenzia Rockford, 11.30 Simon & Simon 12.30 Italijanske smešnice 12.35 Nanizanki: T.J. Hooker, 13.30 Magnum P.I. 14.30 Variete: Smile 14.35 DeeJay Television 15.30 Nanizanka: Batman 16.00 Otroška oddaja: Bim bum bam in risanke 18.00 Nanizanka: Arnold 18.30 Italijanske smešnice 18.35 Nanizanke: A-Team, 19.30 I Robinson, 20.00 Cristina, 20.30 Classe di ferro, 22.00 Valentina 22.30 Rubrika: Calciomania 23.40 Košarka NBA: San Antonio-Milwaukee 1.10 Nanizanka: L'uomo da sei milioni di dollari 2.10 DeeJay Television	8.30 Dok. o naravi 9.00 Nanizanka: Get Smart 9.30 Nadaljevanke: Adamo contro Eva 10.15 Nanizanka: Il giudice 10.45 Nad.: Terre sconfinite 11.30 Rubrika: Ženska TV 12.30 Nad.: 79 Park Avenue 13.30 Vesti in šport 14.30 Glasba: Clip clip 15.00 Risanke: Snack 15.30 Kviz: Girogiromondo 16.00 Film: Divieto d'amore (kom., ZDA 1959, i. David Niven) 18.00 Rubrika: Ženska TV 19.15 Ogledalo življenja	20.00 Vesti: TMC News 20.30 Nanizanka: Matlock 21.30 Rubrika o nogometu 22.50 Vesti in šport 24.00 Film: Falchi in picchiata (vojni, ZDA 1948, i. Edmund O'Brien, Robert Stack) 11.30 Nanizanka: Squadra Segreta 12.00 Rubrika: Il salotto di Franca 12.30 Rubrika o motorjih 13.00 Dnevnik 13.30 Nanizanka: Gente di Hollywood 15.30 Music box 17.15 Nadaljevanke: Quei 36 gradini, 18.00 Cristal 19.00 Dnevnik 19.30 Rubrika: Dan za dnem 20.00 Zelena dežla 20.30 Nad.: La piovra III 22.00 Nanizanka: Orson Welles 22.30 Tednik: Tigi 7 23.00 Nanizanka: Il grande teatro del West 23.30 Dnevnik, nato dražba 0.15 Rubrika: Il salotto di Franca 1.15 Vesti: News	13.30, 14.30, 16.30, 19.00 Poročila; 6.00 Za dobro jutro; 6.05 Na današnji dan; 6.10 Vremenska slika in prometni servis; 6.30 Jutranjik; 6.45 Cestne informacije; 7.00 Kronika; 7.30 Dnevni pregled tiska; 8.00 Prenos Radia Ljubljana; 13.00 Mladi val; 14.35 Pesem tedna; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Glasba po željah; 17.00 Primorski dnevnik; 18.00 O glasbi... ob glasbi; 18.30 Glasbene želje; 19.00 Prenos Radia Ljubljana.
		ODEON		TELE 4	RADIO KOPER (italijanski program)
		12.30 Nanizanka: Quattro in amore 13.00 Variete: Sugar 15.00 Nadaljevanke: Anche i ricchi piangono, 16.00		(Se povezuje s sporedi Italia 1) Lastne oddaje: 19.30 Dogodki in odmevi	6.15, 8.30, 9.30, 10.30, 13.30, 14.30, 16.30, 17.30, 18.30 Poročila; 7.15, 12.30, 15.30, 19.30 Dnevnik; 6.00 Glasba; 6.05 Jutranji almanah; 6.30 Zgodovinski utrinki; 7.35 Voden govorno-glasbeni program; 8.35 Mi in vi - glasba in telefon v živo; 9.32 Revival parade; 10.00 Dnevni pregled tiska; 10.10 Superpass; 10.40 Družinsko vesolje; 11.00 Pogovori o italijanskem jeziku; 11.30 Italijana; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Čestitke v živo; 15.00 Ob treh popoldne; 16.05 Disco scoop; 16.45 Made in YU; 17.00 Govorni prisppevek; 17.35 Puzle; 18.35 Mi in vi; 19.00 Glasba; 20.00 Nočni program.
					RADIO OPČINE
					7.30, 13.30, 17.30 Poročila; 10.00 Dobro jutro; 19.00 Otroška oddaja: V svetu fantazije; 20.00 Glasbena oddaja: Mix Time; 21.00 Nočni val, nato Nočna glasba.

Konzulta za slovensko manjšino razpravljala o šolskih gradnjah Še danes ni jasno, katere šole bodo šle v novi šolski center

Bo slovenski šolski center, ki ga gorška Občina gradi v južnem delu mesta, odgovarjal potrebam naših šol? Zdi se, da ne. Tako izhaja iz srečanja, ki ga je Konzulta za vprašanja slovenske etnične skupnosti pri občini Gorica imela z ravnatelji slovenskih višjih šol, nižje srednje šole ter predstavniki Sindikata slovenske šole.

Na srečanju, ki je bilo v sredo zvečer na županstvu, je predsednik konzulte Marko Marinčič uvodoma ugotovil, da je doslej gradnja šolskega centra potekala, ne da bi pri tem Slovenci, predvsem pa odgovorni dejavniki naše skupnosti, lahko povedali svoje mnenje. Še slabše, saj Občina ni poskrbela niti za minimalno informiranje, tako da se je celo ogled gradbišča uresničil le po dolgotrajnih zahtevah konzulte. Sicer, kot je naglasil Marinčič, je župan Scarano pomirjevalno povedal, da je o gradnji in sami namestitvi že seznanil ravnatelje šol.

Na srečanju pa so ugotovili, da je Občina sklicala ravnatelje samo enkrat in to za prikaz prvega načrta, ki so ga potem spremenili. Odtlej, tako je v imenu vseh podčrtal Mirko Sturm, pa ni bilo s strani županstva ne duha ne sluha in to kljub pismenim pozivom, ki so jih ravnatelji naših šol naslovili županu. Dejstvo je, da do danes predstavniki šol »uradno« še niso videli gradbišča šolskega centra. Iz informacij, ki jih imajo, pa ni niti znano, katere šole se bodo vselile v novo stavbo. Na srečanju pa je prišla do izraza zahteva, naj bo tam prostor za vse

slovenske višje šole, vključno s sekcijo tehničnega zavoda ITI. Za nižjo srednjo šolo pa naj bi poiskali drugačno rešitev.

Očitno je tak predlog v nesoglasju z izjavo župana, ki je napovedal, da bo v novem šolskem centru prostor tudi za nižjo srednjo šolo Trinko. O tem je ravnateljica Lojkova povedala, da je zavodni svet te šole poslal na Občino pismeno vprašanje, na katerega pa še do danes niso dobili odgovora.

Z logističnega in tehničnega vidika, tako je bilo rečeno na tem srečanju, novi prostori ne bodo ustrezali potrebam posameznih šol, predvsem kar zadeva ureditev laboratorijev in učilnic za tehnični pouk. Zaradi tega so ravnatelji naših šol posredovali županstvu predloge za nekatere spremembe glede notranje zidave, ki bi vsaj delno izboljšale položaj. Vse kaže, da teh nasvetov niso vzeli v upoštevanje, saj ni bilo na vse to ne pismenega ne ustnega odgovora.

Ob tem so ravnatelji slovenskih šol izrekli negotovost, ker tudi slovenski izvoljeni predstavniki na gorški Občini, kot na gorški Pokrajini niso pokazali zanimanja za to problematiko, čeravno so bili o njej informirani.

Zaradi vsega navedenega so na seji konzulte sklenili, da bodo v kratkem povabili na sejo župana in načrtovalca ter vse ravnatelje slovenskih šol. Ob tej priložnosti naj bi predstavniki gorške Občine obrazložili namere in se izrekli o šolah, ki naj bi v centru dobi-

le mesto. Po tem srečanju pa naj bi prišlo do širše javne razprave, na kateri bi sodelovale vse komponente naše skupnosti. Na tem srečanju naj bi se tudi izoblikovalo skupno stališče o vprašanjih, ki zanimajo slovensko šolstvo.

V nadaljevanju seje so člani slovenske konzulte razpravljali o vladnem osnutku za zaščito slovenske manjšine in s tem v zvezi sprejeli resolucijo.

Zahteva društev in organizacij v Podgori

Vest, da Podgora ni vključena v območje, kjer naj bi po Maccanicovem osnutku zaščitnega zakona za Slovence veljale posebne zakonske norme, je v tem kraju povzročila ostre proteste krajanov slovenske narodnosti. Na seji 20. t. m. so predstavniki KD A. Paglavca, PD Podgora in sekcije VZPI-ANPI sprejeli naslednjo resolucijo, ki so jo naslovili predsedniku italijanske vlade, predsednikoma parlamentarnih zbornic, predsedniku deželne vlade, goriškemu županu in predsedniku rajonskega sveta v Podgori. Resolucija seglasi:

»Podgorska slovenska kulturna in športna društva, skupaj s sekcijo VZPI-ANPI, zbrana na skupni seji dne 20. novembra 1989, odločno protestirajo proti izključitvi kraja Podgora iz predloga zaščitnega posega, ki ga je sprejela vlada s predložitvijo svojega zakonskega osnutka za zaščito Slovencev v Italiji. Nerazumljiv in nesprejemljiv predlog, ki je prišel s strani predsednika deželne vlade, ne odraža etnične stvarnosti Podgore, kjer so Slovenci množično in zgodovinsko naseljeni, zato zahtevamo, naj v bodočem zakonu veljajo zaščitne norme v najvišji meri tako v Podgori kot v vseh ostalih krajih, kjer so Slovenci od zmeraj naseljeni.«

Množijo se obsodbe misovske provokacije Zahteva po ugotovitvi in kaznovanju krivcev

Nadaljujejo se odločne obsodbe misovske provokacije v Gorici. Tako je vladni podtajnik, poslanec Luciano Rebulla manifestacijo označil kot dogodek, ki ne sodi v okvir kulturne tradicije Gorice, kot poskus stranke, ki je v razsulu, da grobo zlorabi čustva prebivalcev Gorice. Izrekel je tudi soglasje občinski upravi za pobude, ki jih je storila ter priznanje Prefektu in pripadnikom varnostnih sil za uravnovešene, a odločne nastop.

»Pomilovanja vredna, smešna in izven stvarnosti«, tako ocenjuje pobudo pokrajinska tajnica liberalne stranke Franca Graniti Majo. Primerjati Gorico z Berlinom je dokaz zmedenosti in naravnost smešno, če tudi skušamo dogodek oceniti z vidika stranke, ki je bila pobudnik.

Misovsko tragikomično provokacijo je ostro obsodil deželni odbor KPI in ob tem ugotovil, da bi dogo-

dek moral biti spodbuda za oživitve in okrepitve vseh demokratičnih in protifašističnih sil.

V pristojnih krogih, kakor smo se neposredno pozanimali že v sredo, nekaj ur po dogodkih, preučujejo celotno zadevo in odgovornosti za morebitno kazensko prijavo.

Menda je bil med prerivanjem in poskusi misovcev, da s krampi porušijo »zid« en pripadnik varnostnih sil laže ranjen. Ni znano, če po ne-rodnosti ali hote.

Pokrajinski tajnik socialistične stranke za Goriško Luciano Pini, je včeraj deželnemu svetovalcu Blasigu in parlamentarcem PSI iz naše dežele naslovil pismo s pozivom, naj se pri pristojnih organih pozanimajo, če so bili dogodki in odgovornosti udeležencev pohoda podrobno ocenjeni in ugotovljeni prekrški ali celo hujša dejanja.

Drevi prvo delovno srečanje s koreografom J. Mejačem

Pred nedavnim so se v okviru Zveze slovenskih kulturnih društev zbrale praktično vse gledališke skupine, ki aktivno delujejo na našem področju, ali pa se na odgovarjajočo dejavnost ponovno pripravljajo. Znano je, da zahteva priprava gledališkega dogodka razmeroma precej truda in tudi znanja, zaradi česa je seveda logično, da je treba vse zainteresirane skupine usposobiti na srečanja z občinstvom. Najpomembnejši korak v tej smeri je prav gotovo povezovanje, medsebojno informiranje, strokovna pomoč, smotrna graditev policentričnosti, sodelovanje vseh vrst.

Skorajda enoglasno se je pokazala potreba po gledališkem izobraževanju, kakor tudi temeljni seznam strokovnih področij, ki zanimajo ljubitelje. Na prvem mestu velja izpostaviti željo po podrobnejši informaciji o gibu, o prostoru. Naslednja tema je gledališki govor in tretja: podrobnejša informacija o izrazitih primerih sodobnega gledališča ter o njegovih vsebinsko-oblikovnih senzacijah.

V tem smislu se bomo nocoj ob 19.30 v mali dvorani Kulturnega doma v Gorici srečali s priznanim koreografom Janezom Mejačem, ki nam bo nazorno opredelil nekatere prostorske in igralske gibalne zakonitosti. Ostali dve srečanja pa bosta po vsej verjetnosti organizirani na sedežih izvenmestnih društev, kar naj bi ponazorilo misel o številnih središčih našega prostora. Seveda so na prvo kot tudi preostali srečanja vabljeni člani vseh gledaliških skupin, ki bodo na ta način lahko tudi izmenjali odrske izkušnje in probleme.

Janez Povše

»Konzulta za vprašanja etnične mestne manjšine pri občini Gorica je na svoji zadnji seji, 22. novembra 1989 med drugim razpravljala tudi o vsebini vladnega zakonskega osnutka za zaščito Slovencev, s posebnim ozidrom na vprašanje, ki zadeva goriško ozemlje.

S tem v zvezi izraža protest zaradi izločitve večjega dela ozemlja goriške občine iz predvidenih zaščitnih postavk, zlasti kar zadeva možnost uporabe materinega jezika in dvojezične toponomastike.

Konzulta za vprašanja etnične mestne manjšine pri občini Gorica zahteva naj Občinska uprava takoj posreduje pristojnim zakonodajnim organom, da se zaščitne postavke uvedejo na celotno ozemlje goriške občine brez nesmiselnih razlikovanj med občani.«

Prvi konkretni koraki za uveljavljanje pravic bolnikov Dogovor med razsodiščem in vodstvom bolnišnice

Razsodišče za pravice bolnika uspešno nadaljuje izvajanje zastavljene- ga načrta. Tako so pred kratkim člani razsodišča podpisali dogovor z vodstvom goriške splošne bolnišnice o oblikah sodelovanja. Sporazum predvideva redna srečanja med predstavniki razsodišča in vodstva bolnišnice za obravnavo in reševanje odprtih vprašanj. Mimogrede naj omenimo, da je razsodišče doslej vzelo v pretes že nekaj deset pritožb in jih nekaj tudi rešilo. Poleg tega so se predstavniki omenjenih dveh ustanov dogovorili tudi naslednje: člani razsodišča bodo ob času, ki je določen za obiske (po dogovoru z vodstvom lahko tudi izven tega urnika) v bolnišnici lahko nemo- teno obiskovali paciente, da bi se na lastne oči prepričali o delovanju posameznih služb. Obe strani se obvezujeta nadalje za takojšnje reševanje posameznih pritožb.

Posebna pomena je tudi tisti del dogovora, po katerem bodo uslužben- ci bolnišnice, od zdravnikov in primarijev, do pomožnega osebja, odslej opremljeni s posebnimi tablicami na podlagi katerih bo možna takojšnja in točna identifikacija.

Dogovor predvideva tudi nekaj pridobitev, lahko rečemo, tehnične značaja, ki bodo pripomogle k uspešnejšemu delovanju razsodišča: tako bodo v kratkem v bolnišnici poskrbeli za namestitve napisov, ki bodo pacien- te usmerjali do razsodišča. Posebno pozornost pa bodo namenili ustrezne- mu informiranju pacientov z vsebino dež. zakona 23/85 in z drugimi ured- bami s tega področja.

S posredovanjem razsodišča so že ugodno razrešili nekaj kočljivih vprašanj. Eno od leih zadev zunanje in negibljive pacien- te. Ob prihodu v bolnišnico so se doslej pač morali znajti. Po novem bo za spremstvo skrbela skupina dvanajstih uslužbencev.

Novost, po zaslugi razsodišča, je tudi v dejstvu, da odpuščeni pacienti, ki bodo po odpustu še prihajali na ob- časne preglede v bolnišnico, ne bodo več potrebovali zdravnikov napotni- ce, na njihovo željo pa jim bodo, ob odpustu iz bolnišnice izročili tudi ko- pijo klinične karte.

Pokrajinski kongres KD

V dvorani L. Fogar se bo danes pri- čel 33. pokrajinski kongres krščanske demokracije. Skupščina se odvija pod geslom »Krščanska demokracija na Goriškem za politično, gospodarsko in socialno solidarnost v idealnih pogojih za uresničitev nove Evrope«.

Zasedanje se bo nadaljevalo jutri, zaključilo pa v nedeljo. Osnova za razpravo, ki se obeta dokaj vroča, bo poročilo dosedanjega pokra- jinskega tajnika stranke, Roberta Gri- ona. Današnje zasedanje je napoveda- no za 17.30.

Kongres Filologice

Società filologica friulana - Furlan- sko filološko društvo, bo imelo v ne- deljo, 26. t. m., v Gorici svoj jubilejni kongres. Pred sedemdesetimi leti je bila namreč, SFF ustanovljena prav v Gorici.

Udeleženci zborovanja se bodo ob 9. uri izbrali na Travniku. Ob 9.30 bo ko- memoracija v spominskem parku, ob 10. uri pa osrednja slovesnost v avdi- toriju z govori in podeljevanjem pri- znanj.

V popoldanskem delu programa je predviden ogled mesta, ob 16.30 fol- klorna prireditev v avditoriju, ob 18. uri pa verski obred. Maša bo v furlan- ščini, pel bo zbor L. Perosi.

V do kraja zasedeni dvorani Kulturnega doma Večer z Big Bandom

Koncertu Big Band orkestra ljub- ljanske radiotelevizije, ki je bil v s- redo zvečer v Kulturnem domu v Gorici, niso mogli prisluhniti vsi, ki bi radi. Vstopnice so bile namreč razprodane že dan pred koncertom. To je najbolj zgovoren dokaz, da je med slovenskim in italijanskim občinstvom vladalo ve- liko pričakovanje za znane izvajalce. Večer je uprava Kulturnega doma vključila v niz prireditev ob osmi ob- letnici odprtja tega kulturno-športne- ga središča.

Koncert je bil posvečen, kot je uvo- doma podčrtala Barbara Rustja, legendar- nemu pozavnistu in vodji enega najpopularnejših big bandov v tride- setih letih, Tommyju Dorseyu, ki so ga zaradi jasnega in nežnega tona njego- ve pozavne imenovali »sentimentalni gentelman swinga«.

Tommy Dorsey je leta 1920 z bra- tom Jimmyjem, ki je bil klarinetist in altsaksofonist, ustanovil orkester The Dorsey's Wild Cannaries, ki se je ka- sneje prelevil v The Dorsey Brothers Orchestra. Ker se brata Dorsey nista dobro razumela, sta se po sedmih letih razšla in ustanovila vsak svojo skupi- no, s katerima sta žela še prodornejše uspehe. S solisti orkestra je Tommy Dorsey sestavil majhno dixiland or- kestro ter slovito vokalno skupino The Pied Pipers, pozneje pa The Senti- mentalist.

Po skoraj dvajsetih letih sta se brata Dorsey spet sešla in sestavila orkester Dorsey Brothers, ki je dobil na tisoče oboževalcev posebno zaradi radijskih in televizijskih nastopov.

Tommy Dorsey je prav zaradi vsega tega ostal z veliki črkami zapisan v zgodovini jazza.

Goriško občinstvo je na koncertu Big Banda RTV Ljubljana (vodil ga je Jože Privšek) poslušalo nekaj najbolj znamenitih skladb iz takratnih časov. Ob orkestru so kot solisti-pozavnisti nastopili Franci Puhar, Emil Spruk in Milko Lazar. Kot gost se je predstavil Stjepan »Jimmy« Stanič iz Zagreba, ob orkestrski zasedbi pa so nastopili še pevec Oto Pestner, New Swing Kvar- tet ter vokalna skupina New Swing Singers.

Na sliki pogled na veliko dvorano Kulturnega doma. (foto Pavšič)

razna obvestila

Knjižnica Damir Feigel vabi 30. no- vembra ob 20.30 na predstavitev knjižne zbirke Jadranskega koledarja za leto 1990. Predstavitev bo v prostorih knjižni- ce v Ulici della Croce 3.

ŠKD Danica vabi na sejo odbora v po- nedeljek, 27. t. m., ob 20.30 v centru Da- nica na Vrhu.

Na območju občine Sovodnje bo jutri redna mesečna akcija pobiranja odpad- nega papirja in drugega materiala. Ob- čani naj papir, povezan v svežnje, posta- vijo na pločnik ali rob ceste.

kino

Gorica

CORSO 18.00-22.00 »Sesso, bugie e video tape«.

VERDI 17.30-22.00 »L'attimo fuggente«.

VITTORIA 17.30-22.00 »Folli notti di pia- cere«. Prep. ml. pod 18. letom.

Tržič

TEATRO COMUNALE - OBČINSKO GLEDALIŠČE Danes zaprto.

EXCELSIOR 17.30-22.00 »La soffitta«. Prep. ml. pod 18. letom

Nova Gorica

SOČA - Nova Gorica Danes zaprto.

SVOBODA - Šempeter 20.00 »Ljubez- en moreš kupiti«, 22.00 »Fascination«.

DESKLE 19.30 »Obračun v Hong Kongu«.

DEŽURNA LEKARNA V GORICI

Al giardino - Verdijev korzo 57 - tel. 531879.

DEŽURNA LEKARNA V TRŽIČU

Občinska lekarna št. 2 (Comunale 2) - Ul. A. Manlio 14 - tel. 480405.

Sejem smuči

Vremé zadnjih dni obeta skorajšnji za- četek smučarske sezone. V okviru pri- prav na to dejavnost sodi sejem rabljene smučarske opreme, ki bo jutri od 15. do 17.30 na sedežu Slovenskega planinske- ga društva v Ulici Malta 2. Člani, ki bi radi prodali ali zamenjali rabljeno opre- mo, naj le to prinesejo ob omenjeni uri na sedež. Na društvu bodo istočasno sprejemali prijave v tečaj smučanja za začetnike in v nadaljevalni tečaj.

PRIZNANO POGREBNO PODJETJE

F. Preschern

Sedež: GRADIŠČE OB SOČI - Ul. Aquileia 13 - tel. 99155

AGENCIJE

GORICA - Ul. Vittorio Veneto 137 - tel. 532424

KRMIN - Drev. Venezia Giulia 57 - tel. 60303

RONKE - Ul. San Lorenzo 15 - tel. 778380

DEŽURNA SLUŽBA (24 ur na 24) - tel. 93515

Od Anschlussa do Waldheima

Avstrija od Anschlussa do Waldheima. To je naslov javnega srečanja, ki bo da- nes ob 18. uri v Attemsovi palači, na po- budo Deželnega instituta za zgodovino odpornikega gibanja in Pokrajine. Uvod- no poročilo bosta podala prof. Roberto Cazzola in prof. Karl Stuhlpfarrer. Rober- to Cazzola je urednik pri založbi Einau- di, medtem ko dr. Stuhlpfarrer poučuje sodobno zgodovino na Dunajski univerzi.

Zbirka novel je izšla pri goriški Mohorjevi družbi

Ob kresu življenja - novo delo openske pisateljice Zore Tavčar

Spiralasta mavrica na ovitku uvaja tretje prozno delo slovenske pisateljice Zore Tavčar Ob kresu življenja, ki je izšla kot redna knjiga goriške Mohorjeve družbe za leto 1990 in so jo včeraj predstavili na sedežu Društva slovenskih pisateljev v Ljubljani. Po avtobiografski pripovedi Veter v laseh (1982) in po kulturni koseriji Poklical si me po imenu (1985) je avtorica z Opčin v zadnji knjigi zbrala dvajset novel in črtic, od katerih jih je nekaj že izšlo v Mladiki (uvodna Velika maša je dobila prvo nagrado na natečaju Mladike), nekatere druge pa je predelala, kot je sama pojasnila uvodoma.

O prozni zbirki je podrobno govorila publicistka prof. Marta Gliha Vozlič. Poudarila je, da je pisateljica izbrala za knjigo pomenljiv simbolični naslov, iz katerega izžareva dvojnost in konfliktnost človekovega življenja: dvojnost svetlobe in teme, življenja in nepovratka. To je vsekakor svetla knjiga, iz katere veje pisateljčino zaupanje vase in v ljudi okrog sebe. Zora Tavčar se pri opisih pokrajini, ki ji sili jo iz spomina, poslužuje živih barv. Doživlja, ki jih opisuje v nekaterih novelah in črticah dajejo moč za nadaljnje življenje, saj so na koncu koncev prežeta z optimizmom in vero v boljši jutri. Prav take topline so deležni tudi drugi »protagonisti« knjige: domačije, hribi, ljudje, ki jih je pisateljica pozna-

la ali tudi tisti, ki jih »išče«, kot so na primer prvi slovenski priseljenci v rudniške kraje Kolorada sredi prejšnjega stoletja. Knjiga je napisana v zlahktem in neizumetničenem realizmu, priporočljiva vsem, ki iščejo možnost za dialog s samim seboj, je zaključila prof. Vozličeva.

Igralka Slovenskega stalnega gledališča Mira Sardočeva je v potrditev

teh ocen prebrala nekaj odlomkov iz zaključne novele Via Assenzio - Pelinova ulica in uvodni del novele Ko zamrzne Gunison. Via Assenzio - Pelinova ulica pripoveduje o slovenskem profesorju, ki ga kar čez noč upokojuje odtrga njegovemu šolskemu krogu. Novela je avtobiografska, pa čeprav bi mnogi v njej lahko razpoznali avtoričinega soproga, ki ga je prav le to »dočkala ista usoda«, je pozneje pojasnila avtorica. Ko zamrzne Gunison je novela o ameriškem Slovencu, ki se je po izselitvi v Ameriko skupno z drugimi rojaki preživljal s težkim delom v rudniku.

Knjigo Ob kresu življenja je ilustrirala in likovno opremila slikarka Veselka Puc Šorli, ki se je tudi udeležila predstavitve. Povedala je, da so skušale biti njene ilustracije tako berljive kot tekst. Ko je bila pred dilemo kako naj opremi naslovno stran, ji je nehote priskočila na pomoč sama pisateljica. Predočila ji je vsaj deset možnih naslovov zbirke. Eden od teh so bila Mavrična okna. Mavrica in njene žive barve so navdihnile slikarko, iz tega navdiha pa je nastala spiralasta mavrica, simbol upanja in optimizma, ki sta tako značilna za prozo Zore Tavčar. Upajmo, da bo iz te mavrice po tej zbirki še kaj nastalo, je zaželela Veselka Puc Šorli.

M. K.

Delo Bogdana Osolnika Z ljubeznijo skozi kruti čas

Partizanska knjiga z veliko topline

Pri založbi Borec v Ljubljani je izšla knjiga, ki jo je napisal Bogdan Osolnik pod naslovom Z ljubeznijo skozi kruti čas. Seveda spada v partizansko literaturo, številni razlogi pa knjigo uvrščajo na posebno mesto. Ne gre namreč za neko »navadno«, kakor pravimo, partizansko knjigo, marveč za domala literarno delo, ki mu daje pečat izjemna človeška vsebina.

Bogdan Osolnik je bil pomemben dolenski predstavnik v narodnoosvobodilnem boju; bil je v partizanskih enotah, najdlje pa tako rekoč na »terenu«, kjer so njegova vloga in sposobnosti kot razsodnega političnega delavca in vrlega organizatorja najbolj prišle do izraza. Delo »na terenu« mu je tudi osebno bržčas bolj prijalo kot operativno partizansko bojevanje.

Knjigo, ki jo je napisal Osolnik, bodo brali tudi Primorci, saj jih je kar veliko med njimi partizanilo na Dolenskem, redki pa so bili pomembni »aktivisti«, ki ne bi v tej prelepi pokrajini preželi določen čas na važnih pogovorih ali pa na tečajih. Bogdan Osolnik je bil, med drugim, eden glavnih organizatorjev Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju. Zaupali so mu tudi pomembno nalogo, da je ustanovil prvo tako imenovano »upravno komisijo za osvobojeno slovensko ozemlje«, se pravi, v bistvu, vlado.

Avtor se je med narodnoosvobodilnim bojem odrezal tudi kot »diplomata«, znani so, med drugim, njegovi stiki z italijanskim okupacijskim poveljstvom v Novem mestu (poveljnik je bil general Guido Cerruti), s katerimi so pospešili italijansko predajo prve dni septembra 1943. leta. Osolnika so že tedaj poznali kot uglednega predstavnika osvobodilnega gibanja, ki je znal biti miren tudi v najtežjih trenutkih, ki je ravnal premišljeno tudi tedaj, ko se je vsem tako rekoč mudilo, ki nikoli ni zanemarljivo prepotrebne človeškega odnosa.

Te njegove vrline se zrcalijo tudi v pričujoči knjigi. Beremo, da je to bil eden izmed redkih vodilnih ljudi, čez katere v glavnem ni bilo pritožb. Njegovo sodelovanje v političnem in družbenem življenju po vojni je tako rekoč v duhu tistega, kar je ustvarjal med vojno. Imel je in ima niz pomembnih javnih funkcij kot delegat, kot borčevski funkcionar in kot dejansko glavni predstavnik jugoslovanske Lige za mir.

Temeljna nota, ki označuje knjigo Z ljubeznijo skozi kruti čas, je dobesedno toplota, kakor je konec koncev razvidno tudi iz njenega naslova. Znanci, aktivisti, skratka sodelavci, so opisani pristrčno. Z vseh poglavij veje humanizem, česar, roko na srce, ne moremo trditi za dober del partizanske literature.

Posebnost te Osolnikove publikacije (Osolnik je v Jugoslaviji bolj znan po analizah, esejih, razpravah, ki jih je napisal) je tako rekoč »mera«. V knjigi ni evforije, ni pretiravanj. Opisi so odmerjeni, bolj blagi kot napeti. Tudi pri razlagi težkih trenutkov avtorjevo pero ni zaskrlo v papir.

Poudarka vredno je, da knjiga ne vsebuje krutosti, dasirano jih tudi med partizanskim bojem ni manjkalo. Pripoved je vsekozi gladka, domala harmonična. Značilnost večjega dela partizanske literature tako tistih, ki so imeli vodilne položaje, kakor tudi tistih, ki so bolj ali manj meritorno opisovali partizansko dogajanje, je navadno v že monotonem navajanju premikov enot sem in tja, gor in dol. V glavnem bojna faktografija, ki ne pritegne in je bržčas zanimiva samo za vojaške strokovnjake, ki razčiščujejo značilnosti partizanskega bojevanja.

Tega v Osolnikovi knjigi v glavnem ni. Pronica pa iz nje privrženost ciljem osvobodilnega boja, vizija boljšega in lepšega dne, za katerega se je vredno žrtvovati in bojevati. Toda tudi v tem primeru ni skrajnosti, ni napetosti, ni vsiljevanja, ni slepe predanosti, ki je bila nemara geslo včasih v preteklosti, je pa v današnjih razmerah nepojmljiva. Predvsem zato, ker je večina žal zavračala odtenčne plati človeške duše, ki so pogosto mnogo pomembnejše od črno-bele podobe.

Humanizem je stalnica tega literarnega dela, ki sicer spada v partizansko književnost, jo pa zdaj dviga na visoko človeško raven. Zanimivo pa je tudi, da avtor nima pretenzij, da bi nastopal kot zgodovinar, čeprav so mnoga dogajanja, ki jih vsebuje publikacija, še kako dragocen zgodovinski vir.

MIRO KOCJAN

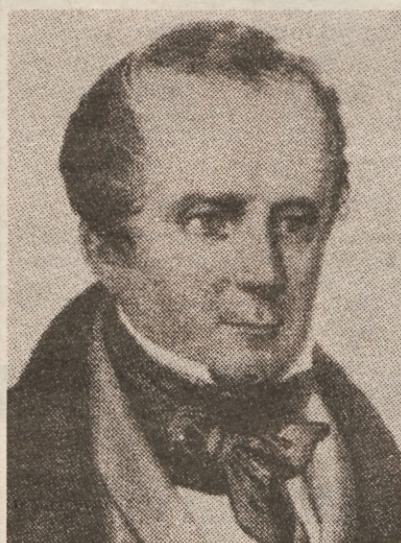
Ob 200-letnici rojstva ameriškega pisatelja in pustolovca (1789)

James F. Cooper - zagovornik ameriške demokracije

James Fenimore Cooper je bil prvi ameriški pisatelj, ki je s svojimi književnimi deli dosegel svetovni sloves. Njegovi romani so se pojavili v času, ko so bila v Evropi na vrhuncu popularnosti dela Walterja Scotta. Cooperjeva dela so imela sprva veliko publiciteto, kasneje pa bi skorajda povsem utonila v pozabo, če jih ne bi vedno znova odkrivali mladi bralci, ki so jih pritegnile pustolovščine njegovih knjižnih junakov. Vsekakor pa velja ugotoviti, da je bil J. F. Cooper v 19. stoletju v Evropi najpriljubljenejši ameriški pisatelj; njegovo delo so izjemno cenili tudi mnogi pomembni evropski književniki (npr. Goethe, Balzac, Conrad), manj naklonjena pa mu je bila književna kritika. Njegovi pustolovski romani so bili večkrat natisnjeni v Jugoslaviji in tudi v Sloveniji sodijo med priljubljena dela mladinske književnosti. J. F. Cooper (1789-1859) je bil rojen v ameriški zvezni državi New Jersey. Po triletnem študiju na univerzi v Yalu se je odločil za prekinitve študija in se odločil za poklic pomorščaka najprej v trgovski in kasneje v vojni mornarici. Petletne pustolovščine na morju so vplivale tudi na njegovo kasnejšo književno delo. V tridesetem letu je napisal svojo prvo knjigo Previdnost (Precaution), šele z drugim romanom Špijon (The Spy, 1821) pa je požel večji uspeh v širših krogih. Z njegovo zgodbo o pustolovčinah na nevtralnem ozemlju v okolici mesta New York v času britanske okupacije se je rodil eden najboljših romanov o ameriški revoluciji. S tem delom se je začela 30-letna književna kariera najbolj brane ameriškega pisatelja v prvi polovici 19. stol. V tem času je napisal okoli 50 knjig (romani, družbeni komentarji, potopisi in zgodovinske ameriške mornarice), ki so pri bralcih in književni kritiki naleteli na različne odmeve. Ne oziročaj se na tradicijo in tuje vplive je izpostavil tematiko iz življenja, ki ga je najbolje sam spoznal in na ta način jasno začrtal pot avtohtone ameriške književnosti. Največkrat so ga omenjali kot mojstra pustolovskih zgodb in kot tvorca ameriškega mitskega heroja. Nič manj pomemben pa ni bil kot kritik ameriške družbe in to ne samo v zgodovinskih romanih, temveč tudi v paralelnih opisih Evrope in ZDA, ki jih najdemo v njegovih znamenitih potopisih in kritičnih komentarjih.

V svojih delih je največ pozornosti posvečal trem temam: ameriški zgodovini (posebno vojnem s Francozi in Indijanci) in revoluciji, pustolovčinam na morju ter družbenim gibanjem v Ameriki svojega časa. Njegova popularnost pa je naglo upadla, ko je v kasnejših letih naprtil »strupene puščice« svoje kritike proti sodobni ameriški družbi, ki je začela zavračati konservativne postulate 18. stoletja. Kot veleposestnik in bivši pomorski oficir je bil pristaš vodstva prosvetljenega družbenega staleža in se zavzel za disciplino in zaščito premoženjskih pravic, ker se je bal, da bo sicer ameriška družba podlegla anarhiji in degeneraciji. Svoja razmišljanja in filozofske poglede je strnil med drugim tudi v trilogiji The Littlepage Manuscripts: Satanstoe (1845), V veri-

gah (The Chainbearer, 1815) in Rdečkožci (The Redskins, 1846). V omenjenih romanih opisuje življenjski tok treh generacij bogate družine holandskega poretka v dolini reke Hudson - to je bil hkrati zametek ameriškega družinskega romana. Trilogija Littlepage je kljub nihajoči literarni kakovosti dosegla v svojem času velik uspeh zahvaljujoč predvsem občutnemu prikazu zgodovinskih dogodkov in intenzivni narativnosti. Že leta 1823 je napisal dva romana, prav tako pomembna za nadaljnji razvoj ameriške književnosti in sicer: Pilot (The Pilot) - prvi ameriški roman o življenju na morju in Pionirje (The Pioneers), prvega v nizu petih romanov o Usnjeni nogavici, v katerih je opisoval hrabrost lovca in skavta Natty Bampopa. S to serijo romanov je Cooper uspel doseči svojstven kolorit in ponazoriti dramatično vojskovanje s Francozi oziroma Indijanci, poleg tega pa se mu je posrečilo ustvariti lik junaka, ki je postal del ameriške tradicije. Natty Bampop je izmišljen lik, zasnovan na posamičnih spominih iz pisateljevega otroštva. V tem liku je dejansko sublimiran ameriški moralni ideal, ki je bil temelj pisateljeve kasnejše ostre kritike ameriške družbe. Cooperjeva družbena kritika pa je tesno povezana tudi z njegovo konceptualno zasnovo romanov. Pisa-

James Fenimore Cooper

teljevo sedemletno bivanje v Evropi (1826-1833) pa je vplivalo, da je po letu 1830 svoj ideal demokracije povsem ločil od svojega literarnega snovanja. Bil je prvi ameriški pisatelj, ki je praktično uporabil svobodo mišljenja, delovanja in govora in čeprav se je s tem mnogim zameril, je vendarle zavrtel kolo zgodovine demokraciji naproti.

Zanimiva razstava v Palači Costanzi

Fotografsko oko Wulzovih je 120 let »gledalo« Trst

Že nekaj dni nas slike v izložbah tržaških trgovin, v galeriji Tergesteo in v preddverju gledališča Verdi vabijo na ogled razstave **Trst družine Wulz. Obrazi zgodovine: fotografije 1860-1980**, ki je do petega decembra na ogled v Palači Costanzi. Tržaška občina in mestni muzej Revoltella sta se s to fotografsko razstavo oddolžila, ob 150-letnici rojstva fotografije, družini Wulz, ki se je v Trstu ukvarjala s fotografijo celo stoletje. V Palači Costanzi, v sicer tesnem in neprimernem prostoru, je na ogled 150 fotografij, ki sta jih Italo Zanier in Elvio Guagnini izbrala iz dediščine Wulzovih.

Pred obiskovalcem se zvrstijo prve fotografije Giuseppa Wulza (1843-1918), ki se je fotografiji približal kot vajenec, nato pa je leta 1891 še sam odprl svoj ateljer na Korzu. Njegove fotografije so zgodovinsko pričevanje tistega časa, ki je doživljal razvoj novih mestnih četrti, pristanišča in ladjedelnice. Na ogled so portreti preprostih ljudi, žensk na podeželju in ciginov. Fotografije so tokrat spominske slike in imajo največkrat obliko vizitke. Njegov sin Carlo (1874-1928), ki se s fotografisko umetnostjo seznanil že pri enajstih letih, je posvetil predvsem pozornost okolju, kateremu je pripadal. Zapustil je reportažno fotografijo in se navduševal za umetniško slikanje meščanskih deklet in svojih hčerk Marion in Wande. V Carlovih fotografijah se pozna vpliv družbe, ki doživlja svoj razcvet, a tudi svoj konec. Njegove fotografije nam prikazujejo meščane in meščanke, ki so hodili v atelier Wulzovih. Njegovi obrazi odražajo zadovoljstvo, blagostanje in samozadostnost ter se izrazito razlikujejo od potretov preprostih in kmečkih ljudi, ki jih je nekaj desetletij prej fotografiral oče Carlo.

Razvoj fotografske tehnike v sozvočju med fotografijo in likovno umetnostjo pa je viden posebno v fotografijah Wande Wulz (1903-1984), ki je v svoje delo vnesla izkušnje nove futuristične miselnosti. Z veliko mero nadarjenosti se je posvečala umetniški fotografiji. Njena sestra Marion (rojena leta 1905) pa se je medtem ukvarjala z razvijanjem slik in v glavnem z reportažno fotografijo. V tem okviru so pomembni zgodovinski dokumenti iz zadnjih vojnih dni v Trstu. S fotografijami Wande Wulz se je fotografski objektiv te zaslužne tržaške družine spet povzpел na zunanje prizorišče, tako da je v njej prevladala radovednost za dogajanje izven fotografskega ateljeja.

MARTA VERGINELLA

Na abonmajskem koncertu Tržaškega koncertnega društva

»Spiritualistična« glasba Godalnega kvarteta Tokyo

Ponedeljkov abonmajski koncert Tržaškega koncertnega društva v gledališču Rossetti v Trstu ni bil običajni glasbeni dogodek, bil je večer »spiritualizma«. V grobni tišini nabito polne dvorane so med nas prišli duhovi Mozarta, Beethovna in Smetane. S čarobno močjo igre na godalih so jih priklicali Peter Haig Oundjian - prva violina, Kikuei Ikeda - druga violina, Kazuhide Isomura - viola in Sadao Karada - violončelo, združeni v Tokyo String Quartet. Vsi so študirali glasbo na Juilliard School v New Yorku. Leta 1969 so se združili v godalni kvartet. Nastopajo pa tudi kot solisti. Vsak izmed njih obvlada virtuosno igro, zato iz instrumenta izvabi najfinnejše zvočno-barvne odtenke in z njimi slika tonske linije, ki v spletu z ostalimi ustvarjajo plastično enovito živo zvočno umetnino, ki poslušalca prevzame samo z estetskimi vrednotami (brez nepotrebnih dodatkov). Zato smo doživeli na tem koncertu duhovno združitev skladatelja, izvajalcev in poslušalcev. Vse je bilo čista glasba, muzika, ki med umetnostmi najbolj neposredno seže v globine človekovega duha in v njem zapušča trajne sledi.

Programsko koncert ni prinesel nič novega. Poslušali smo komorno glasbo, ki sodi v železni repertoar godalnih kvartetov: Kvartet v G-duru K 387

Wolfganga Amadeusa Mozarta (prvi izmed šestih, ki jih je posvetil Haydnju), Kvartet v c-molu op. 18 št. 4 Ludwiga Van Beethovna (iz njegovega prvega opusa šestih godalnih kvartetov) in Kvartet št. 1 v e-molu »Iz mojega življenja« Bedricha Smetane (avtobiografska glasbena podoba s prvimi znaki bolezni sluha).

Na tem koncertu pa smo doživeli znane nam skladbe v bolj popolni in izrazno močnejši podobi. Doživeli smo jih v vsej veličini umetniškega sporočila.

MIRKO SLOSAR

Narečna poezija v kavarni S. Marco

V tržaški kavarni San Marco bodo danes ob 18. uri predstavili knjigo narečnega pesnika Claudia Grisancica Crature del pianzer crature del rider. Knjigo bo predstavil izvedenec za italijansko narečno poezijo Franco Brevini, večera pa se bodo udeležili še Roberto Olmi, Sergio Pacor, Franco Rotelli in Mario Licalsi, ki bo prebral nekaj Grisancicvih poezij.

Včerajšnji veleslalom za svetovni pokal Norvežan Furuseth prvi

PARK CITY (ZDA) — Vodilni na lestevici letošnjega svetovnega pokala, Norvežan Oleg Furuseth je potrdil svojo premoč tudi na včerajšnjem veleslalomu v ZDA. Furuseth je že v prvem spustu dal vsem ostalim tekmečem velik zaostanek in dokončal tekmo z veliko prednostjo.

Na drugo mesto se je uvrstil odlični Švicar Pirmin Zurbriggen, tretji pa je bil Italijan Ivano Camozzi. Lanski svetovni prvak in eden izmed velikih favoritov Marc Girardelli, ki je bil po prvi vožnji četrti, ni dokončal tekme.

V italijanskem taboru so veliko pričakovali od Alberta Tombe, ki pa je že po prvi vožnji zaostal kar za dve sekundi (občital je na 21. mestu), v drugi pa je padel.

Najboljši Jugoslovian je bil Robert Žan, ki je osvojil 15. mesto, Čizman, ki je bil po prvem teku deseti, pa je v drugem padel.

Na skupni lestevici je Norvežan Furuseth še povečal prednost.

VRSTNI RED VČERAŠNJEGA VELESALOMA

1. Furuseth (Nor.) 2'14"56; 2. Zurbriggen (Švi.) 2'16"03; 3. Camozzi (It.) 2'16"57; 4. Bittner (ZRN) 2'16"65; 5. Strolz (Av.) 2'16"89; 6. Von Grünigen (Švi.) 2'17"00; 7. Henning (Šve.) 2'17"07; 8. Ebherarter (Av.) 2'17"65; 9. Piccard (Fr.) 2'17"86; 10. Mayer (Av.) 2'18"04.

LESTVICA ZA SP

1. Furuseth (Nor.) 65; 2. Bittner (Av.) 44; 3. Zurbriggen (Švi.) 39.

Danes pa bo na sporedu ženski veleslalom.

Prost poskusil ferrari

FIORANO MODENESE — Francoski pilot in svetovni prvak Alain Prost je včeraj prvič poskusil ferrari f1 640, ki je nastopil na zadnjih tekmah letošnjega svetovnega pokala. Prost se je takoj prilagodil novemu vozilu.

Na včerajšnji slovesnosti v komunalnem domu v Domžalah Aldo Rupel prejel Bloudkovo plaketo

DOMŽALE — S slovesnostjo v komunalnem domu v Domžalah je telesnokulturna skupnost Slovenije podelila letošnje Bloudkove nagrade in Bloudkove plakete, ki predstavljajo najvišje športno priznanje v Sloveniji.

Med letošnjimi nagrajenci je tudi prof. Aldo Rupel iz Gorice, ki je Bloudkovo plaketo prejel za vsestransko in izredno pomembno telesnokulturno dejavnost med zamejskimi Slovenci v Italiji, tako kot pedagog, a tudi kot organizator in še zlasti publicist, ki je v svojih delih zbral izjemno veliko dragocenega zgodovinskega gradiva.

Na sinočnji slovesnosti, ki jo je uvedla Pešernova Zdravljica, je predsednik Telesnokulturne skupnosti Slovenije Andrej Brbar podčrtal, da letos poteka 25-letnica podeljevanje Bloudkovih priznanj, ki je povezana s 30-letnico smrti inženirja

Stanka Bloudka ter stoletnico njegovega rojstva. V nadaljevanju je Brvar ocenil velike premike tudi v športu, ki smo jim priča v zadnjem času v Sloveniji. Ob tem pa je izrekel potrebo po konkretnih spremembah v telesni kulturi, ki se morajo uresničiti v nacionalnem športnem programu.

Letošnji dobitniki Bloudkove nagrade so: Tomo Česen iz Kranja za vrhunske dosežke v alpinizmu, dr. Milan Dolenc iz Ljubljane za dolgoletno izjemno uspešno delo v konjeniškem športu, Miloš Janša in Stanko Slivnik z Bleda za izjemen strokovni prispevek k uveljavitvi blejskega veslanja na najvišji svetovni ravni, Andrej Jelenc iz Ljubljane za vrhunske dosežke na najvišji svetovni ravni v kanuizmu na divjih vodah, Leopold Krajnc iz Maribora za izredno uspešno organizacijsko

delo na mnogih telesnokulturnih storiščih ter uredništvo športnih oddaj Radia Ljubljana za ustvarjalen prispevek k razvoju športa v Sloveniji ob 40-letnem jubileju.

Bloudkove plakete pa so dobili: Brigita Bukovec iz Ljubljane, Tomaž Čizman iz Ljubljane, Stane Fugina iz Ljubljane, Anica Goljevšek iz Slovenj Gradca, Maja Ivanišević iz Maribora, Štefan Jug iz Celja in Herbert Jeglič iz Ljubljane, Milan Janša in Robert Krašovec z Bleda, Stane Kerstnik iz Ljubljane, Ela Kosiš iz Domžal, Alojz Kranjc iz Münchna, Rado Leskovec iz Ajdovščine, Marko Mrak iz Ljubljane, Pavla Petičler iz Maribora, Aldo Rupel iz Gorice, Jože Senica iz Brezice, Peter Žigon iz Nove Gorice, Janez Žitnik iz Bohinjske Bistrice, TVD Partizan iz Kozje, Keglaški klub EMO iz Celja ter Obalno planinsko društvo iz Kopra.

RUDI PAVŠIČ

Prva tekma nogometnega superpokala

Čeprav v okrnjeni postavi Milan izenačil z Barcelono

BARCELONA - MILAN 1:1 (0:1)
STRELECA: Van Basten v 44. min. iz enajstmetrovke, Amor v 68. min.

BARCELONA: Zuizarreta, Serna, Aloisi, Koeman, Milla, Bagueo, Julio Salinas, Eusebio, Laudrup, Amor, Beguiristain.
MILAN: Galli, Salvatori, Maldini, Fuser, Tassotti, Costacurta, Donadoni, Rijkaard, Van Basten, Evani, Massaro.

SODNIK: Quiniou (Francija). GLEDALCEV: 80.000.
BARCELONA — Na sinočnjem prvem srečanju superpokala (med zmagovalcema pokala prvakov in pokala pokalnih zmagovalcev je evropski prvak Milan iztržil dragocen neodločen izid v Barceloni. Milančani tako lahko z velikim optimizmom pričakujejo povratno srečanje, ki bo 7. decembra v Milanu.

Sacchi jevo moštvo, čeprav je nastopilo v okrnjeni postavi (brez poškodovanih Baresija in Gullita), je vsililo domačinom svoj ritim igre in že v prvem polčasu ustvarilo nekaj priložnosti za zadetek. Gol pa so Milančani dosegli prav ob izteku polčasa, ko so španski branilci zrušili Massara v kazenskem prostoru. Van Basten pa je uspešno izvedel enajstmetrovko.

V nadaljevanju so nogometaši Barcelone sicer reagirali, stalno so napadali in svoj napor kronali v 68. min. z golom, ki ga je dosegel Amor na podajo Laudrupa. Domačini so nadaljevali z napadi, drugega zadetka pa niso dosegli, tudi zato ker je bila Milanova obramba vedno na mestu.

Španec Michel v Italiji?

MADRID — Nogometaš madridskega Reala in španske državne reprezentance Michel (26 let) naj bi letos zadnjič igral v madridskem moštvu. Že po tej sezoni naj bi igral v Italiji, kjer naj bi baje dobil mamljive ponudbe od Milana in Juventusa.

Svetovni odbojarski pokal na Japonskem

Odlični azzurri premagali tudi domačo reprezentanco

HIROŠIMA — Italijani nadaljujejo svojo zmagovitvo pot na svetovnem odbojarskem pokalu na Japonskem. Včeraj so zanesljivo premagali še domačo reprezentanco s 3:0 in so tako še naprej sami na drugem mestu lestvice z dvema točkama zaostanka za »nepremagljivo« Kubo in pred Brazilijo in SZ. Azzurre sedaj čakata do konca turnirja še dve srečanja (jutri proti Braziliji, v nedeljo proti ZDA). Če bodo na eni tekmi zmagali, bodo tudi osvojili kolajno.

IZIDI 5. KOLA: Kuba - Kamerun 3:0 (15:9, 15:4, 15:4); Brazilija - ZDA 3:2 (15:11, 13:15, 15:6, 6:15, 15:13); SZ - Južna Koreja 3:1 (16:14, 9:15, 15:1, 15:10); Italija - Japonska 3:0 (15:11, 15:9, 15:8).

LESTVICA: Kuba 10; Italija 8; Brazilija in SZ 6; ZDA in Japonska 4; Južna Koreja 2; Kamerun 0.

JUTRIŠNJE, 6. KOLO: Italija - Brazilija; Kamerun - ZDA; Japonska - SZ.

Edbergu teniški turnir v Turinu

TURIN — Šved Stefan Edberg je osvojil mednarodni ekshibicijski teniški turnir v Turinu. V finalu je namreč premagal Američana Brada Gilberta s 6:3, 6:1.

V finalu za 3. mesto je Francoz Yannick Noah premagal Italijana Paola Caneja s 6:7, 6:3, 7:6.

Monika Seleš spet zmagala

ESSEN — V včerajšnjem kolu mednarodnega teniškega turnirja je Jugoslovanka Monika Seleš premagala Američanko Garrisonovo z 1:6, 6:4, 6:1.

OSTALA IZIDA: Graf (ZRN) - Fernandez (ZDA) 6:3, 7:5; Sabatini (Arg.) - Sukova (ČSSR) 6:2, 6:3.

Jutri v košarkarskem prvenstvu D lige

Borovcem so točke nujne

V 9. kolu košarkarskega prvenstva D lige bo Bor Radenska jutri v telovadnici Pristanišnih delavcev gostil močno peterko Roncade, ki je trenutno na drugem mestu lestvice. Naši bodo torej spet pred zelo težko preizkušnjo.

Kaj pa misli Borov trener Andrej Žagar pred jutrišnjim nastopom?

»Spet bomo igrali proti ekipi, ki je kot Mogliano visoko uvrščena na lestvici. Tokrat pa upam, da bomo imeli več možnosti za presenečenje, saj bomo nastopili na domačem igrišču. Vsi igralci so zdravi in željni novih točk, vsi pa se zavedamo, da je Roncade močno in izkušeno moštvo. Sicer pa moramo v teh štirih domačih nastopih nujno zbrati vsaj šest točk, da bi se čimprej odlepili od dna lestvice,« je izjavil Žagar.

Borovci torej nujno potrebujejo točke za obstanek v ligi in seveda potrebujejo tudi pomoč navijačev. Jutrišnje srečanje Bor Radenska - Roncade bo ob 18.30 v telovadnici Doma Ervatti na Proseku. (bl)

PROMOCIJSKO PRVENSTVO

Na Goriškem

Jutri bodo Brumnovi varovanci pred težko preizkušnjo, saj bodo gostovali pri močni peterki Albe v Krminu. Belo-rdeči

so v prejšnjem kolu zapravili edinstveno priložnost, da bi pospravili drugi par prvenstvenih točk. Na domačih tleh so namreč doživeli nepričakovan poraz proti ekipi UGG. Tokrat so popolnoma odpravili v napadu, saj so v drugem polčasu dosegli borih 26 točk.

Igralci Albe niso v prvem kolu nastopili, ker so preložili srečanje na kasnejši datum. V prejšnjem kolu pa so na domačih tleh klonili Petroliferi, ki spada v ožji krog favoritov za prestop v D ligo. Krminčani se bodo zato želeli jutri najverjetneje oddolžiti svojim navijačem za prejšnji poraz. Domovci bodo nastopili v popolni postavi. Srečanje bo v krminski občinski telovadnici ob 20. uri. (af)

Na Tržaškem

Derbi jutrišnjega 3. kola promocijskega prvenstva na Tržaškem bo nedvomno tekma Ferroviario - Kontovel. Obe ekipi sta še nepremagani in z miljskim CGI tudi favoriti za prestop v višjo ligo. Ta tekma bo jutri ob 20.30 v telovadnici šole Da Vinci v Trstu.

Cicibonaši pa bodo v nedeljo (ob 11.00 v telovadnici CUS) igrali proti vseučiliščnikom. Naši imajo možnost, da osvojijo drugi par točk.

naše šesterke v mladinskih prvenstvih

Olympia (under 18 moški) zanesljivo na vrhu lestvice

UNDER 18 ŽENSKÉ

Tudi v ženskem prvenstvu so odigrali zadnja srečanja prvega dela prvenstva. V skupini A naj omenimo tretji zaporedni poraz deklet Agorest, ki so tako občitali na sredini lestvice, v skupini B pa je ekipa Soče prišla do drugega para točk po dveh zaporednih porazih.

IZIDI SKUPINE A: Mossa - Farra n.o., S. Luigi - Libertas Gorizia 2:3, Agorest - Fresco Discount 0:3.

LESTVICA: Fresco Discount Finc. 8, Farra in Mossa 6, Agorest 4, Libertas Gorizia in S. Luigi 2, Farra in Mossa imata tekmo manj.

IZIDI SKUPINE B: Soča Gostilna Devetak - Azzurra 3:0, ACLI Ronchi - Torriana 3:1. Počivala je ekipa Villacher Bier.

LESTVICA: ACLI Ronchi 8, Soča Gostilna Devetak, Torriana in Villacher Bier 4, Azzurra 0.

FARRA - AGOREST 3:2 (15:12, 7:15, 15:13, 10:15, 15:13)

AGOREST - FINCANTIERI FRESCO DISCOUNT 1:3 (15:12, 10:15, 1:15, 7:15)

AGOREST: Maša in Magda Braini, Florenin, Krašček, Fajt, Fabi, Paulin, Tabaj.

V srečanju v Fari so igralke Agoresta izgubile le po petem setu in to kljub temu da so zbrale več točk od zmagovalk. Sicer je treba povedati, da bi Princičeve varovanke lahko tudi zmagale, ko bi bile bolj zbrane.

Proti vodilnemu Fincantieriju pa je že uspeh, da so naše predstavnice osvojile set, saj je to prvi niz, ki ga izgubijo Tržičanke.

UNDER 18 MOŠKI

Prvi del je mimo. V petek so bila na vrsti zadnja srečanja pred povratnim delom prvenstva. Derbi kola je bil to-

krat v Sovodnjah, kjer sta na igrišče stopili drugouvrščena Soča Sobema in prvouvrščena Olympia. Krajši konec je potegnila Soča, ki je napravila edinstveno priložnost, da bi dohitela Goričane. Olympia je sedaj edina ekipa, ki še ni izgubila in začela povratni del prvenstva s prednostjo štirih točk.

IZIDI 5. KOLA: Armonia e Salute - S. Luigi 3:2, Turriaco - ACLI Ronchi 3:0, Soča Sobema - Olympia 2:3.

LESTVICA: Olympia 10, Soča Sobema 6, Armonia e Salute, ACLI Ronchi in S. Luigi 4, Libertas Turriaco 2.

UNDER 13 ŽENSKÉ

V prvenstvu under 13 ženske so odigrali drugo kolo, naše tri ekipe pa nastopajo s spremenljivo srečo. Na drugem mestu se nahaja Olympia, ki je še nepremagana, vendar ima set manj od vodilnega Sagrada. Agorest ima štiri točke in je eno tekmo izgubil, drugo pa zmagal. Nazadnje je treba sprego-

voriti še o Soči, ki je do sedaj osvojila le set, za sabo pa ima še tri ekipe.

IZIDI 2. KOLA: Soča - Olympia 1:2, Torriana - Intrepida 1:2, Pro Romans - Sagrado 0:3, Staranzano - ACLI Ronchi 0:3, Pieris - Dom Agorest 0:3.

LESTVICA: Sagrado 6, Intrepida in Olympia 5, Dom Agorest 4, ACLI Ronchi in Torriana 3, Soča 1, Pro Romans, Pieris in Staranzano 0. ACLI Ronchi in Pro Romans imata tekmo manj. (MJ)

DOM AGOREST - TORRIANA 1:2 (12:15, 15:5, 15:16)

PIERIS - DOM AGOREST 0:3 (14:16, 10:15, 6:15)

MARIANO - DOM AGOREST 2:1 (15:10, 9:15, 15:10)

DOM AGOREST: V. in M. Lavrenčič, Legiša, Otgjanu, Lutman, Zavadlav, Pavo, Di Dio, Pelizzo, Mikluš, Černic, Battisti, Frandolič, Kocina.

danes igra za vas - danes igra za vas

Pino Lakovič

totocalcio

Ascoli - Cremonese	1
Atalanta - Inter	x 2
Bari - Udinese	x 2
Cesena - Fiorentina	2
Verona - Roma	x 2
Juventus - Napoli	1 x 2
Lazio - Genoa	1
Milan - Lecce	1
Sampdoria - Bologna	x 2
Catanzaro - Parma	1
Licata - Torino	2
Casarano - Taranto	1
Francavilla - Giarre	1 x 2

Pino Lakovič (letnik 1937) je gotovo eden naših najboljših šahistov sploh. Šah ga je osvojil že od mladih let in je takoj pokazal velik talent za to igro in si je prislužil naslov šahovskega mojstra. Svoj čas je z italijansko reprezentanco celo nastopil na šahovskih olimpijskih igrah v Münchnu. Nastopil je na več mednarodnih turnirjih in osvojil prvo mesto na onem v kraju Arco. Redno se udeležuje tudi zamenjskega šahovskega prvenstva. Prejšnji teden je Adrijan Sosić pravilno napovedal 6 izidov.

konjske dirke - konjske dirke

Kljub neugodnemu položaju na startu je v Firencih favorit Febo del Ronco (2). Za zmago se bo nemara potegoval tudi konj Gota Bella (1), ki štarta ob ograji. Fennis (X) je v dobri formi.

V Bologni je hiša Fromm-Eband As (1) zelo močna in lahko dobi to dirko. V ospredje bi se lahko prebil Bioscal (X). Omembo si zasluži tudi regularni Giodaz (2).

V Padovi je najboljši Emiluna (2), ki lahko zmagata, če ne bo na začetku zagalopiral. Nevaren je tudi Friuola Pap (X), nedavni dobitnik podobne dirke. V končnici lahko presenetli sprinter Corato KS (1).

Getting Star (X) je nesporni favorit dirke v Palermu. Funaro (2) kaže napredek in ima dobrega voznika, zato lahko presenetli. Essotigre (1) ima ugodno štartno številko.

Garricha (X) se bo v Tarantu gotovo potegoval za zmago. Ne smemo zamenjati konja Gigioneja (1), ki je na zadnjih dirkah vselej dobro uvrščen. Evasio (2) nima sreče, tokrat pa bi lahko presenetil.

V Trstu bi se lahko najbolje odrezal konj Granada Jet (1). Tudi Equiseto (X) se lahko pteguje za zmago. Presenetiti lahko Badiali (2).

DIRKA TRIS

V Aversi bo nastopilo 20 konj. Naši favoriti: št. 4 Ferguson; št. 12 Fikippo D'Ausa; št. 17 Dardone. Za sistemiste: št. 8 Egasmata; št. 7 Epidauru; št. 1 Gorki.

totip

1. — prvi	2
2. — drugi	1 X
3. — prvi	1
4. — drugi	X 2
5. — prvi	2
6. — drugi	1 X
7. — prvi	X
8. — drugi	1 2
9. — prvi	X
10. — drugi	1 2
11. — prvi	1
12. — drugi	X 2

obvestila

ALPINISTIČNI ODESK SPDT vabi svoje člane in prijatelje na dreviski redni sestanek, ki bo na sedežu oddelka (Ul. Carducci 8, 2. nad.) ob 20.30. Znamo tržaški alpinist Stefan Zaleri - Calicetto bo prikazal diapozitive s svojega nedavnega uspešnega vzpona na Cerro Torre v Patagoniji. Vabljeni!

TPK SIRENA vabi na klubsko večerjo, ki bo jutri, 25. t. m., ob 20.30. Poskrbljeno bo za domačo hrano, pristno kapljico in veselo razpoloženje. Za informacije tel. po 14. uri na št. 422696.

SK DEVIN kot običajno prireja božično zimovanje v Bovcu s smučarskim tečajem in smučanjem na Kaninu od 23. do 31. decembra 1989. Za informacije tel. na št. 200236 - Bruno Škerk.

SD BREG - SMUČARSKI ODESK si priredi sejem smučarske opreme, in sicer v telovadnici v Dolini. Prodajalci opreme bo jutri, 25. t. m., od 18. do 21. ure, v nedeljo, 26. t. m., od 10. do 12. ure ter od 16. do 19. ure ter v ponedeljek, 27. t. m., od 18. do 21. ure. Vabljeni vsi zainteresirani!

JADRALNO PADALSTVO v Domu A. Sirka v Križu bo v danes, 24. t. m., ob 20.30 srečanje na temo »Jadrarno padalstvo: nova veja alpinizma«, ki ga prireja Skdanc in vaski pustni odbor. Sodelovali bodo Peter Regent, Martin Starc, Slavko Bezin in Ivan Milič.

SD MLADINA priredi v Domu A. Sirka v Križu sejem nove in rabljene smučarske opreme (v sodelovanju s trgovino Hill sport). Ur-sodelovanju s trgovino Hill sport). Prodajalci opreme bo jutri, 25. t. m., od 18. do 21. ure, v nedeljo, 26. t. m., od 10. do 12. ure ter od 16. do 19. ure ter v ponedeljek, 27. t. m., od 18. do 21. ure. Vabljeni vsi zainteresirani!

SK DEVIN - SD ŠOKOL priredita 25. t. m. in 27. novembra v dvorani Igo Gruden - Nabrežina št. 89 sejem neposredni bližini Trga sv. Roka) sejem nove in rabljene smučarske opreme. Vsi, ki imajo odvečno smučarsko opremo doma in bi jo želeli oddati, naj jo prinesejo na sedež društva pa bo poskrbelo za vsakega posameznika. Srečanje smučarske opreme je predvideno ob ponedeljku, 27. do četr-tka, 30. t. m., na sedežu društva, Pro-seška ul. 131, od 19. do 21. ure.

SK BRDINA obvešča, da bo ob priliki tradicionalnega Miklavževega sejma na Opčinah v Prosvetnem domu od 2. do 4. decembra priredil sejem rabljene smučarske opreme. Vsi, ki imajo odvečno smučarsko opremo doma in bi jo želeli oddati, naj jo prinesejo na sedež društva pa bo poskrbelo za vsakega posameznika. Srečanje smučarske opreme je predvideno ob ponedeljku, 27. do četr-tka, 30. t. m., na sedežu društva, Pro-seška ul. 131, od 19. do 21. ure.

Sto dvajset let slovenskega športa na Tržaškem

Ponos ob velikem slavlju

Stodvajsetletnica nekega dogodka je že sama po sebi vredna praznične-ga vzdušja. Stodvajsetletnica izražanja volje po uradni ustanovitvi prvega sokolskega društva v naših krajih nosi v sebi prav gotovo še druge vrednote, zaradi katerih je praznično vzdušje upravičeno.

- Ponos, da se je v okviru slovenske narodnostne skupnosti že pred stodvajsetimi leti premaknilo tudi na telesnokulturnem področju, v času ko so se v iskanju lastne istovetnosti utrjevale dosti številnejše evropske narodnosti. Ustanovitelji prvega sokolskega društva v Trstu si verjetno niso mogli pri svojem prvem poskusu predstavljati, kam bo v naslednjih desetletjih pripeljala njihova pobuda, čeprav so vedeli, kako se gibanje razvija v osrednji Sloveniji in drugod po slovenskih in slovanskih deželah.

- Ponos, da smo po Murnikovi preusmeritveni obnovi in po razširitvi gibanja na Goriško (1887) bili po masovnosti in po kakovosti enakovredni ostalim pokrajinam, saj so naši tekmovalci nastopali tudi na tekmovanjih evropske ravni. Ravno tako nismo bili med zadnjimi glede razpoložljivih vadbenih prostorov.

- Zavest, da smo v stodvajsetih letih kar štirikrat uspeli obnoviti od korenin telesnokulturno dejavnost: v prejšnjem stoletju, po prvi svetovni vojni, po drugi svetovni vojni in po letu 1956. Prekinitev so imele poleg objektivnih vzrokov še druge, ker so si nas kot narodnostno manjšino še posebej privoščili ob zgodovinskih prelomnicah.

- Zavest, da je tako v zadnjih treh desetletjih, kot za časa fizkulture, kot za časa športa, kot za časa sokolstva telesna kultura v naših krajih bila povezana z ostalo družbeno dejavnostjo, čeprav so znotraj gibanja bile prisotne tudi struje, ki so se zavzemale za kvalunkvistično načelo, da je odhod na igrišče samemu sebi namen, da so gibalne dejavnosti že same po sebi vzgojno in npravnstveno odraščajoče.

Pri Sokolih sicer niso še poznali pozitivnih vplivov športnih tekmovalnih panog razen telovadbe, atletike in nekaj kolesarstva, ker se je športno gibanje razvilo kasneje, vendar so na drugi strani vedeli in hoteli oblikovati v okviru društvenih dejavnosti vsestranske osebnosti. Zato so se sokolska društva bavila tudi z glasbo, literaturo, družabnostjo in dejavnostjo na družbenosocialnem področju.

Prvo tržaško sokolsko društvo je čakalo trinajst let na uradno uzakonitev svojega obstoja. Trlikrat in pol toliko časa že čakajo tržaški Slovenci (številke za Goriško, Nadiške doline, zapadno Benečijo, Rezijo in Kanalsko dolino tokrat opuščam) od ponovnega prihoda italijanske uprave leta 1954 na uzakonitev pravic, ki bi vsaj deloma jamčile skladen razvoj. Stodvajset letnico organizirane dejavnosti na področju telesne kulture proslavljamo z grenkim priokusom ob prazničnem vzdušju. Proslavljamo brez izživljanja, ker nam izživljanje ni potrebno, kot ni izživljanje potrebno ne zraku, ne vodi, ne tržaškimi hišam in ulicam. Vse to je pač tu in mi smo del tega. Zanikanje obstoječega je bolezensko stanje; če gre za zanikanje lastnih obstoječih korenin - tudi ta pojav je že dolgo prisoten - pa je patološko trpljenje, ki si ga privoščijo janičari. Zakonska zaščita slovenske narodnostne skupnosti pomeni za tiste, ki podlegajo tako prvemu kot drugemu pojavu, elektrošok. Jih bo ena in ista oblast, ki jih je tako okrog štirideset let vzgajala, sedaj kruto kaznovala? Veliko raje bo še kakšne dve generaciji čakala s polnimi usti Evrope, da potonemo pod oltarjem oziroma pod "mostom" dobrososedskih odnosov.

ALDO RUPEL

Glej, nikogar ne grizemo...

Gledam, kako mladeniči tekajo po igrišču, se znojijo, psujejo, protestirajo, kdaj pa kdaj sunejo eden drugega, tu pa tam se celo ozmerjajo. Nič nenavadnega za športno areno. Na vseh poldnevnikih sveta enako in podobno. Pa vendar. Ko nastopi kaka naša, slovenska ekipa, je ozračje v Trstu takoj drugačno (vse bolj normalno je najbrž v Gorici). Takoj gre za nekaj več kot samo za športno prevladovanje, kajti v ospredje prihajajo recidive iz preteklosti, ko sta bili narodnosti popolnoma ločeni, ko so vojna in nerazumevanje, nasilje in smrt zarezali globoke brazde, preko katerih je slovenska in italijanska noga le s težavo stopila. Danes je še marsikdaj tako, a veliko manj je tega, nestrpnost se je pri mladih kar precej ogulila in zdi se, da ima prav športna aktivnost za to precej zaslug.

Ne da bi laskal: prav na športnem igrišču se pokaže enakost med ljudmi in v ospredje stopa le večja ali manjša sposobnost posameznika, njegov talent oziroma nadarjenost. To je eno bistvenih spoznanj, ki jih ponuja šport. Da gre človeka vrednotiti le po njegovi veljavi, obnašanju, etiki, saj na tekmovalju ni mogoče blefirati (če blefiraš, si navadno poražen). Le moralen, notranje močan in samozavesten človek lahko premaguje ovire, ki se postavljajo v vsakdanjem družbenem življenju, lahko ustvarja kakovost, ki je edino merilo ustvarjalnosti. V tem je šport do najmanjše potankosti enak umetniškemu hotenju in kulturi. Pri umetnosti ni mogoče slepomišiti, kultura ne more biti zgrajena na laži, drugače bi se sesipala v nič, neobstoja bi bila in nepovedna.

Nekoč so govorili, da šport in kultura ne moreta stopati po istih poteh. Kultura in umetnost sta domovali na umišljenem nedotakljivem Olimpu, šport pa je kvečjemu bil le »opij ljudstev«, nekaj, kar deluje odtujujoče, sprostitveno, če ne celo zabavno. Mi vemo, da ni tako in dokaz temu je prav smisel telesne kulture v naši skupnosti, ki ima še posebno funkcijo: ob miroljubnem tekmovalju na igrišču lahko deluje še kot kohezivni priključek za nas in kot odkritje za soseda. Odkritje, da nikogar ne grizemo, da celo tekmuje z nami, da brani naše barve, ne da bi pri tem izgubil svojo identiteto. Enakopravnost, skratka. Dejanska in ne samo demagoška. In grajenje sveta, v katerem naj bi ne bilo vzrokov za smrt in nadvlado enega nad drugim, ampak poštenost, čeprav izražena v ostri športni zagnanosti, kjer je eden izmed antagonistov poražen, a moralna zmagovalca sta vendarle dva (oba). Utopija? Mogoče. A tudi take fatamorgane je lepo sanjati v sanjah. Delček teh sanj je tudi šport. Zato, prosim, ga nehamo podcenjevali!

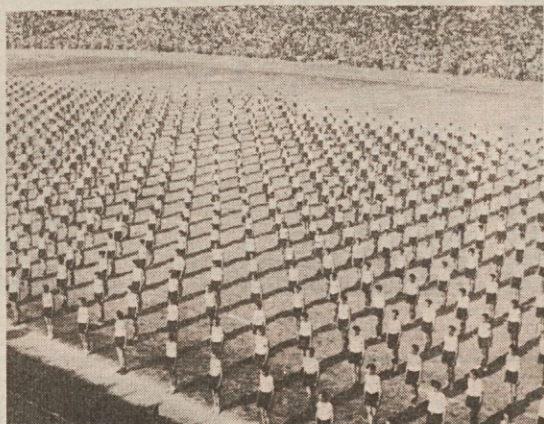
MARIJ ČUK

Pomen telovadnega gibanja je bil v Evropi vedno izreden

Sokol skozi viharje sodobne zgodovine

Levo vidimo lepak s prvega zleta primorskih Sokolov, ki je bil na Opčinah 4. julija 1909, desno pa je slika s telovadne akademije na tržaškem občinskem stadionu dne 1. maja 1946

katerih je bila udeležba prostovoljna. Po letu 1870 so se učitelji gibalnih dejavnosti usposabljali na enoletnih tečajih. Po letu 1890 so uvedli na šole igralne popoldneve, s katerimi so popestrili ponudbo, kar je privabilo več dijaštva, čeprav ni bila dejavnost vezana na predmet telovadbe.

V Italiji so ustanovili leta 1844 prvo telovadno društvo v Torinu. Sedem let kasneje je mestna občinska uprava uvedla telovadbo v osnove šole; še osem let kasneje so isto storili za srednje šole. Potem se je postavilo vprašanje priprave ustreznih kadrov in leta 1878 so izglasovali prvi globalni zakon, ki je urejal poučevanje telovadbe na šolah. Pri slovenskih narodnih se je v istem zgodovinskem obdobju uveljavila društvena telovadba. V Pragi je prva telovadna

šola bila ustanovljena leta 1839. Sledilo jih je še nekaj in leta 1862 so ustanovili prvo češko telovadno društvo. Vsa naslednja telovadna društva so prevzela ime Sokol. Odigrala so zelo važno družbeno vlogo tako pri Čehih kot pri Slovaki. Pod geslom "krepimo se" so v sokolskem gibanju razumeli ne le telesno, temveč tudi npravnstveno vzgojno plat, po kateri mora vsak posameznik biti del celote in se ji podrejati.

Češki sistem telovadbe so sprejele tudi druge sokolske zveze in tako je nastalo obsežno slovansko sokolsko gibanje. Leta 1912 so priredili I. zlet Zveze slovanskega sokolstva: takrat je Zveza štela 1053 enot s 106.000 člani in članicami ter 32.700 naraščajnikov. Ko so leta 1890 v Nemčiji ukinili tako imenovani socialistični zakon, po katerem ni bilo dovoljeno ustanavljati kakršnokoli delavsko društvo, je proletariat začel ustanavljati svoja telovadna društva s socialdemokratsko idejno vsebino, z razliko od ostalih gibanj, ki so bila usmerjena meščansko liberalno ali krščansko. Nemčiji so sledile Češka, Avstrija, Belgija in Francija. Leta 1913 so delavske telovadne zveze priredile svoj prvi kongres v Belgiji. Prva svetovna vojna je to gibanje prekinila.

V zavestni, organizirani obliki se telesna kultura pojavi pri jugoslovanskih narodih tudi s telovadbo, podobno kot v drugih državah. Sokolstvo se z večjim ali manjšim uspehom razširi tudi v Slovenijo, na Hrvaško, v Srbijo, Bosno in Črno goro. Slovenija je vsekakor bila časovno pred ostalimi. Prva telovadna šola je delovala vsaj že leta 1844. Sokolsko društvo Južni Sokol pa so ustanovili leta 1863. V petdesetih letih se je številno sokolskih društev povzpelo na 115 in je štelo 6.613 članov in članic. Na Slovenskem se je v začetku tega stoletja razvilo tudi orlovsko gibanje krščanske smeri. Gibanje je telovadno manj pomembno, predstavljalo pa je močno vzgojno spodbudo v nakazani idejni smeri.

Posebne strani
ob 120-letnici
pripravil in uredil
DUŠAN
JELINČIČ

Zakaj je mejnik 1869 uradna letnica ustanovitve Južnega Sokola pri nas

Prvi poskus ustanovitve Južnega Sokola v naših krajih, to je na Primorskem, sega v leto 1869, ko je bila 6. maja prvič predložena društvena prošnja cesarskemu namestništvu v Trstu. Prošnja je bila odobrena šele leta 1882 in takrat so uradno ustanovili Tržaški Sokol. Volja, načrti in priprave pa so potekale že prej, zato govorimo o stodvajsetletnici. Če bi vsakokrat računali na uradna dovoljenja, bi naša zgodovina bila veliko ubožnejša, kot dejansko je. Dandanes bi recimo ne mogli upoštevati osnovne šole v Špetru, ker je na priznajo; ali je potemtakem nimamo? V škedenjskem rajonskem svetu nimamo po takem pojmovanju slovenskih predstavnikov, ker slovenščina ni dovoljena; ali se bomo sami odpovedovali stvarnosti? V nobenem uradnem aktu ne sme pisati, da je Gorica toponim slovenskega izvora; ali naj zaradi tega skupaj z večino skrivamo tudi mi glavo v pesek? Saj nismo nori, pardon, saj nismo noji. Občinska konzulta za slovenska vprašanja pri goriški občinski upravi nosi uradni naslov Konzulta za mestno etnično manjšino; ali bodo znanamci čez sto let birokratsko trdili, da to pravzaprav ni bila konzulta za slovenska vprašanja, ker to ni nikjer uradno zabeleženo? Primerov lahko naštejemo še in še.

Leta 1885 je Tržaški Sokol štel 211 članov, leta 1912 so našli 280 članov in pred začetkom prve svetovne vojne jih je bilo 379. Ob koncu stoletja je deloval v okviru Tržaškega Sokola tudi kolesarski klub, leto dni kasneje so osnovali tamburaški zbor in so odprli novo telovadnico v Ulici Coroneo 15. Potem je bil sedež Sokola v Narodnem domu do leta 1910, ko se preseli v lastno dvorano v okviru slovenske trgovske šole v Ulici Battisti (takrat Ulica Stadion).

Sokol v Trstu in okolici

Društvo ni omejevalo svoje dejavnosti na mestno središče, temveč je dalo pobudo za ustanavljanje odsekov tudi v predmestjih in na podeželju. Sokolske odseke in kasneje samostojna društva so ustanovili v Barkovljah, Rojanu in pri Sv. Ivanu (leta 1912 tudi ženski odsek). Potem se Sokol širi še na Opčine, v Mavhinje, Škedenj, Prosek, Križ in Sv. Jakob. Sokolsko gibanje se je na Primorskem v začetku stoletja tako razširilo in utrilo, da so za Trst in posebej za Gorico osnovali leta 1911 posebni Sokolski župi. Šlo je za pokrajinski zvezi sokolskih društev in odsekov. Ob tridesetletnici uradne ustanovitve Tržaškega Sokola so leta 1912 priredili zlet Tržaške sokolske župe. Naslednje leto je Tržaška sokolska župa štela 15 društev in 1085 članov, od katerih je bilo 181 deklet.

Sokolovi objekti

Sokolsko gibanje je ponekod imelo svoje domove. Od osmih sta dva bila na področju sedanjega zamejstva in sicer v Gorici in v Barkovljah. Na Opčinah je leta 1914 delovala Zadruga za gradnjo Sokolskega doma, a je pobuda bila leta 1915 ukinjena zaradi vojne. Pokrite prostore so imeli tudi drugod, sicer pa so vadili na prostem. Leta 1880 je bilo v Trstu in okolici na osnovnih šolah 14 telovadnic ali urejenih dvorišč. Pri Sokolu so se posluževali različnih oblik dela. Zlasti z naraščalniki so hodili na daljše izlete v okolico, tam prirejali razne igre, teke, skoke. Pri pobudah je sodelovalo tudi do sto otrok. Člane, članice in naraščalnike je povezovalo tudi

organizacijsko glasilo, ki je obveščalo, vzgajalo, usmerjalo in učilo. Junija 1912 je v Trstu prvič izšel "Vestnik tržaške sokolske župe", v Gorici pa je izhajal "Sokolski prapor".

V sokolskih društvih niso vzgajali svojih članov v narodnem duhu samo s telovadbo, temveč tudi v dramskih, pevskih, tamburaških in bralnih odsekih; prirejali so vrtno veselice, miklavževanja, silvestrovanja, pustna rajanja, izlete in plesne vaje. Zavzemali so se za udejstvovanje in enakopravnost žensk v vidiku narodnoobrambnega boja, v katerega je bilo potrebno pritegniti tudi drugi spol.

Sokol kot narodnobuditeljsko gibanje

Tudi pri nas se je, kot v drugih slovanskih deželah, sokolsko gibanje razvilo in se utrilo kot narodnobuditeljsko gibanje, usmerjeno v obrambo slovenskih narodnih interesov pred nemškimi in italijanskim meščanstvom, ki sta v drugi polovici prejšnjega stoletja in v začetku tega skušali utrditi svoj položaj na našem ozemlju tako, da sta ovirali javno nastopanje Slovencev.

Kakšna je bila telovadba, ki so jo izvajali pri Sokolu? Osnovana je bila na sistemu Čeha Tyrša, vendar po letu 1892 obogatena od velikega telovadnega teoretika in tehnika Murnika, ki ni sprejemal načela statičnih položajev, temveč je zagovarjal dinamične prehode iz položaja v položaj do zaokroženih sestav. Te so morale potekati brez zastojev in so navadno nosile v sebi simbolično sporočilo. Tako je Murnik želel nuditi izvajalcem in gledalcem estetsko zadoščenje, kateremu osnova je bila telesna izraznost. Ovrednotil je spet proste vaje kot priprava na vadbo na velikem telovadnem orodju.

Murnik je živel v Ljubljani, njegova načela pa so si počasi utirala pot tudi v ostale pokrajine in obrobna društva, od koder so vaditelji hodili v Ljubljano na tečaje. Kot primer kakovosti telovadcev iz naših krajev lahko navedemo mednarodno tekmovalje v Pragi leta 1907, kamor sta poleg Ljubljancov šla iz Trsta tudi Šavnik in Dekleva. Leta 1912 so bile v Pragi mednarodne tekme, na katerih sta v slovenskem moštvu nastopila tudi Tržačana Jezeršek in Miklavc. Slednji je nastopil leta 1913 tudi v Parizu. Na mednarodnih tekmah so tekmovali v telovadbi na orodju in v atletskem mnogoboju.

Delovanje Orlov

Delo pri Orlih je bilo iz tehničnega vidika manj zahtevno, pa tudi okolje, v katerem so delovali, ni bilo spodbudno, ker se je orlovsko gibanje utrilo predvsem na vasi, kjer sta bili naklonjenost in dojemljivost ljudi za koreografske nastope manjši. Telovadnemu gibanju, ki je bilo najbolj organizirano, družbeno najizrazitejše in kapilarno najbolj razširjeno, je treba dodati še nekatere druge dejavnosti, ki opredeljujejo prva desetletja razvoja slovenske telesne kulture na področju sedanjega zamejstva v Italiji. Gre za kolesarstvo, za že omenjene atletske panoge, za izletništvo, ki se je preoblikovalo v idejno in organizacijsko močno planinstvo, nekaj je bilo nogometa po šolah in ne pozabimo na prve zametke letalskega športa, za katere imata zaslugo brata Rusijan, rojena v Trstu, po rodu pa iz Gorice, kjer sta tudi živela, načrtovala, ustvarjala in končno tudi vzletela. Njihov vzlet nam lahko med drugim simbolično pomeni zaključek pionirskega obdobja naše telesne kulture. (Aldo Rupel)

Naraščalniki Tržaškega Sokola leta 1908 v vili Edvarda Slavika

Ženski odsek Tržaškega Sokola leta 1908 s sokolskim grbom v ospredju

Telovadni nastop mladih članov Tržaškega Sokola na Proseku leta 1910

Slovenski tržaški telovadci (s praporom) na XI. sokolskem zletu v Pragi leta 1948

resim

Resim s.r.l.
Predstavništva izvoz uvoz
34133 Trst - Ul. Cicerone 8 - p.p. 101

Tel. 040/362676-362286-362397-362973
Telex 460561 Resim I
Telefax 040/361839

Filiala v Gorici
Ul. degli Orzani 16

Pokrovitelj kolesarskega kluba »ADRIA«

Poslujemo v mednarodni blagovni menjavi industrijskih proizvodov, repromaterialov in opreme.

V blagovni menjavi med Italijo in Jugoslavijo operiramo po:

- generalnem računu
- avtonomnem tržaškem in goriškem računu
- sejamskih kompenzacijah
- raznih kreditnih linijah

**KOLESA
DE PALMA**

GIULIANO DI DONATO

- PRODAJA KOLES in DODATNE OPREME
- POPRAVILA

izredno darilo

TRST - Ul. U. Foscolo 8/A - Tel. 761020

Pogovor našega rimskega dopisnika s predsednikom italijanske olimpijske zveze CONI

Gattai: »Sokol je širil olimpijski ideal«

Predsednik Vsedržavne italijanske olimpijske zveze CONI odv. Arrigo Gattai bi se zelo rad udeležil proslave 120. obletnice ustanovitve prve slovenske športne organizacije na Tržaškem, a mu druge neodložljive obveznosti preprečujejo, da bi bil prisoten na tem velikem prazniku slovenskega športa v Italiji. Tako nam je zatrdil, ko smo ga tudi osebno povabili v imenu Združenja slovenskih športnih društev v Italiji na »sokol« slavlje. Da bi bil vsaj v duhu nekako prisoten, smo ga zato poprosili za kratek intervju, čemur se je kljub veliki zaposlenosti in neštetim obveznostim, ki ga neprestano »premetavajo« iz enega kraja v drugega, rade volje odzval.

Predsednik Gattai, kaj predstavlja za vas proslavljanje zgodovinskega dogodka, ki pomeni začetek slovenskega športa v Tr-

stu. Dogodka, ki se je navdihoval ob širokem večnarodnem sokolskem športnem gibanju, ki je bilo nosilec plemenite olimpijske ideje?

»Sokol je bila zaslužna organizacija, ki je odločujoče prispevala k širjenju olimpijskega ideala med slovensko narodnostno skupnostjo. 120. obletnica njene ustanovitve potrjuje stalna in trdna prizadevanja njenih voditeljev pri razvijanju športnih dejavnosti. To je proslavljanje dolge in neprekinjene zgodovine nekih dejavnosti, ki so lahko za zgled sedanjim in bodočim rodovom. Mislim torej, da je povsem upravičeno in dolžnostno proslavljati ta datum in podčrtati njegov pomen z uradno manifestacijo.«

Dejavnost Slovencev na športnem področju se izkazuje in potrjuje v mrgolenju majhnih in večjih društev, ki se ukvarjajo skoraj z vsemi športi in ki so izrazila tudi številne prvake na raznih ravneh. Preko športa skušajo Slovenci tudi prispevati k vzdušju miroljubnega sožitja in prijateljstva med etnijami, ki živijo ob vzhodni meji in ki žal niso vedno živele v miru. Kaj menite o tem?

»Eden od prvih smotrov športa je prav ta, da pospešuje bratstvo in prijateljstvo med narodi in slovenska športna organizacija je od svojega rojstva dalje zvesto korakala po tej poti. Če se je med različnimi etnijami, ki živijo ob vzhodni meji vzpostavil harmoničen odnos vzajemnega spoštovanja, je tudi po zaslugi plodovitega dela številnih športnih krožkov ter po zaslugi značilnosti prijateljskega združevanja, ki so ga ti krožki znali izraziti po modelu športnih društev, ki so včlanjena v FSN in v CONI.«

Šport v Furlaniji-Juljski krajini bi moral biti pomemben prevodnik vse tesnejšega sodelovanja med Vzhodom in Zahodom. Nedavna pobuda zunanjega ministra De Michelisa o povezovanju Italije z Jugoslavijo, Avstrijo in Madžarsko vzbuja upanje, da bo v mittelevropskem območju možna še večja kooperacija na vseh področjih, začnši s športnim. Kaj bi ob tem svetovali,

upoštevajoč, da v okviru delovne skupnosti Alpe-Adria že obstajajo razne oblike športnega sodelovanja?

»CONI je vedno verjel v športno kooperacijo med različnimi državami in se je aktivno zavzel na mednarodni ravni, da bi bilo to načelo upoštevano in uresničeno. Rezultati so bili zelo pozitivni zlasti v Furlaniji-Juljski krajini, kjer so stalni stiki med različnimi narodnostmi narekovali športnim silam tesnejše sodelovanje. Športne igre Alpe-Adria, ki jih omenjate, ter postopna razširitev možnosti sodelovanja na teh igrah še na druge sosednje dežele, je najboljši in najbolj konkreten dokaz. Že sama moja prisotnost na nedavnem srečanju, ki ga je omislil zunanji minister De Michelis, jasno podčrtuje vso našo podporo pobudi in potrjuje popolno pripravljenost vsedrjavne olimpijske zveze CONI, da se zavzame za uresničitev omenjenih ciljev.«

Obstaja neka čudovita ideja, ki jo podpira deželni odbor CONI, in sicer ideja o zimskih olimpijskih igrah, ki naj bi jih skupno priredila Trbiž, Kranjska gora in Beljak. To seveda predpostavlja spremembo mednarodnega olimpijskega pravilnika. Se bo CONI zavzel na mednarodni ravni za uresničitev te ideje?

»Zdi se mi, da se je ideja porodila v okviru krajevnih uprav in da je bila nato osvojena od dežele Furlanije-Juljske krajine. Perspektiva, da bi povezali tri države v organizacijo olimpijskih iger, je nedvomno očarljiva, toda v tem trenutku ni stvarnih možnosti za njeno uresničitev. Mednarodni olimpijski odbor namreč proučuje možnosti spremembe svojega statuta. O teh spremembah bodo podrobneje razpravljali in jih eventualno odobrili na olimpijskem kongresu v Parizu leta 1994. Vsekakor pa ne pred tistim datumom.«

Slovenska manjšina v Italiji že desetletja zamača na pravično zakonsko zaščito. Pravice manjšin so tudi znak omike neke družbe. Se vam ne zdi, da bi ob 120-letnici slovenskega športa kazalo izreči

kakšno besedico v korist manjšinskih pravic?

»Odnosi popolne skladnosti med italijansko športno organizacijo in slovensko narodnostno skupnostjo, kakor tudi neštete pobude, ki smo jih oblikovali in izvedli skupaj, dokazujejo, da v športnem svetu ne obstajajo diskriminacije. Doslej se je delovalo dobro in po tej poti bomo nadaljevali tudi v prihodnje. Pri tem bomo skušali sproti razumeti in razrešiti vzajemne probleme. Kar zadeva zaščitni zakon, ki ga omenjate, mislim, da ni v pristojnostih predsednika CONI, da razpravlja o vsebini zakona in o njegovih morebitnih izboljšavah.«

Kaj menite o želji ZSSDI, da bi dobila status Ustanove za pospeševanje športa (Ente promozione allo sport), upoštevajoč pri tem seveda njeno specifičnost?

»Ustanove za pospeševanje športa, ki jih CONI priznava, morajo odgovarjati posebnim zahtevam. Pri tem se upoštevata številčnost in raztegnjenost na državnem ozemlju. Zdi se mi, da Zveza slovenskih športnih društev ne odgovarja tem zahtevkom, čeprav cenimo njena prizadevanja za širjenje in razvoj športa znotraj skupnosti.«

S katerimi besedami bi vi proslavili pomembni Sokolov jubilej?

»Kulturno poslanstvo športa je tako široko in globoko, da presega etnične meje. Slovenska narodnostna skupnost je to razumela in je našla v športu tisto kohezijsko moč, ki je potrebna za miroljubno sožitje. Pozitivni rezultati, ki jih je Sokol dosegel v več kot sto letih svojega delovanja, potrjujejo prepričanost in iskrenost namenov Združenja, to je občutkov, zaradi katerih je bilo to Združenje vedno spoštovano in cenjeno, tako na svojem teritoriju kot v vsej njegovi okolici.«

Katera je vaša zaključna misel?

»Vsem slovenskim športnikom voščim, da bi z vedno večjim navdušenjem nadaljevali po začrtani poti. Skladno z ideali in vrednotami, ki jih šport razvija in utrjuje.«

DUŠAN KALC

Kaj meni človek, ki je že postal pojem slovenske telesne kulture na Tržaškem

Bojan Pavletič: »Delo za nek ideal ni nikoli zaman«

Profesor Bojan Pavletič je že pojem slovenske telesne kulture na Tržaškem, pa tudi širše na Primorskem. Tako po zaključku zadnje vojne morije se je lotil sistematičnega organiziranja športa pri nas, pri tem pa je bil kar se da vsestranski, saj se je posvečal smučanju, planinstvu, alpinizmu, odbojki, gimnastici in še mnogim drugim telesnokulturnim panogam. Zato smo se obrnili prav nanj z vrsto vprašanj, s katerimi smo skušali zvedeti čim več o tistem pionirskem obdobju, ko je bilo treba vse graditi. Pogovor se je odvijal nekako takole.

Prvo vprašanje je nujno nekoliko osebno. Od kod ta tvoja ljubezen do športa in telesne kulture nasploh?

»Kako naj rečem... verjetno se človek s tem rodi. Tako nekako kot se rodi z nagnjenjem do glasbe, ljubeznijo do narave. Gibati se pomeni živeti in živeti je lepo; to je povezano z lepoto in verjetno me je (tedaj še podzavestna) sla po lepem pred davnimi 54 leti kot otroka prvič privedla v svet organizirane gibalne kulture.«

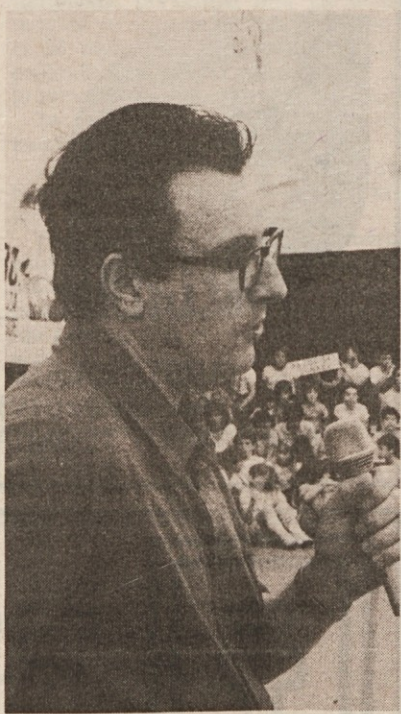
V kakšnih pogojih ste takrat delovali in na kakšni osnovi ste takrat, tik po zaključku vojne nanovo gradili temelje naše telesne kulture?

»Vojna je pač komaj minila in vse naše življenje je bilo temu v prvem povojnem času še precej »partizansko«. In precej »partizanska« je bila tudi naša telesna kultura, tako vsebinsko kot tudi organizacijsko in tehnično. Strokovnosti je bilo povsod bolj malo, zato pa je bilo več volje, iznajdljivosti, prilagodljivosti. Pa tudi zadovoljstva.«

Takrat ste bili vsaj delno seznanjeni z delom, zgodovino in vsebino sokolskega gibanja pri nas. Vam je tista izkušnja kako pomagala, ali so bili delovni pogoji povsem različni?

»Te izkušnje so prihajale od izraza pretežno skozi slovite prvomajske nastope, ki so bili res predvsem politični, vendar pa kljub temu tudi tedanja največja in najbolj množična telesnokulturna manifestacija. V vsem ostalem pa smo vstopali v tak športni svet, kjer so sokolske izkušnje koristile bolj malo.«

Tudi danes se kot tajnik edinega slovenskega športnega društva v Trstu posvečaš organiziranju našega športa, vendar pa je današnji čas povsem različen od takratnega povojnega. Kakšna je razlika med današnjimi prvenstvi in takratnimi, med organiziranjem nekega turnirja takrat ali danes?

»Največja razlika je bila v tem, da je bil v tedanji telesni kulturi (zaradi znanih političnih dogajanj) mnogo bolj pomembno sodelovanje, nastopanje in tekmovanje samo, kot pa rezultati. S svojimi nastopi smo namreč prvenstveno izražali pripadnost svojim političnim izbiram in, seveda, narodnostno opredelitev. Rezultati sami so bili nekako drugotnega pomena. To, kajpak, ne pomeni, da se za uspeh, za zmago nismo borili do zadnje trohice svojih sil. Če pa naj presodim razliko v organiziranju n.p.r. turnirja tedaj in danes, potem menim, da je bila tedaj podpora družbe vsekakor za take pobude mnogo bolj izrazita kot danes in tudi lažje dosegljiva.«

Kaj ste se naučili od takratne pionirske, morda celo malo zanesene, vendar zelo navdušujoče izkušnje, kar bi veljalo tudi za današnje čase?

»Osnovni nauk je v tem, da je mogoče uspešno gojiti telesno kulturo v kakršnemkoli okolju. Tudi v slabih pogojih. Pri tem pa so - to lahko rečem - zadoščenja vedno enaka.«

V petdesetih letih si bil najprej med pobudniki že »mitičnih« Slovenskih športnih iger, takoj nato pa ŠZ Bor, ki je iz teh nastal. Kaj si si takrat predstavljal, da lahko Bor prevzame v Trstu Sokolovo dediščino?

»V to nikoli nisem dvomil niti en sam trenutek. Verjel sem v to, da ne le more, ampak mora prevzeti to dediščino, oz. bolj njegovo poslanstvo.«

Nas lahko tudi danes Sokolova izkušnja kaj nauči?

»Bistveno spoznanje je to, da ni nobeno delo, ki ga vložiš za določen ideal, povsem zaman. Vedno pusti za seboj sled. Ta se lahko za določeno obdobje v labirintu časa tudi izgubi, toda kasneje se vedno zopet pokaže. Sokolova izkušnja zato uči, da je vedno treba poskušati, pa naj bodo okoliščine karšnekolikoli. Nobene podobne pobude ne smemo meriti z merili ene same generacije.«

Kje je tvoj »recept« za obstoj, nato pa še razmah slovenskega športa v zamejstvu?

»Recept je v tem, da mora zaživeti globoko v interesu ljudi. S svojimi odlikami in napakami. Včasih določene deviacije celo bolj motivirajo privrženost k športu, kot n.p.r. lokalpatriotizem. Seveda, pa take poti k športu ne odobravam. Ljudi je treba pozitivno motivirati.«

Kakšne napake misliš, da so bile storjene v povojnem obdobju telesne kulture v zamejstvu, oz. kaj je bilo storjeno pravičnega v tem obdobju?

»Sodim, da izrazito politična obarvanost telesne kulture v prvih povojnih letih ni bila napačna. Tedanji čas je terjalo tako usmeritev. Napačno pa je bilo, da ni slovenska družba pravčasno spoznala izjemne mobilizacijske vrednosti, pa tudi ne možnosti za mednacionalno komunikativnost športa. Tu smo bili zamudniki in se take miselnosti še danes nismo povsem otesili.«

Morda se kdo ne bo strinjal z menoj, vendar menim, da je bila izgradnja stadiona »1. maj« eden najbolj pozitivnih vzrokov za kasnejšo rast slovenske telesne kulture v Trstu, čeprav se verjetno tisti, ki so sprejeli odločitev za nakup zemljišča, kjer ta objekt stoji, tedaj tega programske niso zavedali. Pa vseeno: naša telesna kultura je nedvomno zrasla iz tega objekta. Brez njega bi bilo vse mnogo težje.«

Kot eden ustanovitelj Športne šole-Trst, pa tudi kot pedagog in profesor si očitno vedno vztrajal na povezavi med šolo in športnimi društvi, predvsem pa, da se v šolah sistematično posveča več pozornosti športni dejavnosti. Se to delo že obrne?

»Se vedno vztrajam na ravni osnovne šole, vrtcev. Na ravni nižjih in viš-

jih srednjih šol pa je danes zaradi razširjenosti športa med našo mladino proces že obraten: šole so tu (zaradi neustreznega šolskega sistema) v podrejenem položaju in ponašajo se lahko le s tistim športnim znanjem svojih učencev, ki so si ga ti pridobili v športnih društvih.«

Danes bo Bor prejel Sokolov prapor kot potrdilo kontinuitete nekega delovanja. Kako se bo v mestu ohranil Sokolov duh? Je ta duh še živ, glede na to, da je nastal na podlagi panslovanske ideje?

»Verjetno samo skozi zgodovinski spomin. Današnji življenjski pogoji in v njih današnji pogledi na vlogo, vsebino in pomen telesne kulture kaj drugega ne dopuščajo. Pa tudi panslo-

vanska ideja v taki obliki, kot so si jo zamislili naši predniki je že zdavnaj mrtva. In z njo tudi panslovanska usmeritev sokolskega gibanja.«

Kaj bi ob zaključku najinega pogovora še dodal ob današnji slavnosti kot sklepno misel oz. namesto nje?

»Kljub vsemu je to velik praznik. Ne samo za zamejske in sploh slovenske športnike, ampak predvsem je to praznik telesne kulture kot take. Brez prazne retorike naj rečem, da je to praznik predvsem zato, ker ga praznujemo športniki tega mesta skupno. Gibanje, ki se je v Trstu pred šestimi dvajsetletji porajalo iz raznih, druga drugi sovražnih korenin, poganja zdaj v eno samo steblo.«

Upajmo, da jih bo nekoč za cel gozd.«

DUŠAN JELINČIČ

tommasini
port
boutique

od leta 1931
na razpolago
športu

TRST

Ul. Mazzini 37/39

Miloš Stergar o prvih korakih zamejskega športa na Tržaškem

Herojski podvigi poveljne telovadne generacije

Milošu Stergarju teče že 80. leto. Rojen je bil v Trstu 5. julija 1910, sicer pa je Svetoivančan. Preselil se je najprej v Ljubljano, dolgo let pa je živel tudi v Beogradu, kjer je zaključil študij na filozofski fakulteti. Že v ljubljanskih letih je dušo tesno povezal z gimnastiko in ji ostal zvest vse do danes.

Za Trst je postal ponovno aktualen takoj po osvoboditvi. Na fizikalnem področju je deloval vse do leta 1953, ko se je ponovno preselil, tokrat v Koper, kjer živi še danes.

Za starejšo generacijo domačih športnikov, ki so se v burnih poveljnih letih predajali predvsem telovadbi, je Miloš Stergar pojem. Brez dvoma se ga dobro spominjajo prof. Aldo Rupel, Učo Jurkič in številni drugi. Vse ima tudi Stergar v dobrem spominu in sploh izžareva iz njegovih izkušenj neverjetna življenjskost in brez dvoma tudi zavest, da se je v tistih letih gojilo nekaj pozitivnega, čemur je bila dodeljena naloga, da v letih razvije naš zamejski šport.

Še pred telovadbo v baraki pri »1. maju« so bili silno moderni masovni telovadni nastopi. Aldo Rupel je prav v zvezi s Stergarjem nekoč zapisal, da se je preko njih izražala ljudska volja. Do kominforma so bili nastopi na stadionu pri Sv. Soboti, kasneje pa pri »1. maju«.

Kako je organizacija potekala? Stergar ima o vsem svojem delovanju dokaj toč-

ne zapiske. O pripravi za prvomajski nastop leta 1946 piše:

Za množičen nastop smo predvideli kategorije članic, članov, mladink, mladincev, pionirk in pionirjev... Besedilo vaj je bilo hitro pripravljeno in tiskano v posebnih knjižicah, ki smo jih razdelili mladini. Vaditi smo prav tako začeli in sicer v Trstu - v Pristaniškem domu (Casa del lavoratore portuale). Te vaje, ki so bile vsako jutro od 6. do 7.30, je obiskalo okrog 30 fantov in deklet. Vsako popoldne so le-ti šli na teren, kjer so učili ostalo mladino, kar so se zjutraj naučili. Pokrajinski narodni odbor nam je dal na razpolago zadostno število avtomobilov za potrebne prevoze...

V veliko pomoč so nam bili tudi časopisi Primorski dnevnik, Il lavoratore in Ljudski tednik, ki so pripravali posvečeni veliki prostora in objavljali urnike vadb v raznih krajih, navodila, kako naj telovadi, kako koraka, kakšna naj bi bila drža telesa... Vse so objavljali na zelo pester način in z različnimi slikami dogodkov na vadbiščih. Primorsko mladino so vse te priprave prav navdušile in vadb vaj je zajela vse kraje na Gorškem, Krasu, Postojnskem, v slovenski in hrvaški Istri...

Ko smo se aprila prešeli, smo ugotovili, da imamo pripravljenih okrog 20.000 telovadcev vseh razredov. Seveda smo postali problem za anglo-ameriško vojno upravo, ki je začela motiti tek priprav in tudi na sam dan 1. maja delala ovire prihodu naših ljudi v Trst...

Istočasno so potekale tudi druge organizacijske priprave, saj je bilo treba pripraviti 20.000 oblačil, poskrbeti za ogromno število prenočišč in prehrano. Te priprave so mobilizirale vse, kar je bilo politično našega. To omenjam zato, da lahko vsak uvidi, da se ni slavil 1. maj samo ta dan, ampak so tudi vse priprave ustvarjale slavnostno vzdušje.

Pri vseh ovirah, ki nam jih je oblast v Trstu priredila: zapiranje dovoznih cest in zadrževanje ladij na morju, da niso mogle v luko, je prišla v Trst ogromna množica ljudi... Nastopilo je 10.300 telovadcev in telovadk, obenem pa je 4000 pevcev in pevk zapelo več partizanskih pesmi...

Hitro zavrtimo kolo zgodovine in Miloša Stergarja najdemo vsepovsod kot mednarodnega telovadnega sodnika...

»Mednarodni patent sem dobil že leta 1956. Sodel sem na olimpijskih igrah v Ciudad Mexico leta 1968 in štiri leta kasneje v Münchnu. Ob tem tudi na številnih svetovnih, evropskih in balkanskih

prvenstvih, da o manj obsežnih turnirjih niti ne govorimo.«

Stergar je bil tudi tajnik organizacijskega odbora svetovnega telovadnega prvenstva v Ljubljani leta 1970.

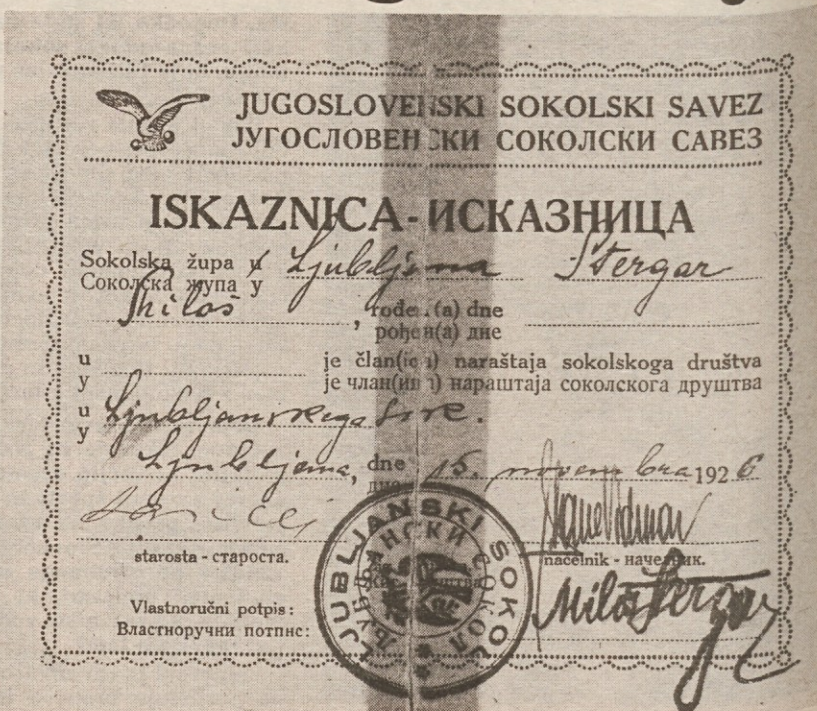
Sojenje je bilo le del njegove dejavnosti. Prevedel je in na novo napisal številne knjige v zvezi s točkovanji in referate za usposabljanje sodnikov. Bil je tudi član komisije mednarodne gimnastične zveze, ki je preverjala znanje kandidatov za mednarodni patent.

V zvezi s sojenjem, ki je večkrat temna točka velikih mednarodnih prvenstev, je Miloš Stergar omenil le čar, ki ga nekateri zelo znani telovadci imajo nad sodniki.

»Vaje najboljših so tako popolne, da se pod težo celote včasih ne vidi drobne napake, ki bi po pravilniku pomenila recimo desetinko točke. Te bi lahko imenovali nenamerne napake. Očitno pridejo na dan tudi take, ki so namerne, te pa očitno ne spadajo v športni krog.

Prav pred kratkim sem sledil svetovnemu prvenstvu v Stuttgartu, kjer so zlato na krogih dosodili domačemu tekmovalcu v škodo predvsem Italijana Čechija, ki je imel vajo z najzahtevnejšimi elementi. Očitno je v tisti priložnosti odločil glavni sodnik, ki ima možnost, da spremeni ocene učinkovitih sodnikov. Da bi sodniki tako grobo grešili, je nemogoče. Sicer pa moram zadevo še raziskati...«

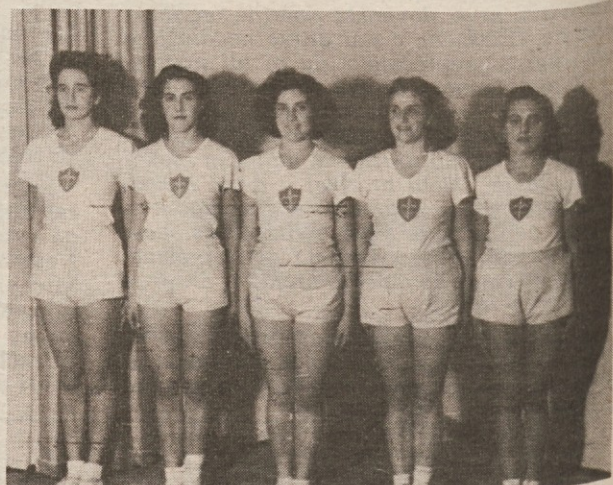
BRUNO KRIŽMAN

Prva sokolska izkaznica Miloša Stergarja

S telovadnega dvoboja Ljubljana - Trst iz leta 1948. Levo - moška postava, od leve: Miloš Stergar, Ennio Reindhardt, Marjan Dolgan, Vlado Janovski, Gerito Bajec, Marjan Žerjal. Desno - ženska postava, od leve: Jadranka Košuta, Ester Gerin, Neva Dolgan, Natalija Bavčar, Maria Derin.

Športno delovanje med vojnama je bilo ilegalno

Največ je bilo planinstva in... petja

Poslednja slovenska društva in klubi so bili razpuščeni do začetka leta 1928, ko je potekla prijateljska pogodba z Jugoslavijo. Fašistični režim je očitno menil, da zdaj lahko odvrže še zadnjo, že hudo prozorno krinko. Učinek uradnih ukrepov je bil čisto drugačen, kot so pričakovali fašistični oblastniki.

Uradno slovenskih društev ni bilo več, ne prosvetnih ne planinskih in ne športnih, a v resnici so se pritajila in dalje delovala podtalno. Njihovo članstvo ter delo se je zlilo in pomešalo. Zunanja oblika so bili največkrat pevski zbori - naj so jih še tolikokrat razpuščali, v taki ali drugačni podobi so se pojavljali vedno znova - in izleti. Le-ti so privzemali najrazličnejše oblike od pravih planinskih izletov in vzponov tja do cerkvenih romanj.

Leta so na Nanosu ustanovili ilegalno tajno organizacijo TIGR, ki je bila ves čas tesno povezana z več ali manj legalnimi društvi in organizacijami, ki so bile naslednice ukinjenih prosvetnih, planinskega in športnih društev. Vsekakor je bilo v Trstu najbolj razširjeno in tudi najpomembnejše izletništvo.

Olga Ban od Sv. Jakoba priča o tem, deloma po pisani kroniki svojega moža Josipa, deloma po lastnih spominih.

Iz moške kronike našteva izlete v letih 1927-1929 na Kucelj, v Škocjansko jamo, dvodnevni izlet na Nanos in izlet na Triglav, ki ga je organiziral Jože Cesar. Zanimiv je nočni izlet na Nanos.

»... Peš od Sv. Ivana. Ob 21. uri odhod preko Lonjerja, Bazovice, Lokve, Senožeč v Razdrto. Dospeli ob 3. uri. Tam smo se okrepčali s toplim mlekom in jajci in takoj v hrib...«

Po letu dni sledi še izlet na Slavniki, oktobra 1930. V lastnih spominih pravi, da je bilo planinstva med dvema vojnama res zelo malo:

»Prvi in verjetno najbolj tehten vzrok, za tiste čase pač popolnoma razumljiv, je bil ta, da smo se šentjakobčani tako rekoč zagrizli v prosvetno delovanje narodno obrambnega značaja... Na razvalinah razpuščenih pevskih zborov je zrasel mogočni šentjakobski pevski zbor... Kje naj bi se tržaški Slovenci tako brez skrbi srečevali in shajali, če bi ne prihajali k Sv. Jakobu?«

Nato opisuje dolgo vrsto izletov od julija 1934 do poslednjega, na Čaven 5. avgusta 1942. Nekateri med njimi so pravi planinski izleti, več jih je bilo s šentjakobskim pevskim zborom. Podrobneje opiše izlet s »Štampilharji« v maju 1939: »... V dolini zazvonil poldan... Kot odgovor na to vabilo se oglasi naša pesem "Hej Slovani". Domačin se odkrije,

Z izleta tržaških mladincev na Nanos dne 17. maja 1937

poslušaj s sklonjeno glavo in v klobuk mu padajo solze...«

»Štampilharji« in »Magnamonti«

V izletništvu se je izoblikovalo več skupin, med njimi sta posebno izstopali dve skupini študentov, ki sta pričeli dobivati obliko že leta 1932. Kasneje se ju je oprijelo ime »Štampilharji« in »Magnamonti«. Med »Štampilharji«, ki so bili skupina izletnikov in prosvetarjev, sta izstopala Benčina in Kravos, vodilna osebnost v njej pa je postal Pinko Tomažič. »Magnamonti« pa so bili izraziti planinci-alpinisti. Med njimi je imel največji vpliv slikar Jože Cesar, samosvoja in vsestranska osebnost. Ukvarjal se je z nogometom, tenisom, sabljanjem, kolesarjenjem, akrobatskim smučanjem (kdo je takrat kaj vedel o hot-dogu?) in še kakšnim športom, sodeloval je v poklicni dramski skupini šentjakobske čitalnice. Predvsem pa je bil planinec in plezalec. Opravil je mnoge težke plezalne vzpone v Julijcih in Dolomitih, nekatere s slavnimi italijanskimi plezalcema Comicijem in Defarjem, s katerima se je zblizal v Glinščici, tej znameniti šoli alpinizma.

Tu so v prvih časih, pred množičnim navalom italijanskih plezalcev in plezalnih šol, plezali Marušič, Bidovec, Kocjančič, Dekleva, Štrekelj, Hrovatin,

sestre Lahove, Ambrožič, Špacapan, Šavron, Renko, bratje Blažinov in Peršič z družino z Italijani Cozzijem, Premudo, Comicijem, Fabjanom...

Slavko Peršič v svojih spominih na Glinščico opisuje vzdušje, ki je takrat vladalo med njimi: »Nihče se ni zmenil za to, če je Cesar plezal skupaj z Defarjem in Comicijem in če je potem Comici pri starem Klunovem mlinu, od katerega je le še nekoliko razvalin, skupaj s slovenskimi plezalc ob zvokih harmonike prepeval slovenske pesmi.«

Štampilharji so poleg izletov, pomešanih s prosvetnim delom, prirejali tudi športna tekmovanja v nogometu, teku čez drn in strn, 25. aprila 1938 v Bazovici pa pravcati »športni dan« s kolesarsko dirko in nogometno tekmo. Na ekipnem tekmovanju v hitri hoji od Sv. Sobe do Kastelca, ki je bilo 22. maja 1938, so zmagovalci dobili za nagrado zemljevid »Okrožje Trsta«, ki ga je četrto stoletje prej izdalo SPDT. Znana je bila tudi ilegalna »štampilharska literatura«, ki je bila humoristično pobarvana.

V relativnem zatišju, ko je po letu 1934 fašistični pritisk nekoliko popustil, se je pritihtopila nazaj marsikatera odpravljena dejavnost. Sredi leta 1938 pa je nekaj mladincev iz Boršta pod vodstvom Petra Petarosa sestavilo jamarsko skupino in obiskovalo jame daleč po Krasu od bazovskega Krasa do Gropade, Glinščice, Socerba, Kozine in vse do Materije. (dj)

IMPORT-EXPORT

POKROVITELJ
MLADINSKIH KOŠARKARSKIH
EKIP ŠD KONTOVEL

S.R.L.

TRST/TRIESTE — Ulica Ghenga 2
Tel.: (040) 64535 - 64449 - 64256
Telex: 460517 TECHNIA I - Telefax (040) 361634

RAČUNALNIKI
IN VSA OPREMA ZA AOP

POKROVITELJ
ATLETSKE SEKCIJE
Š Z BOR

INFORDATA

TRST
Ul. Coroneo 1
Tel. (040) 755942, 763588, 251065
Fax: 040 / 750707

GORICA
Ulica dell'industria 6
Tel. 0481/22231
Fax: 0481/521620

SE VAM PRIPOROČA
Z VSEMI NOVOSTMI
ZIMA 89-90

Opčine - Narodna ul. 160 - Tel. 213193

Izkušnje telovadke Roberte Kirchmayer »V prostem času rada tudi pletem«

Med vajo na gredi...

Da vrhunska športnica ob prostem času rada tudi plete, zveni nekoliko nenavadno, vendar je prav pletenje eden od konjičkov tržaške telovadke Roberte Kirchmayer, ki je letos že nastopila na evropskem prvenstvu v Belgiji in konec oktobra na svetovnem prvenstvu v Stuttgartu. Del svojega znanja bo 15-letna članica kluba Società Ginnastica Triestina pokazala na proslavi 120-letnice Sokola.

Telovadnega znanja je pri Roberti veliko. Njeno 32. mesto na svetovnem prvenstvu je v tem pogledu zgovorno. Znanje ima svoje korenine že v otroštvu, saj Roberta telovadi z tekmovalnimi cilji že šest let, začela pa je tudi prej. Njen dan je neverjetno špartanski. Tako pravi:

»Treniram dvakrat na dan. Od 10. ure do 12.30 in zvečer od 18. do 20. ure. Pred večerno obveznostjo je na vrsti tudi šola, v katero se včasih vrnem tudi po treningu.«

Seveda ima Roberta posebno urejen šolski pouk. Njen glavni trener je

Vittorio Baldini, s katerim sodelujeta Silvia Nassivera, ki skrbi za vaje na gredi in za koreografijo, ter Fabrizio Mezzetti, ki skrbi za telesno pripravo.

Roberta Kirchmayer je bila letos na dveh velikih tekmovanjih. S kakšnimi občutki?

»Pravo napetost sem doživljala samo na evropskem mladinskem prvenstvu, ki je bilo lani v Avignonu. Bila sem napeta kot struna. Letos me nista turnirja posebno prizadela. Bila sem zbrana in mislila le na svoj nastop. Pravzaprav imam v Madžarki Kovacs enakovredno nasprotnico. Že večkrat sva se srečali na raznih tekmovanjih in morda celo med seboj tekmujeva.«

Torej nisi niti s posebno rado-vednostjo opazovala vaje tekmovalk, ki so se potegovala za kolajne?

»Za kaj takega niti ni vedno priložnosti, ker moram svojo vajo primerno pripraviti. Tudi nisem nastopala v isti skupini. Vsekakor je za uspeh potrebna izvirnost, ne pa posnemanje drugih. V tem smislu deluje tudi moj trener.«

Moška telovadba občutno sloni na moči tekmovalcev, medtem ko so dekleta skoraj brez izjeme izredno lahka. Kako se to urejuje?

»Fanti z dobrim tekom pri telovadbi ne trpijo posebno. Sama nimam posebne diete in jem vse, kar pride iz domače kuhinje. Dovolj je, da količine niso pretirane... Na skupnih treningih včasih s tesnobo opažam ritmičarke, ki se z lakoto v očeh preživljajo s prepečenjem.«

Tržaška športnica ni še na lastni koži občutila krivic sodniških komisij...

»Do teh prihaja, ko gre za prva mesta«, je povedala. »Na mojem nivoju so ocene v glavnem v skladu z znanjem.«

Kirchmayerjeva ima v dvovišinski bradlji svojo najboljšo panogo, uspešno pa se brani tudi v parterju. Zaradi postave ima nekaj težav pri preskoku konja.

V Stuttgartu je nastopala že kot italijanska prvakinja, bila pa je na tem, da se odpove nastopu v končnici 36 najboljših. Ovirala jo je lažja poškodba na hrbtu, zdravniki pa so jo pravočasno le usposobili za nastop.

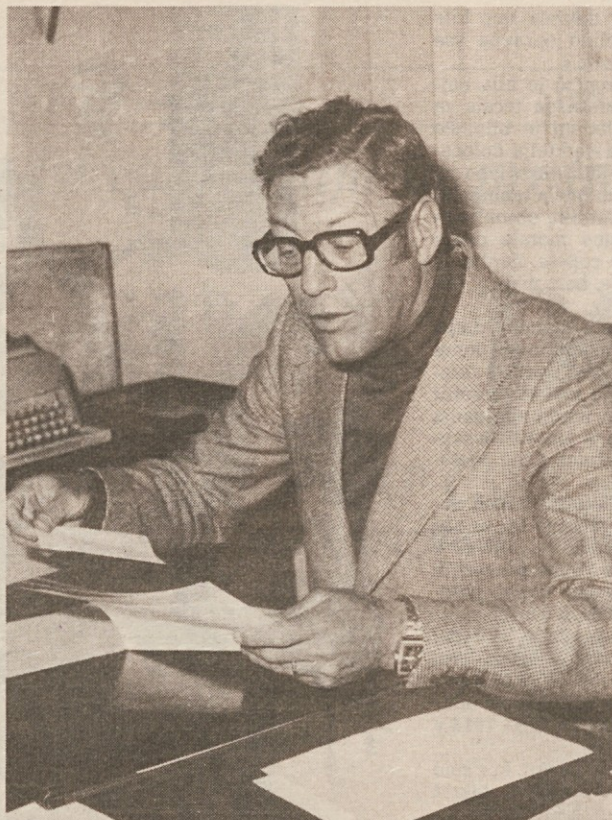
Za prihodnjo sezono nima še točnega tekmovalnega načrta.

»Zanj skrbi trener. V Atenah bo evropsko prvenstvo. Do olimpijskih iger imam še skoraj tri leta.«

Trenutni režim dela je za Roberto pripravljali. Večja skrb se posveča moči in gradnji osnove, na katerih bosta sloneli višja težavnostna stopnja posameznih elementov in popolnost pri izvajanju. Med treningi se včasih preizkušajo tudi taki elementi, ki zaradi težavnosti še niso uvrščeni v vaje, katere se prikazuje na tekmovanjih.

(kb)

Spomini Marjana Dolgana na sokolsko delovanje in povojni razvoj Čevlji... proti profesionalizmu

Marjan Dolgan kot povojni časnikar Primorskega dnevnika

Najbolj svečan trenutek drevišnjega slavlja bo predaja sokolskega prapora predstavniku SZ Bor, kar bo simbolično pomenilo kontinuiteto slovenskega športa v Trstu od daljnega leta 1869 do danes. Kdo pa je najbolj primeren za izročitev tega prapora, če ne naš bivši kolega - časnikar Primorskega dnevnika Marjan Dolgan, že predvojni član Sokola in nekdanji odlični telovadec? Prav z njim smo se pogovorili, da bi začutili utrip tedanjih dni, da bi vsaj bežno izvedeli, s kakšnimi težavami so se organizatorji takratnega športa nekoč ubadali, kako so z navdušenjem premostili vse ovire. In teh ni bilo malo...

Za športno pot Marjana Dolgana gre v dobri meri zahvala fašističnim oblastem. Mladi Škedenjc se ni vpisal v režimsko organizacijo, ker se je Dolganova mati, ko je bil slednji še otrok, odločno in ponosno uprla temu vpisu, zato pa je postal položaj v odnosu s šolo neznosen in obupen. Še kot deček se je Dolgan preselil v Ljubljano. Teklo je daljno leto 1933. Po osvoboditvi se je Dolgan vrnil v Trst, s seboj prinesel dokajšnje znanje ter prispeval pri prenosu predvojnih tradicij v novo dobo.

Dolgan je začel telovaditi pri Sokolu v Šiški. Njegov mentor je bil takratni vzgojitelj v Učiteljskem domu Rado Pehaček, ki je bil nato general partizanskih edinic. V nekaj letih je toliko napredoval, da je leta 1938 že potoval z jugoslovanskim predstavništvom v Prago na vsesokolski zlet. Jugoslovancem je bilo vsega kakih 2000. Tako nam je povedal Dolgan:

»Tedaj so bili ob telovadnih mnogobojnih običajni tudi masovni nastopi. Na zletu so se zbirali še predstavniki Českoslovaške in Bolgarije. Vzdušje ni bilo posebno vedro. Grožnje Nemčije so imele že zelo jasne obrise in zasedba Sudetov je bila le stvar časa.«

Razvoj dogodkov v Ljubljani je Dolganu naložil prestop k enoti Sokol-Narodni dom, pri katerem je deloval Boris Gregorka, po vojni tudi ustvarjalec odlične slovenske telovadne vrste, ki je imela v Miru Cerarju svojega svetovnega aduta.

»Spomnim se, kako smo leta 1941 intenzivno vadili za nastop v Beogradu za kraljev pokal. Ob Sokolu so tedaj v Ljubljani delovali tudi Orli ali Slovenski fantje. Po današnjih merilih bi Sokole uvrščali med napredne, Orle pa med

konzervativce. Izbruhnila je vojna in Italijani so zasedli Ljubljano. Ker je bil Narodni dom žarišče nevarnih idej za okupatorja, je bilo lahko predvidevati, da bodo Narodni dom kmalu zasegli. Nam je šlo predvsem za orodje in na hitro smo ga prenesli v prostore atletskega kluba Hermes v Šiško. Nekaj časa smo vadili tam. Pri Hermesu sem spoznal tudi atletiko. Predvsem sem dobro skakal v višino. Sicer je bila tedaj vadba zelo raznolika.«

Zlo v obliki aretacije, zapora, taborišča v Gonarsu in Battaglione speciale je doletelo Dolgana, ki se je prej prenekal izmuznil aretaciji s tem, da je ob sumljivih trenutkih zahajal v ljubljansko opero.

Po vojni je začel v Škedenju novo fazo udejstvovanja, ki je v skladu s narodnim prepovedom segala tudi na kulturno področje. Šport pa je bil še vedno prvi. Na dan je prišlo nekaj orodja bivšega kluba Šparta. Drog, bradlja ter konj in koza, ki pa sta bila brez usnja. To je med vojno verjetno šlo za čevljarske posege. V Trstu je tedaj fizikulturno dejavnost vodil Miloš Stergar. V novi stvarnosti je imel Trst svojo državno reprezentanco, ki se je leta 1947 v Ljubljani udeležila Balkaniade, telovadnega prvenstva.

»Gledana iz današnjih časov je bila zadeva smešna. Iz političnih razlogov smo morali imeti v ekipi tudi Italijana. Iztaknili smo nekega Norbeda, ki ni imel pojma o telovadbi. Na turnirju so na našo srečo nastopali tudi Albanci, ki so bili še na slabšem. Za konja so na primer mislili, da ga je treba dvigniti. V razvrstitvi smo jih tudi prehiteli.«

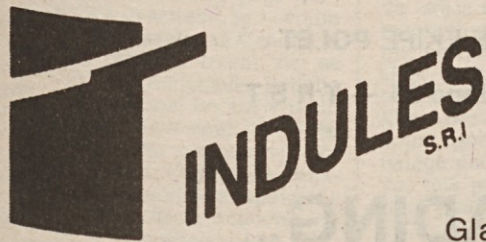
Politični dogodki leta 1948 so tedaj prekinili marsikateri načrt, živahno pa je bilo delovanje preko srečanj s slovenskimi mesti. Tako smo v dvorani hotela Slon v Ljubljani imeli dvoboj s telovadno vrsto mesta. Ne smem pozabiti, da smo imeli zelo močno skupino deklet, ki so v tisti priložnosti srečanje tudi zmagale.

V povojnih letih so bile zelo priljubljene skupinske telovadne vaje z določnimi tematikami. Za prvomajsko praznovanje leta 1950 sem pripravil vajo za skupino 16 ljudi. Ocenjena vaje mi je dala prvo mesto in imel sem pravico do nagrade 10 tisoč lir. Nisem pa prejel gotovine. Rekli so, da bi bil v tem primeru poklicni športnik. Ta pojem je bil tedaj smrtni greh. Namesto gotovine sem si izbral zelo eliten par čevljev "zenit", plačan prav z denarjem iz nagradnega sklada. Moj status amaterja je bil s tem rešen.«

Tako je skakal v višino Marjan Dolgan...

Uvoz izvoz zastopstva

Glavni predstavnik

UVOZNIK IN DISTRIBUTER
PRIKOLIC IN AVTODOMOV

ADRIA

POKROVITELJ ODBOJKARSKE EKIPE ŠD SOKOL

SLOVENIJALE

34123 TRST - Ul. S. Giorgio 1

Telefon: (040) 300222 - Telex: 460453 ILES I

Telefax: (040) 302515

AVTOPREVOZNIŠTVO

Cunja R. Eredi s.r.l.

PREVZEMAMO VSE VRSTE PREVOZOV
ZA EVROPO - AZIJO - SEVERNO AFRIKO

34016 FERNETIČI (Trst)

Tel. (040) 213850-213944-
212616
Telefax 211994
Telex 460441 CUNJA I

POKROVITELJ MOŠKE ODBOJKARSKE EKIPE ŠZ BOR

FRIUL EXPORT s.r.l.
IMPORT - EXPORT - RAPPRESENTANZE
UVOZ - IZVOZ

TRST-VIDEM

Sedež: 34135 Trst - Scala Belvedere 1
Tel. (040) 43713 - 43714 - 411826 - 411827
Telex 460319 FRIEX - Telefax (040) 43073Filiala: 33100 Videm - Ul. Roma 36
Tel. (0432) 502424 - Fax 503780
Čedad - Ul. de Rubeis 12

POKROVITELJ MLADINSKIH ODBOJKARSKIH EKIP ŠZ BOR

TRIMAC s.r.l.

POKROVITELJ MOŠKE ROKOMETNE EKIPE ŠK KRAS

OPČINE

Narodna ul. 124

Tel. 040/211732 - Fax 040/214411 - Telex 460405

Milena Cotič - Lavrenčič se spominja svoje telovadne dejavnosti pri tržaškem Južnem Sokolu »Našim športnikom želim še veliko lepih uspehov«

»Zelo rada bi prišla na proslavo 120-letnice slovenskega športa na Tržaškem, ki jo pripravljate v Kulturnem domu. Moje noge mi sicer nagajajo, a upam, da bom dobila spremstvo in da bom tisti večer skupaj z našimi športniki.«

Tako nam je povedala Milena Cotič - Lavrenčičeva, prav gotovo ena najbolj »poklicanih«, da govori o slovenskem športu na Tržaškem, saj je začela sodelovati pri Sokolu še kot deklica - danes pa ji je 90 let.

Obiskali smo jo v Škedenju, kjer živi in že vedno zvesto prebira vse, kar zadeva nas Slovence, predvsem seveda naš šport. »Celih člankov morda ne prečitam več. Pogledam pa vse naslove - kdo je izgubil, kdo je zmagal in vedno sem vesela, ko vidim, koliko naših mladih se v slovenskih športnih ustanovah udejstvuje.«

Milena Cotič - Lavrenčič je decembra 1982 odkrila spominsko ploščo na stadionu Prvi maj ob pomembnem športnem jubileju. »Niti spomnila se nisem več, da sem takrat imela intervju in da sem že govorila o svoji dejavnosti v takratnih vrstah Sokola. Prav vesela sem, da ste mi prinesli časopis, ker lahko vidim, kaj sem takrat povedala in koliko je novinar (Mario Šušteršič) moje odgovore polepsal in izpopolnil.«

Pa je vse res, kar je bilo v tistem članku pred sedmimi leti povedano. Milena je rada telovadila in tako so jo starši vključili v vrste Sokola.

»Res je, da smo se kot otroci igrali in tudi telovadili na vrtu vile dr. Slavika v Ul. Rossetti. Toda to je bila bolj igra. Imeli pa smo vaje v bivšem Narodnem domu, ki je bil zgrajen leta 1904. Ta je imel lepo in prostorno telovadnico, kjer nas je vadila kar lepa skupina otrok raznih znanih slovenskih družin iz samega mestnega središča.«

Medtem so se že ustanovljale podružnice Sokola v raznih predelih tržaškega predmestja, kot na Vrdeli, pri Sv. Jakobu, v Rojanu, in Barkovljah.

»Veliko zaslug za razvoj Sokola je imel že pokojni Miroslav Ambrožič, ki je tudi ustanovil tržaško sokolsko župo. Spominjam se, da smo izdajali svoje glasilo "Vestnik tržaške župe", ki je izhajal en-

krat mesečno. In prav dekleta smo bila tista, ki smo prostovoljno opravila vse delo za ekspedicijo glasila.«

Milena Cotič - Lavrenčič je bila najmlajša udeleženka takratnega tečaja za vaditelje. »Komaj 14 let mi je bilo. Po predpisih pa je bila za vaditelja določena starost 17 let. Pa je bilo tako lepo na tem tečaju. Dekleta smo imela temnoplave obleke z belimi ovratniki, obrobljenimi s plavim. Imeti smo morale dolge črne nogavice in črne copate. Fantje so imeli temnoplave hlače, bele majice, obrobljene z rdečim.«

In tu so stekli njeni spomini dalje. »Kmalu nas je bilo v Narodnem domu toliko, da nismo mogli več vaditi v tamkajšnji telovadnici. Tako smo se preselili v prostore v Drevoredu Stadion (sedanja Ul. Battisti). Mislim, da je tam imela svoje prostore tudi podružnica Ciril Metodove šole.«

Poleg telovadbe so takratni Sokoli hodili tudi na izlete. »In tedaj je bil za nas že izlet, če smo se podali na primer v Škedenj. Takrat ni bilo veliko prevoznih sredstev in v vse kraje smo morali pešati. V Škedenju smo takrat vadili v kinodvorani. Spominjam se, da je bil tedaj načelnik Sokola v Škedenju Anton Trebec, ki nas je vodil s svojo ženo Marijo.«

Še več izletov ste tedaj opravili mladi Sokoli; zadnji je bil 28. junija 1914 v Mavhinje...

Tega izleta se posebej spomin, ker smo tam izvedeli, da so v Sarajevu takrat umorili prestolonaslednika Franca Ferdinanda. Ambrožič nam je ukazal, da se moramo takoj vrniti na svoje domove. Mi pa smo bili mladi, polni želje po plesu in zabavi. Nismo vedeli, da se je s tem dogodkom sprožila prva svetovna vojna, ki je ohromila vse naše dejavnosti, seveda tudi športno. Najlepši pa je bil za Mileno izlet na Opčine, kamor so Sokoli prišli v svojih krojih tudi na konjih.

Milen Cotič - Lavrenčič izhaja iz poznane slovenske družine. Njen oče, odvetnik po poklicu, je bil več let odgovorni urednik glasila Edinost.

»Fašizem je mene in mojo družino pregnal iz rodne kraja. Preselili smo se v Maribor, nato še v Novo mesto. Po vojni

To je fotografija vaditeljev tržaškega Sokola (last NŠK - Odsek za zgodovino - Trst), ki so jo posneli 1. aprila 1913, o kateri govori Lavrenčičeva (tretja z desne sede) med intervjujem. V prvi vrsti sedijo z leve: Prelc, Uranek, Polič (sestra dirigenta Poliča), Ambrožič (načelnik Sokola), Perharc-Ambrožičeva, Milena Cotič-Lavrenčičeva, Eleonora (Lorca) Ferluga (sestra odv. Ferluge), Cirila Cotič. V drugi vrsti stoje: ?, Miklavc (Ljubljana), Jereb, Lozej (Rojan), dr. Peric, dr. Šavnik, Leban. V tretji vrsti stoje: Egon Jezeršek, Gruđen, Vladimir Kušar, Ljudevit Kušar, Česnik

sem se zopet vrnila in sedaj bivam tu, v svojem Škedenju.«

Pa še vedno sledite našim dejavnostim, našemu športu?

»Seveda sledim. Kako tudi ne bi. Že spomini me vežejo na to dejavnost, čeprav mi je težko, ko ste mi pokazali fotografijo, na kateri smo bili tedajji vaditelji. Skoraj vsi so že umrli. Morda je še kdo

živ, a sama ne vem zanj. Vem pa, da je bil šport za nas Slovence že tedaj, pred nastopom fašizma, zelo pomembna dejavnost, da je združeval mlade in nas krepil v naši narodni zavesti. Tako bi želela, da bi bilo tudi danes. Naša kulturna društva so v vaseh zbirališča starejše in mlade generacije. Podobno vlogo in na-

logo imajo tudi športna društva. Ko vidim, da se bodo spomnili te pomembne obletnice s posebno proslavo v Kulturnem domu, da bo vse tako lepo, slovesno, mi je toplo pri srcu. Želim, da bi vse lepo uspelo in želim vsem našim športnikom še veliko uspehov.«

NEVA LUKES

hobles

PROIZVODNJA:

lesenih lameliranih oken po meri nosilne konstrukcije iz lameliranega lesa

IZVOZ - UVOZ:

zastopstva v lesnem, kemičnem, mehaničnem in elektrotehničnem sektorju

POKROVITELJ ZDRUŽENE SMUČARSKJE ZAMEJSKE TEKMOVALNE EKIPE

33049 ŠPETER (San Pietro al Natisone) - Italija

Industrijska cona — Tel. (0432) 727286

Telex 450504 HOBLES I - Telefax (0432) 727321

FARCO
FINE CHEMICALS

34132 TRST
Ul. del Lavatoio 4
Tel. (040) 365424
Fax: 461012 FARCO I
Fax (040) 363918

**PETROKEMIJA
KEMIJA
FARMACEVTIKA**

Filiala v Gorici:
Ul. Trieste 160
Tel. (0481) 20769

POKROVITELJ MLADINSKE
KOŠARKARSKE EKIPE JADRAN

ELPRO s.r.l.

UVOZ - IZVOZ

POKROVITELJ
ŽENSKE
ODBOJKARSKE
EKIPE
ŠZ BOR

34010 Zgonik (Trst)
Devinščina 21
Tel. (040) 225477 - 225035
Telex 461224
Fax: 040/225232

EDOARDO FURLANI s.p.a.

POKROVITELJ KOŠARKARSKE EKIPE POLET

Tel. (040) 62200 - 65383 — Ul. Milano 25 — T R S T

FURLANI TRADING s.r.l.

ADRIATHERM s.r.l.

UVOZ - IZVOZ - REEKSPORT

TOPLOTNA TEHNIKA - REPRMATERIALI - BLAGO ŠIROKE POTROŠNJE

DOLINA 445 (Trst)
Telefax (040) 228053

Tel. (040) 228800 - 228000
Telex 461105

Delujemo po avtonomnem tržaškem računu in po generalnem računu.

POKROVITELJ KOŠARKARSKE EKIPE ŠD BREG